

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 84 · 23. mai
Sesjonen 2022–2023

Møte tirsdag den 23. mai 2023 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 84):

1. Stortingets vedtak til lov om endringer i utlendingsloven (fjernmøter i Utlendingsnemnda mv.) (Lovvedtak 57 (2022–2023), jf. Innst. 325 L (2022–2023) og Prop. 67 L (2022–2023))
2. Stortingets vedtak til lov om endringer i kommuneloven m.m. (arbeidsutvalg og valg i folkevalgte organer) (Lovvedtak 58 (2022–2023), jf. Innst. 324 L (2022–2023) og Prop. 60 L (2022–2023))
3. Stortingets vedtak til lov om endringer i lov om interkommunale selskaper (møteoffentlighet, økonomiforvaltning m.m.) (Lovvedtak 59 (2022–2023), jf. Innst. 323 L (2022–2023) og Prop. 61 L (2022–2023))
4. Stortingets vedtak til lov om endringer i Finnmarksloven (endringer som følge av delinga av Troms og Finnmark fylke) (Lovvedtak 60 (2022–2023), jf. Innst. 322 L (2022–2023) og Prop. 62 L (2022–2023))
5. Stortingets vedtak til lov om endringer i privatskolelova (økt folkevalgt innflytelse mv.) (Lovvedtak 61 (2022–2023), jf. Innst. 342 L (2022–2023) og Prop. 80 L (2022–2023))
6. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Mona Fagerås, Ingrid Fiskaa og Freddy André Øvstegård om ti grep for å rekruttere og beholde flere lærere og ansatte i skole og barnehage (Innst. 366 S (2022–2023), jf. Dokument 8:211 S (2022–2023))
7. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hege Bae Nyholt og Seher Aydar om frys av salg av barnehageeiendom (Innst. 367 S (2022–2023), jf. Dokument 8:204 S (2022–2023))
8. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i vegtrafikkloven (Tollstatens testing av om fører av motorvogn er ruspåvirket) (Innst. 375 L (2022–2023), jf. Prop. 59 L (2022–2023))
9. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Bård Hoksrud, Erlend Wiborg og Himanshu Gulati om å videreføre Flytoget som selvstendig transportselskap (Innst. 380 S (2022–2023), jf. Dokument 8:175 S (2022–2023))
10. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås og Lars Haltbrekken om å nedskalere miljøfiendtlige motorveier (Innst. 379 S (2022–2023), jf. Dokument 8:176 S (2022–2023))
11. Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Westgaard-Halle, Alfred Jens Bjørlo, Helge Orten, Anna Molberg, Tage Pettersen og Grunde Almeland om å dempe prisveksten på mat og styrke konkurransen i verdikjeden for dagligvarer (Innst. 370 S (2022–2023), jf. Dokument 8:222 S (2022–2023))
12. Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i konkurranseloven (søksmålskompetanse for Konkurransetilsynet) (Innst. 377 L (2022–2023), jf. Prop. 63 L (2022–2023))
13. Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski og Torgeir Knag Fylkesnes om et bærekraftig og langsiktig havbruk (Innst. 368 S (2022–2023), jf. Dokument 8:216 S (2022–2023))
14. Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i lov om forsvarlig hundehold (retting av inkurier) (Innst. 385 L (2022–2023), jf. Prop. 105 L (2022–2023))
15. Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug Vervik Bollestad, Dag-Inge Ulstein og Kjell Ingolf Ropstad om en opptrappingsplan for landbruket før sommeren (Innst. 371 S (2022–2023), jf. Dokument 8:185 S (2022–2023))
16. Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anna Molberg, Alfred Jens Bjørlo, Ingvild Wettrhus Thorsvik, Ingunn Foss, Lene Westgaard-Halle og Tor André Johnsen om strengere straff for alvorlig dyrekriminalitet (Innst. 369 S (2022–2023), jf. Dokument 8:219 S (2022–2023))
17. Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i jordskiftelova, domstolloven og skjønnsprosessloven mv. (jordskiftelagdommerens deltakelse i lagmannsretten mv.) (Innst. 361 L (2022–2023), jf. Prop. 87 L (2022–2023))
18. Referat

Presidenten [10:00:09]: Den innkalte vararepresentanten for Nordland, Hanne Dyveke Søttar, tar nå sete.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Sakene nr. 1–5 vil bli behandlet under ett. Sakene er andre gangs behandling av lover og gjelder lovvedtakene 57 til og med 61.

Sak nr. 1 [10:00:35]

Stortingets vedtak til lov om endringer i utlendingsloven (fjernmøter i Utlendingsnemnda mv.) (Lovvedtak 57 (2022–2023), jf. Innst. 325 L (2022–2023) og Prop. 67 L (2022–2023))

Sak nr. 2 [10:00:35]

Stortingets vedtak til lov om endringer i kommuneloven m.m. (arbeidsutvalg og valg i folkevalgte organer) (Lovvedtak 58 (2022–2023), jf. Innst. 324 L (2022–2023) og Prop. 60 L (2022–2023))

Sak nr. 3 [10:00:35]

Stortingets vedtak til lov om endringer i lov om interkommunale selskaper (møteoffentlighet, økonomiforvaltning m.m.) (Lovvedtak 59 (2022–2023), jf. Innst. 323 L (2022–2023) og Prop. 61 L (2022–2023))

Sak nr. 4 [10:00:35]

Stortingets vedtak til lov om endringer i Finnmarksloven (endringer som følge av delinga av Troms og Finnmark fylke) (Lovvedtak 60 (2022–2023), jf. Innst. 322 L (2022–2023) og Prop. 62 L (2022–2023))

Sak nr. 5 [10:00:35]

Stortingets vedtak til lov om endringer i privatskolelova (økt folkevalgt innflytelse mv.) (Lovvedtak 61 (2022–2023), jf. Innst. 342 L (2022–2023) og Prop. 80 L (2022–2023))

Presidenten [10:00:36]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 6 [10:00:40]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Mona Fagerås, Ingrid Fiskaa og Freddy André Øvstegård om ti grep for å rekruttere og beholde

flere lærere og ansatte i skole og barnehage (Innst. 366 S (2022–2023), jf. Dokument 8:211 S (2022–2023))

Presidenten [10:01:02]: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen. De som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Sigurd Myrvoll (A) [10:01:36] (ordfører for saken): Først vil jeg få takke representantene fra SV for at de fokuserer på rekruttering av lærere til barnehage og skole.

Komiteen deler forslagsstillernes bekymring for mangel på kvalifiserte lærere. De siste tallene viser at det er en nedgang i antall søkere til lærerutdanningen på nesten 22 pst. sammenlignet med 2022. Nedgangen i søkere til lærerutdanningen startet allerede i 2019 og er således ikke av ny dato. Vi må innhente bedre kunnskap om hvorfor dette har skjedd, og se på hva som kan gjøres på lokalt nivå og nasjonalt nivå for å bedre rekrutteringen.

Det er gledelig at det er en samlet komité som stiller seg bak forslaget om å be regjeringen lage en strategi for økt rekruttering av lærere og komme tilbake til Stortinget på egnet måte om strategien. Strategien må ses i sammenheng med ordningene for veiledning av nyutdannede, etter- og videreutdanningstilbud, nye karriereveier for lærere i skolen og den varslede profesjonsmeldingen.

Så vil jeg redegjøre for Arbeiderpartiets standpunkt i saken. Det er en alvorlig og dramatisk nedgang i søker-tall til lærerutdanningene våre – en nedgang som startet under Høyre-regjeringen i 2019. Arbeiderpartiet og Senterpartiet er i Hurdalsplattformen tydelige på at vi vil rekruttere, utdanne og beholde flere kvalifiserte lærere over hele landet. De ferske lærertallene viser at det er riktig prioritering og helt nødvendig. Det er nedgang både i distriktene og i de store byene. Vi må jobbe med både kortsiktige og langsiktige løsninger.

På kort sikt handler det om å få flere til å prioritere opp lærerutdanningen til førsteplass når de søker. På litt lengre sikt har regjeringen satt i gang flere tiltak. Det vil snart komme på høring en omlegging av lærerutdanningene, noe som vil kunne føre til flere søkere. Vi må diskutere om studentene f.eks. skal trenge å gjøre alle valg allerede det første året, og om allerede fullført høyere utdanning kan innpasses i mastergraden. Samtidig er det iverksatt en stortingsmelding om profesjonsutdanningene. Dette vil kunne gi flere studenter og forenkle planverket.

Det gjennomføres også et nasjonalt rekrutteringsprosjekt som skal bidra til å bedre rekrutteringen til lærerutdanningen og læreryrket, styrke en mangfoldig rekruttering og bidra til en positiv omtale av læreryrket. Et av tiltakene er å kurse mannlige lærerstudenter i å være rollemodeller i møte med mulige søkere til lærerutdanningen. Det finnes i dag også en ordning med utdannings- og rekrutteringsstipend som skoleeiere kan søke om, samt utdanningsstipend for ansatte, slik at de kan ta PPU, PPU-Y og yrkesfaglærerutdanning.

Vi må prioritere tiltak som man vet har effekt. I denne saken er det fint å merke seg at det er bred tverrpolitisk enighet blant komiteens medlemmer rundt at det må tas grep for å styrke rekrutteringen av lærere over hele landet. Jeg ser fram til at vi skal få på plass strategien som Stortinget i dag bredt stiller seg bak.

Margret Hagerup (H) [10:04:45]: Gode lærere er avgjørende for å sikre en god skole hvor elevene opplever mestring og læringsglede og alle elever blir sett og møtt av lærere med god pedagogisk og didaktisk kompetanse. Å gjøre læreryrket attraktivt handler om å løfte statusen og gi muligheter for utvikling og karriere i skolen. Det er et langsiktig arbeid som krever tydelige prioriteringer.

Etter sterk vekst i søkertallene til lærerutdanningen under Solberg-regjeringen fram til rekordåret 2019, har vi de siste årene sett en bekymringsfull nedgang i søkere til læreryrket. Så langt har regjeringen senket kravene og reversert våre grep, uten å komme med et eneste tiltak for å løfte statusen og gjøre læreryrket mer attraktivt.

Høyre ga lærerne et statusløft ved å innføre en fem-årig masterutdanning, som skulle løfte lærernes kompetanse, status og lønn og samtidig gjøre lærerne mer oppdatert på relevant forskning og i stand til å prøve ut nye undervisningsmetoder.

Vi skjerpet opptakskravene for å komme inn på lærerutdanningene og ga videre lærerne et faglig løft ved å innføre kompetansekrav for lærere. Kravene var at innen 2025 skulle alle lærere som underviser i norsk, matematikk og engelsk, ha et nødvendig antall studiepoeng i undervisningsfaget, for det betyr noe med tanke på frafall i videregående opplæring om man lærer seg å lese, skrive og regne.

Da Høyre satt i regjering, fikk nesten 50 000 lærere tilbud om videreutdanning. Lærere som gjennomførte dette, ga tilbakemelding om at de både endret sin undervisning og ble bedre lærere av det.

Vi trenger flere motiverte og dyktige lærere som kan sørge for at elever opplever kvalitet og mestring i skolen. Da senker vi ikke kravene slik regjeringen gjør nå, men beholder nødvendige opptakskrav og fortsetter å investere i lærerne.

Høyre vil fortsatt prioritere et videreutdanningsløft og sørge for at flere får muligheten til å både nå kravene for å undervise i skolen og jevnlig få oppdatert sin fagkunnskap. Høyre mener videre at vi trenger karriereveier i skolen for lærere som brenner for god undervisning i klasserommet. Det er derfor sterkt beklagelig at regjeringen ikke viderefører lærerspesialistordningen, som kan vise til veldig gode resultater, og det er verdt å merke seg at Utdanningsforbundet også er kritisk. Grunnen til det er at det i dag ikke finnes noen alternativer. Man har fjernet den eneste muligheten som var der.

Regjeringen har så langt kun reversert tiltakene vi innførte, uten å komme med konkrete tiltak for å løfte læring og mestring i skolen. Regjeringen har imidlertid varslet en stortingsmelding om profesjonsutdanningene. Vi er glad for at Høyre har fått med seg en samlet komité for forslaget om at regjeringen i forbindelse med behandlingen av denne kommer tilbake til Stortinget med konkrete tiltak for å sikre økt rekruttering, gode tilbud for etter- og videreutdanning av lærere, veiledningsår for nytilsatte og attraktive karriereveier for lærerne i skolen. Det arbeidet ser vi fram til å delta i, og mye av oppskriften ligger der allerede. Spørsmålet er om det tas i bruk. Endringer i skolen er et langsiktig arbeid der man bør holde stø kurs.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [10:07:59]: Senterpartiet er veldig glad for at mangelen på kvalifiserte lærere blir fulgt opp av regjeringen. Regjeringen har alt tatt noen grep for å bedre rekrutteringen av kvalifiserte lærere, som i Nord-Norge, bl.a. på Nesna, men vi er tverrpolitisk enige om at vi må gjøre mer.

Det trengs et realløft. Lærere har en mer krevende arbeidssituasjon enn noen gang. Senterpartiet har i flere år ønsket seg en samlet forsterket innsats for rekruttering av lærere. Vi har fremmet dette gjennom forslag i Stortinget over flere år. I forrige periode opplevde vi mindre drahjelp på feltet.

Samtidig anerkjenner vi tverrpolitisk alvoret i situasjonen slik den er nå. Det har vært en dramatisk nedgang i andelen søkere til lærerutdanning under koronapandemien, fordi det da var så mange flere som søkte høyere utdanning. I 2023 er nedgangen igjen dramatisk, fordi det er så mange færre i antall som går på lærerutdanning. Både kunnskapsministeren og forsknings- og høyere utdanningsministeren har nå pekt på alvoret i færre søkere til lærerutdanningene og konsekvensene dette kan ha på sikt.

Regjeringen mener godskriving av fag man har med seg fra før, bør bli bedre, slik at flere får mulighet til å ta raske lærerutdanninger – raske i den forstand at man ikke trenger å ta studiepoeng i fag man alt har. Rammeplanene for utdanningene kan med fordel forenkles.

Høgskulen på Vestlandet leder en rekrutteringskampanje som vi må se på effekten av. Nord universitet har hatt en rekrutteringskampanje rettet mot kommunene, kalt LæreriNord, som man kan se effekten av på søker-tallene ved Nesna. Vi fikk 1 068 ekstra kvalifiserte søkere da man endret fra krav til 4 i matte ved opptak til at man også kan ha et snitt på 4.

Videre har regjeringen varslet en rekke arbeid. Det blir en strategi for laget rundt eleven, det blir en tillitsreform, som alt er under utrulling, etter- og videreutdannings-NOU-en blir fulgt opp, fleksible veier til lærerutdanning må vurderes, profesjonsmeldingen har alt blitt nevnt herfra, og et møte om profesjonsmeldingen ble nylig gjennomført, med mange gode tilbakemeldinger.

Komiteens medlemmer fikk høre Elaine Munthe, leder av Kunnskapssenter for utdanning ved Universitetet i Stavanger, som gjennomfører systematisk kunnskapsoppsummering av forskning. Motivasjon for å ta lærerutdanning er andre ting enn det vi prioriterer politisk, som meningsfylt arbeid og å kunne påvirke mennesker rundt seg.

Jeg håper flere med en drøm om å bli superhelt blir lærer. Senterpartiet ser fram til det videre arbeidet regjeringen har varslet, og som Stortinget nå etterspør, med strategisk oppfølging.

Himanshu Gulati (FrP) [10:11:14]: Vi i Fremskrittspartiet deler den sterke bekymringen rundt nedgangen i antall søkere til lærerutdanningen. Det må tas på alvor, og man må se på helheten når det gjelder grunner til dette, og så komme med de riktige tiltakene. Derfor støtter Fremskrittspartiet både forslaget om kunnskapsinnhenting, fra SV, og også en samlet komité's forslag om en strategi for å motvirke den trenden vi ser, som bekymrer oss alle.

Jeg vil vise til de grepene som vi var med og tok i regjering, som det også har blitt vist til tidligere i dag, bl.a. innføring av femårig mastergrad, et massivt etter- og videreutdanningstilbud og også kompetansekrav, som vi mener er riktig for å øke statusen til læreryrket. Men det er ingen kvikkløst her, og derfor må vi se på tiltakene helhetlig.

Fremskrittspartiet har også tidligere tatt opp bekymringer rundt den økte volds- og truslesituasjonen i skolen, noe vi nå ser at rundt én av fire lærere er blitt rammet av. Vi tror også det kan være en medvirkende årsak til at læreryrket blir mindre attraktivt. Derfor er den kampen også viktig i et helhetlig perspektiv.

Jeg tar opp det forslaget Fremskrittspartiet er med på.

Presidenten [10:12:32]: Representanten Himanshu Gulati har tatt opp det forslaget han refererte til.

Grete Wold (SV) [10:12:44]: Bakgrunnen for at SV har fremmet dette forslaget, er selvsagt den bekymringen alle gir uttrykk for når det gjelder lærermangel i norske klasserom. Jeg opplever derfor også at det er en genuin interesse for å finne gode tiltak. Det er, som det har vært nevnt, gledelig at dette forslaget også har sporet til at en samlet komité i hvert fall har forent seg om ett forslag, at man skal få en strategi på bordet.

Det er med sikkerhet flere årsaker til at vi mangler lærere i skolen i dag, og til at vi ser at søker-tallene går ned – alt fra lønn, som jo er åpenbart, til uakseptable arbeidsforhold, som vi dessverre har sett altfor mange eksempler på i media. Det handler også om hvilken status læreren har både i skolen og i samfunnet. Men uansett, løsningen ligger i det vi må finne fram til i fellesskap.

De forslagene SV fremmer i denne saken, er alle tiltak som vi mener ville bidratt til å bedre den situasjonen vi nå ser. Jeg kommer kun til å trekke fram noen få. En ordning med veiledning for nyansatte lærere i barnehagen og på alle trinn i grunnskolen og videregående skole ville gitt en bedre start for en fersk lærer. Det å mestre nye oppgaver raskt vil virke motiverende, men det vil også kunne skape en trygghet til å finne sin egen måte å løse det på som alltid vil være en krevende arbeidshverdag.

Så er det ingen tvil om at unge ikke ønsker og nok heller ikke kommer til å utdanne seg til yrker der ikke hele, faste stillinger er forventet og på mange måter normalen. Dette er en utfordring også i andre yrker som sliter nettopp med rekruttering. Den utfordringen løser vi ikke uten en planmessig tilnærming. Det er bakgrunnen for at SV foreslår at man tar initiativ til et prosjekt for hele, faste stillinger også i skolen, selvsagt i samarbeid med partene i arbeidslivet.

Det tredje forslaget jeg velger å trekke fram, er behovet for faste ansatte for å dekke de vikarbehovene vi har i skole og i barnehage, både med kvalifisert personell til pedagogstillinger og også til andre oppgaver som løses i skolen i dag. Det å ha faste vikarer skaper kontinuitet både for den enkelte lærer, for elevene, for skoleledelsen og ikke minst for arbeidsmiljøet.

Det er mange oppgaver som må løses i løpet av en skoledag. Derfor trenger vi å bygge et lag rundt eleven. For å sitere styreleder i KS, Gunn Marit Helgesen:

«Vi må blant annet forbedre lærernes arbeidsvilkår ved å bygge et sterkere lag rundt elevene, der andre yrkesgrupper ivaretar psykisk helsehjelp og andre behov.»

Og til slutt, for å trekke de litt lengre linjene: Kanskje den aller, aller viktigste investeringen og måten å løse dette på er at vi må gi elevene en god opplevelse av skolen. Å ha en god opplevelse fra egen skolegang skaper selvfølgelig også motivasjon og vilje til selv å kunne søke seg tilbake til skolen igjen som lærer senere i livet.

Med det tar jeg opp de forslagene som SV er en del av.

Presidenten [10:15:34]: Representanten Grete Wold har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Hege Bae Nyholt (R) [10:15:43] (komiteens leder): Jeg vil begynne med å takke Sosialistisk Venstreparti for at de løfter fram dette utrolig viktige forslaget. Forslaget omhandler både barnehage og skole. Jeg kommer fra barnehagen. Barnehagen er et slags mytisk sted som de fleste foreldre er innom i ca. tre og et halvt minutt hver dag, et halvt minutt på morgenen og tre minutter på ettermiddagen. Såpass tar det å få med seg regntøyet. Men det er også det stedet hvor barna våre lærer seg å gå og spise og oppdager hvem de er, og hvem alle andre er.

Jeg har også hatt gleden av å jobbe som miljøterapeut i skolen. Det var en tidvis todelt glede, det skal ærlig innrømmes, men jeg mener likevel at jeg kjenner noe til skolehverdagen. Det mine tidligere kollegaer sier til meg, er: Fortell om hverdagen vår, fortell hvordan det er å stå på jobb og ikke vite hvor mange kollegaer du har klokken kvart over sju om morgenen.

Vi som samfunn trenger gode barnehager, og vi trenger gode skoler. I vår iver etter å komme tilbake til normalsamfunnet må vi ikke glemme hvordan det var da både barnehage og skole var stengt under pandemien. Jeg klarte i hvert fall verken å jobbe eller å undervise mine egne barn da alt var stengt, og jeg er i tillegg utdannet pedagog. Vi som samfunn er helt avhengige av gode institusjoner for barna våre, og vi har i tillegg alt å tjene på å satse på barnehage og skole.

Det er bekymringsfullt at det er en nedgang i rekrutteringen, men det er altså helt forståelig. Dette evige kravet om å framsnakke læreryrket kan i verste fall føre til at vi legger et slags glemselens slør over de problemene som er der, som er reelle, og som vil skape det berømte praksissjokket når man en dag står der og plutselig er ferdigutdannet. Pedagogene, kanskje særlig de nye og unge, trenger veiledning. De trenger noen å støtte seg til, de trenger en mentor, men det de først og fremst trenger, er flere kollegaer. Dette er en slags «circle of security», som vi kaller det på vårt språk, for man trenger begge deler. Man trenger både de gode, faglige, trygge personene, og man trenger også at man blir flere – og dette henger sammen. Vi som folkevalgte må lytte til lærerne, i både barnehagen og skolen, og vi må lytte til foreldrene som har forventninger til gode institusjoner og gode barnehager og skoler for barna sine. Ikke minst har vi et ansvar for den oppvoksende slekten.

Rødt er med på SVs forslag, og vi mener at dette er en god start på en stor og viktig jobb som vi som samfunn må ta fatt på.

Abid Raja (V) [10:18:42]: Dyktige lærere er det viktigste for å sikre opplæring av god kvalitet på alle skoler i hele landet, og å satse på lærerne er derfor å satse på elevene og på kunnskap. For å sikre nok dyktige lærere i skolen må både lærerutdanningen og læreryrket gjøres attraktive gjennom gode karrieremuligheter, lønnsbetingelser, arbeidsforhold og høy status.

Det har vært en jevn vekst både i antall søkere som hadde lærerutdanningene på førsteplass, og i antall søkere som fikk tilbud om studieplass på lærerutdanningene, fra 2013 og fram til 2019/2020. Siden har tallene gått ned, og i 2023 har fallet vært markant. Det gir grunn til bekymring for rekrutteringen til læreryrket i framtiden. Derfor fremmet Venstre et representantforslag allerede i fjor om å styrke rekrutteringen til lærerutdanningene og gjøre læreryrket mer attraktivt.

For å ta læreryrket framover må det jobbes langs flere spor samtidig, både med utdanningen og overgangen til yrket, med mulighet for videreutdanning og karriere i yrket, med statusen til yrket i samfunnet og ikke minst med innholdet i hverdagen til lærerne. Jeg er glad for at komiteen i februar støttet to av Venstres syv forslag, nemlig dem som handler om mer variert praksis i lærerutdanningen og laget rundt eleven og læreren.

I kunnskapsoppsummeringen som Kunnskapssenter for utdanning har gjennomført, står det:

«Det aller viktigste arbeidet med å beholde lærere i barnehage og skole foregår i barnehagen og skolen.»

Dette er jeg enig i, og derfor er arbeidet med å styrke laget rundt læreren og eleven kjempeviktig. Målet er at læreren får bedre tid til sine kjerneoppgaver, og at eleven får tettere oppfølging. Det kan være gjennom å øke antall ansatte, styrke samarbeidet mellom faginstanser og få flere yrkesgrupper med helse- og sosialfaglig kompetanse inn i skolen.

Kommunen og fylkeskommunen spiller en veldig viktig rolle i dette arbeidet, både i kraft av å være bevilgende myndighet og som skoleeiere. Ledelse og team av fagfolk som kan bistå skolene ved behov og rekruttering av nok støttepersonell rundt lærerne og elevene, er viktig for å lykkes med dette. Høstens valg vil bli viktig for framtiden i mange norske klasserom.

Jeg er spent på hvordan regjeringen følger opp de vedtakene som Venstre fikk gjennomslag for i vinter. Dessverre var det mange forslag som ikke fikk flertall, bl.a. Venstres forslag om sertifisering av lærere, med sikte på å innføre beskyttede titler for lærerstillinger. Det håper jeg regjeringen likevel vil se på.

Til denne saken støtter Venstre noen av forslagene fra SV, men vi etterlyser samtidig at regjeringen kommer på banen med forslag til hvordan vi skal løse rekrutteringsutfordringene til læreryrket. Jeg håper regjeringen vil se

hen til de forslagene som Venstre har fremmet i denne sesjonen, og til de forslagene som Venstre støtter her i dag.

Statsråd Tonje Brenna [10:21:51]: La meg begynne med å takke representantene fra SV, som tar opp viktige spørsmål som dessverre har blitt enda mer aktuelle den siste tiden. Jeg deler fullt ut bekymringen til representantene om nedgangen i søkertallene til lærerutdanningene og lærermangelen i deler av landet.

For å forstå og løse dagens rekrutteringssituasjon må vi se på både lærerutdanningene og læreryrket. Vi må få bedre kunnskap om hvorfor færre søker seg til læreryrket, og vi må sammen gjøre en innsats for at flere velger dette viktige yrket og barnehage og skole som arbeidssted.

Jeg vil ha en bred tilnærming med flere virkemidler for å rekruttere, utvikle og beholde lærere og andre yrkesgrupper i barnehage og skole. Vi har allerede i dag flere ordninger for sletting av studielån gjennom Lånekassen. Ansatte som mangler relevant utdanning, kan starte på eller fullføre lærerutdanning eller et fagbrev. Det viktigste over tid er at barnehager og skoler er gode steder å jobbe. Ledere og ansatte må ha gode rammer for sin yrkesutøvelse gjennom tillit, mulighet for faglig utvikling og et godt plan- og regelverk. Regjeringen utvikler nå et bedre system for kompetanse- og karriereutvikling, og vi jobber kontinuerlig med å utvikle kvaliteten og fleksibiliteten i lærerutdanningene.

Dagens søkertall til lærerutdanningene tilsier at vi må forsterke den nasjonale, den regionale og den lokale innsatsen for å rekruttere og beholde lærere. Jeg vil vurdere videre hvordan tiltakene vi har i dag, kan utvikles videre og inngå i en strategi for bedre rekruttering. Dette må ses i sammenheng med systemet for kompetanse- og karriereutvikling, som omfatter veiledning av nyutdannede lærere, karriereveier og tilbud om etter- og videreutdanning. Vi vil også se dette i sammenheng med arbeidet for å styrke laget rundt barn og unge og stortingsmeldingen om profesjonsutdanningene.

Forrige mandag snakket jeg med medlemmene i Nasjonalt forum for lærerutdanning og profesjonsutvikling om en felles innsats for å få flere lærere over hele landet. Dette er et arbeid jeg vil prioritere også i det videre, men jeg vil gi barnehage- og skoleeiere fleksibilitet og handlingsrom så de kan ivareta lokale behov. Jeg vil også være varsom med å berøre forhold som partene forhandler om.

Jeg kan forsikre om at jeg vil lytte til alle forslag som bidrar til å rekruttere og beholde flere lærere og ansatte i barnehage og skole, og jeg er glad for initiativet og dagens debatt.

Til slutt vil jeg si at jeg tror det som i minst grad bidrar til at flere ønsker seg til skolene våre, er høyt konfliktnivå rundt skolen. Jeg mener det er veldig bra med politisk de-

batt, men jeg mener likevel vi har et spesielt ansvar for å forsøke å finne sammen i denne saken, både fordi vi har en hel del ting vi er enige om, og fordi det kommer til å kreve stor innsats over lang tid fra oss alle sammen å få flere til å ønske seg til det viktige læreryrket.

Presidenten [10:24:35]: Det blir replikkordskifte.

Grete Wold (SV) [10:24:49]: Dette er forslag med mange ulike grep. Vi har foreslått en veileder med litt om oppgavefordeling, og det handler selvfølgelig om lønn, faste stillinger, vikarer – vi kan ramse opp hele listen, for så vidt. Det blir lett litt store ord i disse diskusjonene, for vi vil det samme. Det er ingen som er uenig i at vi skal ha nok lærere og kvalifiserte lærere, men jeg etterlyser kanskje at statsråden kunne være litt mer konkret på hvor en begynner på dette arbeidet, og når vi kan forvente noe som kommer tilbake, så vi får noe håndgripelig å jobbe videre med. Det er veldig mange gode forslag fra mange partier som svirrer rundt, og så blir det litt ullent – at dette skal vi se på.

Statsråd Tonje Brenna [10:25:30]: Jeg tror i hvert fall en veldig god start er det Stortinget i dag gjør: å bli enige om at vi skal legge fram en strategi. Den vil belyse arbeidet som allerede gjøres, og den vil ta opp i seg det kunnskapsgrunnlaget vi allerede har – det vi vet – men jeg tenker også at den vil bidra til at vi kan få en felles diskusjon her i Stortinget om hva det er fornuftig å gjøre videre. Det er ikke sikkert den kommer til å være helt uttømmende. Kanskje kommer det andre gode forslag fra Stortingets side. Men jeg er enig i at det er riktig at vi prøver å samle alle de gode tingene vi gjør, i en felles strategi, og at det er viktig å evaluere det vi allerede er i gang med, og tenke videre framover på hvor det er riktig å sette inn det største trykket for å klare å løse dette bedre for framtiden.

Jeg lover i alle fall at jeg skal legge fram en strategi så raskt jeg kan, og så ser jeg fram til alle gode forslag som helt sikkert kommer til å supplere den fra Stortingets side for felles innsats videre.

Grete Wold (SV) [10:26:21]: Takk for svar.

Det er godt å høre at man er på. Jeg har bare et lite oppfølgingsspørsmål til det. Det vil alltid være sann at når man skal gjøre et grundig arbeid, vil det arbeidet ofte ta litt tid, og de to tingene vil av og til slå hverandre litt i hjel. Det som faktisk er utrolig viktig, er at man får med seg partene – ikke bare lærerutdanningsorganisasjonene, men også skolene, universitetene og ikke minst elevene og elevorganisasjonene. Vil det bli lagt opp til en såpass grundig prosess at alle som har gode innspill og ideer som statsråden er opptatt av, også får muligheten til å komme til orde?

Statsråd Tonje Brenna [10:26:58]: Vi hadde 15. mai – forrige uke – et veldig godt møte med både representanter fra lærerorganisasjonene, utdanningsinstitusjonene, pedagogstudentene og mange andre som på ulike måter har en rolle i enten å utdanne mennesker som skal jobbe i skolen, eller som er del av utdanningssystemet i dag. Der diskuterte vi nettopp dette temaet. Der inviterte jeg de ulike aktørene til å komme med sine forslag om det de mente var viktigst for å lykkes bedre med dette framover. Sammen med min kollega Ola Borten Moe lovet jeg å se på forslagene som kom inn, og komme tilbake til det samme forumet for å diskutere hvordan vi videre kan følge det opp. Det er opplagt en del av forberedelsene til en strategi som etter hvert vil komme til Stortinget.

Å involvere partene bredt tror jeg er helt nødvendig. Jeg tror også det gir mest effekt, rett og slett fordi det er de som vet hvor skoen trykker. Så er det dette dilemmaet vi hele tiden står i: balansen mellom å jobbe med skoler og barnehager som arbeidsteder og det å samtidig jobbe med rekruttering gjennom gode utdanninger. Å få dette til å henge sammen tror jeg vi skal lykkes med i strategien.

Abid Raja (V) [10:28:10]: For noen uker tilbake var det en interpellasjon her i salen som var initiert av representanten Margret Hagerup. Den var rettet til en statsrådskollega av statsråden som er her nå i dag, og den handlet om rekruttering til læreryrket og om tallene som hadde falt. Statsråden for høyere utdanning som var her da, hadde behov for å snakke pent om læreryrket – det var et av svarene. Det kan hende at det muligens hang sammen med at vedkommende statsråd ikke hadde snakket så veldig pent om verken studentene, høyere utdanning eller forskning det siste halvannet året.

Jeg lurar på hvilke konkrete tiltak denne statsråden, som åpenbart ikke har snakket stygt om skolen – jeg har i hvert fall ikke notert det – tenker å sette i verk for å øke rekrutteringen til læreryrket?

Statsråd Tonje Brenna [10:29:06]: I det møtet vi hadde med partene 15. mai, var det i hvert fall helt tydelig, også fra høyere utdannings- og forskningsminister Ola Borten Moe, at han deler den bekymringen vi diskuterer nå, og at vi har en felles ambisjon om å øke rekrutteringen til lærerutdanningene. Jeg tror det første er det Stortinget bestemmer i dag – at jeg skal levere en strategi til Stortinget. Det gjør jeg med glede. Den vil både ta opp i seg tiltak som allerede er iverksatt, samle kunnskapsgrunnlaget vi har, og se på hva vi kan gjøre videre framover.

Så mener jeg at vi gjennomgående har ansvar for å gjøre et par ting til. Det ene handler om å uttrykke i smått og stort at vi stoler på profesjonene, vi har tillit til

pedagogene våre, og vi stoler på de vurderingene de gjør. Det innebærer for politikere at vi av og til skal detaljstyre noe mindre, og at vi skal blande oss litt mindre i hvordan man utøver yrket rundt om på den enkelte arbeidsplass. Det er opplagt at det bidrar til at vi kommer opp i noen dilemmaer i denne salen innimellom.

Så handler det om kommuneøkonomi, og det handler om god utdanning, praksis, veiledning og gode forberedelser til overgangen mellom studietilværelsen og det å jobbe i skolen.

Abid Raja (V) [10:30:11]: Jeg føler – kanskje jeg føler det feil – at det virker som om regjeringen bare skyver veldig mange av problemene framover i tid. Jeg lurar på: Haster ikke dette for statsråden når man ser det dramatiske fallet i rekrutteringen til læreryrket? Jeg tenker dette vil få store konsekvenser for barn og unge som vokser opp, og for framtidsskolen. Det skulle bare mangle at statsråden deler bekymringen, som statsråden innledet sitt svar med, eller at man har ambisjoner. Nå som Stortinget vedtar at det skal komme en strategi, kommer det en strategi.

Hvor mye føler statsråden at dette faktisk haster? Det virker som om det å dele bekymringen, ha en ambisjon og på et eller annet tidspunkt legge fram en strategi ikke tar tak i at vi må gjøre noe her og nå. Da lurar jeg på: Hva er tiltakene konkret her og nå – utover å dele bekymringen, utover å ha en ambisjon og utover at man skal legge fram en strategi?

Statsråd Tonje Brenna [10:31:14]: Når jeg vektlegger hvor viktig denne strategien er, er det et forsøk på å vise respekt for Stortingets initiativ, så det må man ikke tolke som noe annet enn det.

Hvis representanten hadde lest brevene jeg har svart på, med tanke på den debatten vi har i dag og de ti forslagene fra SV, og brevene jeg har sendt over til Stortinget tidligere angående forslagene representantens eget parti har fremmet, ville representanten sett at veldig mye av det som foreslås, allerede er tiltak som er satt i gang. Deler av det er initiert av den forrige regjeringen. Det mener jeg tidligere kunnskapsministre fra andre partier enn mitt eget skal ha stor ros for, for det er mye godt arbeid på gang, men vi lykkes åpenbart ikke godt nok.

Jeg mener bestemt at jeg ikke på noe tidspunkt har signalisert at dette ikke haster – tvert imot – men veldig mange av de forslagene som er kommet opp i Stortinget, er ting som allerede er iverksatt. Derfor mener jeg det framover er behov for å se ytterligere på om vi kan skru til på noen av de virkemidlene vi allerede er i gang med, og vurdere om det er andre ting vi kan gjøre i tillegg, for at vi får til dette på en bedre måte i årene som kommer.

Abid Raja (V) [10:32:15]: Jeg noterte i går at statsråd Brenna var raskt ute da det ble litt problemer med datasystemene til eksamensordningen, og at hun var raskt frampå med å be om en redegjørelse og forklaring på hvordan det kunne skje. Statsråden har ganske stor makt når det gjelder å sette dagsordenen, og til å initiere ting. Da tallene for læreryrket og utdanningen kom, så vi ikke at man var like frampå fra regjeringens side. Jeg tenker at dette ikke er et ansvar som kun kan overlates til statsråden for høyere utdanning. Hvis jeg ikke skal ta i for mye, ville det kanskje være å si at han trampet på feltet sitt i mange måneder og ved flere anledninger, særlig med tanke på studentene, høyere utdanningsinstitusjonene og forskningen. Jeg tror det kan ha bidratt en del til å ramme rekrutteringen til læreryrket.

Jeg skulle gjerne sett at statsråden var litt mer frampå og kunne si noe om de første og raskeste tiltakene statsråden kommer til å ta initiativ til.

Statsråd Tonje Brenna [10:33:19]: Det medfører ikke riktighet. Jeg tar all den rosen jeg kan få, med tanke på at representanten Raja mener jeg var raskt frampå da vi fikk trøbbel med den tekniske gjennomføringen av eksamen i går. Det takker jeg for. Men det var også slik at vi samme dag som tallene for søkningen til lærerutdanningen ble lagt fram, inviterte de mest berørte institusjonene og organisasjonene til en videre diskusjon om hva vi gjør nå. Dette kommer i tillegg til alle de ulike tiltakene som allerede er iverksatt, og hvor noen har virket over mange år og andre over kortere tid. De er nøye beskrevet i de brevene som har gått fra undertegnede til Stortinget. I tillegg har jeg invitert dem som på en eller annen måte har interesser i lærerutdanningene og i skolen, til å komme med flere forslag. At dette haster, er vi enige om. Det blir ikke mindre sant av at representanten påstår noe annet. Vi har raskt tatt initiativ og kommer til å følge dette videre, men at dette er et møysommelig arbeid som vil pågå over år, er hevet over enhver tvil. Derfor ser jeg også fram til – selv om representanten ikke nødvendigvis oppfatter det positivt – å legge fram en strategi for Stortinget etter den beslutningen som fattes her i dag.

Presidenten [10:34:22]: Replikskordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [10:34:26]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hege Bae Nyholt og Seher Aydar om frys av salg av barnehageeiendom (Innst. 367 S (2022–2023), jf. Dokument 8:204 S (2022–2023))

Presidenten [10:34:43]: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletiden, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Himanshu Gulati (FrP) [10:35:04] (ordfører for saken): Takk til komiteen for samarbeidet ved behandlingen av denne saken fra Rødt, som handler om frys av salg av barnehageeiendom.

Et flertall i komiteen går imot forslaget og anbefaler altså at forslaget ikke vedtas.

På vegne av Fremskrittspartiet vil jeg også si at vi er dypt skeptiske til forslaget. Vi mener dette er brudd på eiendomsretten. Vi vil også vise til den suksessen som barnehagereformen var for å få til en storstilt utbygging av barnehageplasser og for å sikre at vi i dag har full barnehagedekning i Norge.

Elise Waagen (A) [10:35:56]: Nok en gang diskuterer vi barnehager i denne salen, og jeg er glad for at det er et gjentakende engasjement.

Det er bred enighet om at vi skal ha barnehager med god kvalitet som skaper gode dager for ungene våre. Når vi diskuterer regulering og finansiering, er det til syvende og sist ungene våre det handler om. Med barnehageforliket i 2003 fikk vi en historisk utbygging av barnehageplasser, med lovfestet rett til plass for ettåringer, sånn at man kunne være sikret plass. Med en makspris sånn at familiene faktisk hadde råd, var dette en milepæl for mange familier. Det har gjort en forskjell for damer, som har kommet ut i jobb, og det har gjort en forskjell for ungene våre, som har fått et godt tilbud i barnehagen.

Det har skjedd mye siden den tid – 2003. Barnehage-sektoren har vært i endring, og jeg tror det er et ganske bredt flertall som stiller seg bak at det er nødvendig å se på finansieringen og reguleringen i private barnehager.

I januar la regjeringen fram strategien for barnehager. Kvalitet og kompetanse står helt sentralt for barnehagen vi skal ha i framtiden. Dette bygger regjeringens politikk opp under. Vi vil ha bedre og billigere barnehager, og det er nettopp derfor vår regjering gang på gang har prioritert å sette ned maksprisen i barnehagen – i kontrast til den forrige regjeringen, som økte den år for år.

Det er et utdatert regelverk for private barnehager, det slår også regjeringen fast i regjeringsplattformen.

Arbeiderpartiet ønsker ikke å gå inn for forslaget som er fremmet her i dag. Det er en stor inngripen å vedta dette over bordet. Selv om velferdstjenesteutvalgets

rapport peker på nettopp barnehageeiendommer som attraktive investeringsobjekter, mener vi at det her kreves en helhetlig, god og bred gjennomgang av både finansiering og regulering før vi kan gå inn på enkeltfor-slag.

Jeg ser fram til at regjeringen legger fram det varslede arbeidet, og jeg er sikker på at det vil skape forutsig-barhet og kvalitet for alle ungene våre også i framtiden.

Kari-Anne Jønnes (H) [10:38:41]: Barnehager er en veldig viktig del av grunnmuren i velferdsstaten vår. Dyktige ansatte i kommunale og private barnehager jobber hver eneste dag for barna, foreldrene og oss som samfunn. Det er en enormt viktig jobb.

Gode barnehager med trygge og kompetente ansatte sikrer starten på at alle barn skal få like muligheter. Før 2000-tallet fantes det ikke nok barnehageplasser i Norge. Det måtte et enormt dugnadsarbeid til for å sikre det.

I 2003 fikk vi barnehageforliket, der staten inviterte private gründere til å være med på en storstilt dugnad for å sikre et felles mål: Alle barn skulle få en barnehage-plass. Uten dette hadde det norske samfunnet trolig sett helt annerledes ut. Uten barnehageforliket hadde veldig mange barn manglet den trygge rammen barnehagen er i hverdagen, og svært mange voksne, trolig flest kvinner, hadde ikke kunnet delta i arbeidslivet på samme måte som vi gjør i dag.

I dag har vi en velfungerende barnehagesektor i Norge. Det er stort mangfold, valgfrihet for foreldrene, høy kvalitet i tilbudene som gis, og stor tilfredshet blant barn og foreldre.

Høyre mener fortsatt det er klokt – og nødvendig – å invitere alle gode krefter inn i barnehagesektoren, men for at de skal være her, trenger vi som politikere å sikre forutsigbare og trygge rammer for drift av en mangfoldig barnehagesektor.

Men – etter snar to år med Støre-regjering ser vi at venstresidens iver etter å begrense private aktører er en stor påkjenning for de private barnehagene. Private barnehager trenger trygge rammevilkår, slik at de kan fortsette investeringen i ansattes kompetanse, barnehage-bygg og lekeapparater.

Dette forslaget føyer seg inn i rekken av forslag og uttalelser som gjør barnehagene utrygge og bidrar til uro og uforutsigbarhet. Mangel på forutsigbarhet og trygge vilkår for videre drift hindrer investering i kompetanse, lekeapparater, bygg og ansatte. Det eneste dette bidrar til, er et dårligere barnehagetilbud til ungene våre. Det er vi ikke tjent med.

Maren Grøthe (Sp) [10:41:18]: Representantforslaget fra Rødt som vi behandler i dag, er ett av en rekke forslag fremmet av Rødt i Stortinget denne perioden,

med mål om å svekke private barnehager. Som sagt tidligere fra denne talerstolen er Senterpartiet opptatt av at vi skal beholde og videreutvikle den norske barnehagemodellen etter barnehageforliket med et mangfold av både private og offentlige barnehager. Dette forslaget bidrar ikke til det.

Vi anerkjenner til dels bekymringene som løftes i forslaget, og at svak regulering av husleie kan gi insentiv til å drive leiekostnadene i barnehagene opp. Barnehager skal ikke være et investeringsobjekt for kommersielle interesser, men det jeg opplever at alle partier i Stortinget er enige om.

Selv om enkelte som har bygd opp barnehager i sin tid, fikk gunstige rammevilkår fra det offentlige, f.eks. billige tomter, har de også tatt en stor risiko, investert og ofte satset hele livsverket sitt for å svare på et behov for barnehageplasser. Det skal vi som er folkevalgte, ha stor respekt for. Men det å fryse alle eiendomstransaksjoner fram til ny barnehagelov er vedtatt, som Rødt foreslår, er uaktuelt. Et sånt grep ville ha vært en sterk inngripen i de private barnehagenes råderett over egen eiendom. Samtidig må et sånt forslag utredes, sendes på høring og behandles av Stortinget på vanlig måte om det skulle ha vært aktuelt.

Som statsråden poengterer i sin uttalelse til komiteen, må en sånn utredning inneholde en vurdering opp mot Grunnlovens bestemmelser om tilbakevirkende kraft og eiendomsrett, rettsregelverket og Den europeiske menneskerettskonvensjons tilleggsprotokoll artikkel 1, om beskyttelse av eiendom.

Barnehagesektoren vår har i for mange år vært gjensstand for enkeltforslag og enkeltendringer, med nye forslag som er sendt fram og tilbake, og enkeltkutt. Resultatet er at mange i sektoren opplever en stor usikkerhet rundt framtidig drift. Det er en usikkerhet som vi skal ta på alvor. Målet må være at vi skal ha gode barnehager med høy kvalitet, til beste for unger og familier i hele landet. Skal det kunne satses på, må fokuset dreies til forutsigbarhet for nettopp det. Regjeringen er i gang med arbeidet med et nytt og helhetlig styrings- og finansieringssystem for private barnehager. Det systemet må adressere og løse begge disse problemstillingene.

Grete Wold (SV) [10:44:03]: Først takk til Rødt, som fremmer et viktig forslag. Det er ingen overraskelse at dette er helt i tråd med SVs politikk på dette området. Det handler enkelt fortalt om hvordan vi skal forvalte fellesskapets midler, og hvordan vi skal sørge for gode barnehager der skattebetalernes penger går til barna og ikke til barnehageprofitørene.

Utviklingen i barnehagesektoren har vært urovekkende over mange år. Det er ikke kvaliteten i barnehagen vi er bekymret for i denne saken. Det er ingen uenig-

het om at vi alle her vil legge til rette for trygge barnehager med omsorgsfulle, godt kvalifiserte ansatte som skaper en arena for sosial erfaring og verdifull læring. Hvem som eier barnehagen, trenger ikke å ha noen som helst betydning for kvaliteten, noe som man i denne saken synes å trekke opp som en form for motsats til det denne saken egentlig handler om, nemlig at det er noen, og etter hvert store aktører, som utvikler forretningsmetoder for å få mest mulig profitt ved å drive barnehage og eiendomsdrift under samme overskrift. Barnehage og eiendom reguleres ikke likt. Det er problemstillingen, ikke et behov for å redusere mangfoldet eller foreldrenes valgfrihet, som det vises til fra motsatsen i denne saken.

Situasjonen er alvorlig, og den har pågått lenge. Det er helt nødvendig å stoppe det som nå skjer, og det er tilstrekkelig med dokumentasjon til at det på ingen måte burde være uklart lenger hva som faktisk skjer. Vi som politikere har et ansvar for å sørge for at de pengene vi har fått tillit til å forvalte, skal komme dem som trenger det, til gode. Penger innbetalt til fellesskapsordninger som barnehage, skal gå nettopp til det, og ikke til profitt for noen få eiere som har vært kreative med forretningsideen sin. Den kreativiteten må de faktisk finansiere selv.

SV mener derfor at det haster med å rydde opp i dette og støtter derfor også Rødt i at man raskt fryser alle transaksjoner som innebærer at eierskap til eiendom i barnehagesektoren endres, inntil gjennomgangen av barnehageloven er tatt og nødvendige forslag til grep faktisk er lagt på bordet.

Med det tar jeg opp det forslaget SV er en del av.

Presidenten [10:46:02]: Da har representanten Grete Wold tatt opp det forslaget hun refererte til.

Hege Bae Nyholt (R) [10:46:12]: Det har gått mange flyttelass til Sveits de siste årene, og noen av de aller største har vært barnehagebaronene sine. De har blitt rike på barnehagedrift, ja, men aller rikest har de blitt på eiendom. Med base i fellesskapets midler og tilskudd har de kjøpt eller fått tomter og bygget og driftet barnehagebygg. Hver dag genererer byggene leieinntekter og over tid enorme eiendomsformuer.

Siden barnehageforliket har barnehageeiendom vært den minst regulerte delen av den private barnehagesektoren, og det har fått store konsekvenser. De siste årene har vi vært vitne til en utvikling der mange barnehageiere først har skilt ut eiendommen i et eget selskap og så betalt husleie til dette selskapet. Udir påpekte senest i år at denne typen omstrukturering ofte fører med seg høyere husleie for barnehagen, og at det er akkurat slik eierne kan realisere verdier som ligger i byggene.

Velferdstjenesteutvalget ba forrige regjering vurdere om slike salg kunne ses på som ulovlig gitt statsstøtte

til private næringsvirksomheter. Det er fortsatt ikke gitt noe godt svar på det. Noen eiere har gått enda et skritt videre og solgt eiendommene til utlandet. Investeringsfond på eiersiden er ikke noe nytt i sektoren. For eksempel har SBB, et svensk selskap, solgt halvparten av barnehageaksjene sine til et kanadisk fond, Brookfield. Hvordan dette kommer barna til gode, slik det heter i loven, er ikke så lett å få øye på.

De siste årene er det solgt barnehagebygg til summer som tilsvarer hva det ville ha kostet å tilby alle familier gratis barnehageplass de neste seks årene. Det er synd at de pengene stort sett har forsvunnet i private lommer i Sveits.

Jeg oppfatter at det er en relativt bred politisk enighet om at den kommersielle barnehagesektoren må reguleres strengere, og at dette selvsagt også innebærer gevinster fra salg av eiendommer. I regjeringens barnehagestrategi har det kommet lovende signaler, men mens vi venter på ny regulering er det en politisk oppgave å nå sørge for at aktørene ikke tapper sektoren for enda mer av fellesskapets penger.

Vårt forslag har blitt framstilt som ellevilt og radikalt. Det er det ikke. Det bygger på et forslag fra Storberget-utvalget og er helt logisk. Dersom vi mener alvor med å stramme inn på hvor velferdspengene våre i barnehagene flyter, må vi også forstå at aktørene som taper penger på det, vil prøve å komme oss i forkjøpet. Vi kan hindre det ved å fryse salg av barnehageeiendommer inntil man har en regulering som sikrer at pengene går til barnas beste, og ikke til privat profitt.

Statsråd Tonje Brenna [10:49:01]: Utbygging av barnehagesektoren i Norge hadde ikke vært mulig uten engasjementet og investeringsviljen fra private eiere, men den hadde heller ikke vært mulig uten de sterke insentivene som har fulgt av skattefinansierte tilskudd og subsidier. Fellesskapet har bidratt med investeringstilskudd, merverdiavgiftskompensasjon, gunstige lån i Husbanken og billige eller gratis tomter. Vi har også hatt et sjenerøst finansieringssystem som har muliggjort at store verdier har bygget seg opp i sektoren over tid.

De siste årene har vi sett at verdier som har blitt bygd opp med fellesskapets midler, har forsvunnet ut av norske barnehager. Vi har også sett at pengesterke internasjonale aktører har fattet stor interesse for sektoren. Jeg deler forslagsstillernes analyse og mener også det er behov for endringer i regelverket. Jeg er, som forslagsstillerne, bekymret for den høye aktiviteten av oppkjøp av barnehager. Dette er en utvikling jeg ønsker å snu. Pengene skal gå til barna og de ansatte i barnehagene, og ikke til å forvalte og drifte eiendom.

Selv om vi er enige om målet, er det ikke alltid vi er enige om virkemidlene. En umiddelbar stans i salg av

barnehageeiendom vil være et svært inngripende tiltak som vi mangler lovhjemmel for å innføre. Et slikt tiltak vil måtte utredes grundig og sendes på høring før det eventuelt kan vedtas av Stortinget.

Det er krevende å få til en god debatt om utviklingen av barnehagesektoren i Norge. Jeg tror dessverre en av årsakene til dette er kommersialiseringen vi har sett i sektoren. I barnehagestrategien framhever regjeringen at private barnehager skal være en del av det kommunale velferdstilbudet, men ikke et investeringsobjekt for kommersielle interesser. Regjeringen mener at private barnehageeieres viktigste oppgave er å drive god pedagogisk virksomhet. Et strengt regelverk skal sørge for at drift av offentlig finansierte velferdstjenester ikke er attraktivt for kommersielle konserner.

Samtidig skal vi fortsatt ha en levedyktig privat barnehagesektor. Private barnehager skal fremdeles være trygge på at de får tilskudd som gjør det mulig å gi barna et godt barnehagetilbud av minst like høy kvalitet som i kommunale barnehager. Regjeringen jobber for at alle barn skal få et godt tilbud uansett hvor de bor og hvilken barnehage de går i.

Regjeringen jobber med et helhetlig system for styring og finansiering av private barnehager. Forslaget skal etter planen sendes på høring i løpet av dette året. Vi vil bl.a. vurdere tiltak som sikrer at kjøp og salg av barnehager reguleres strengere. Jeg ser fram til å legge fram for Stortinget regelverksforslag om nytt styrings- og finansieringssystem for barnehagesektoren når den tid kommer.

Presidenten [10:51:42]: Det blir replikkordskifte.

Grete Wold (SV) [10:51:58]: Jeg hadde egentlig ikke tenkt å ta noen replikk, for jeg synes det var et veldig godt innlegg og tenker at vi har veldig stor enighet om målet, som statsråden sier. Igjen blir det store spørsmålet: Når kan vi forvente å få noe tilbake? Er ikke også statsråden bekymret for at mens vi utreder, og mens vi tar en grundig gjennomgang, forsvinner disse pengene ut av fellesskapet? De pengene får vi ikke tilbake igjen. Er det virkelig ingen tiltak, noen signaler eller noe statsråden kan gjøre for å forhindre at det skjer, mens arbeidet pågår?

Statsråd Tonje Brenna [10:52:35]: Jeg deler bekymringen for det som foregår nå, og som har foregått over lang tid. Derfor er det egentlig på overtid at Stortinget får et forslag til nye regler, fordi vi i hvert fall gjennom ti år har fått advarsler om hvor ille dette har båret av sted. Jeg er samtidig opptatt av at når vi lager nye regler og nytt finansieringssystem, må vi trygge dem som eier private barnehager i at de kan fortsette å drive godt. Vi kan ikke komme i en situasjon hvor undertegnede en-

ten legger fram noe, eller vi vedtar noe som skaper tvil om hvorvidt det er mulig å drive barnehager godt i framtiden, og dermed risikere at barnehageplasser legges ned. Derfor er jeg opptatt av å gjøre dette på en grundig måte.

Vi har flere utvalg som har kommet med en rekke forslag – dem vurderer vi. Som sagt vil jeg legge fram forslag til et helhetlig, nytt system i løpet av året. Vi har allerede gjort en del innstramminger. Det betyr ikke at ingenting har skjedd, men selve finansieringssystemet må vi legge fram på en god måte som trygger også de private barnehagene i at de kan drifte godt i årene som kommer.

Hege Bae Nyholt (R) [10:53:50]: Det er noe underlig naivt over hvordan man har holdt fast ved reguleringsne fra barnehageforliket, selv om vi bare har fått mer og mer kunnskap og dokumentasjon om utviklingen i sektoren. Kommersiell eiendomsdrift er en av de tydeligste pekepinnene på at en driver av en barnehage har profitt som mål. Per i dag finnes det ikke noe skille mellom ideelle og kommersielle barnehager, selv om regjeringens barnehagestrategi sier at de vil gi kommunene muligheten til å prioritere ideelle. Debatten har løftet opp den usikkerheten som private barnehager gir uttrykk for. Derfor synes jeg det er på sin plass å spørre statsråden hva hun vil si til de ideelle barnehagedriverne, som nå sliter med å få endene til å møtes fordi de rammes av regler som er ment å begrense de store, kommersielle aktørene, i påvente av at vi får regelverket på plass.

Statsråd Tonje Brenna [10:54:40]: De små, ideelle rammes ikke av regler som er ment å ramme de kommersielle. De små, enkeltstående barnehagene rammes av at vi har et finansieringssystem som ikke gjør det mulig for de aller minste å drive på en god måte. Til dem vil jeg si: For det første trenger vi dere, vi trenger at dere bidrar med de viktige, gode barnehageplassene dere har – dere bidrar til mangfoldet. Det aller viktigste jeg vil si, er at det nettopp er dem vi ønsker å ta enda bedre vare på i framtiden. Det er et paradoks at noen av de barnehagene som er del av store konserner, driver med overskudd, mens veldig mange av de små, enkeltstående som må klare seg selv, sliter – de som egentlig var utgangspunktet for hvordan den private barnehagesektoren så ut. Det tyder på at representanten har helt rett i at det er behov for å modernisere og endre regelverket, for sektoren har endret seg. Det er nettopp de private, ideelle vi har et ønske om å ta godt vare på når vi etter hvert legger fram et nytt finansieringssystem for private barnehager.

Hege Bae Nyholt (R) [10:55:33]: Det er ingen tvil om at vi i denne salen anerkjenner at barnehagene er

viktige for samfunnet. Det er heller ingen tvil om at vi er opptatt av både kvalitet, innhold og muligheten for foreldrene til å velge. Det er en mulighet som tidvis er mest på papiret og ikke i realiteten. Det vet vi også.

Det er behov for å rydde i debatten fordi man ganske ofte, nok med overlegg – men ikke alle – velger å omtale alt som en slags stor grøt av private barnehager. Vi trenger en definering av hva som er de ideelle kontra de kommersielle. Jeg deler SV-representantens utålmodighet, for jeg lurer på hvilke holdepunkt statsråden har for å tro at de som restrukturerer hele sin virksomhet rundt å bygge eiendomsformuer med offentlig finansierte barnehagebygg, vil sitte og vente på at vi skal finne ut av dette. Hva tenker statsråden om tidsaspektet i å skape trygghet både for våre felles velferdspenger og for dem som skal drifte velferdsgodene for oss?

Statsråd Tonje Brenna [10:56:38]: Som jeg har sagt mange ganger fra denne talerstolen, tror ikke undertegnede at de sitter og venter. Det er intensiteten i de oppkjøpene som nå skjer, og som har skjedd over tid, som er hele bakgrunnen for bekymringen vi har felles for hvordan denne sektoren skal utvikle seg. Jeg mener det er negativt for mangfoldet vi har, at stadig færre konsern eier stadig flere barnehager. Det peker på noe som er veldig viktig for meg å bidra til å rydde opp i, nemlig at forutsetningene for å drive barnehage endrer seg ganske dramatisk avhengig av om man er en enkeltstående eller en av 600 barnehager i et stort konsern. Derfor har vi et behov for å rydde i regelverket. Vi har et behov for å rydde i finansieringssystemet. Jeg har også et behov for å være helt tydelig på at målet må være at det er godt å drive barnehage. Det gjelder også for de private barnehagene, for de bidrar med et veldig viktig velferdstilbud til familiene gjennom våre kommuner.

Dette vil jeg gjøre på en grundig måte, så raskt som mulig, men det er krevende å finne et regelverk som vil fungere både for den ene enkeltstående og for dem som er del av et stort konsern.

Presidenten [10:57:40]: Replikkordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [10:57:44]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i vegtrafikkloven (Tolletatens testing av om fører av motorvogn er ruspåvirket) (Innst. 375 L (2022–2023), jf. Prop. 59 L (2022–2023))

Presidenten [10:57:58]: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Jone Blikra (A) [10:58:29] (ordfører for saken): Først vil jeg få takke for samarbeidet i komiteen. Det er et samarbeid som har ført til at tilrådingen fremmes av en samlet komité.

Jeg vil gjerne understreke dette med samlet komité. En lovendring av denne karakter er det viktig at det er bred tilslutning om.

Ved denne lovendringen gir vi tolletaten hjemmel til å ta alkotest og foreløpig test av om en fører av motorvogn er påvirket av andre stoffer. Tolletaten gis også hjemmel til med makt å holde fører av motorvogn tilbake dersom føreren forsøker å unndra seg testing, eller til føreren er overlevert politiet. I dag er det bare politiet som har denne adgangen.

Det er viktig at vi som lovgivere er årvåkne og påpasselige i saker der vi utvider adgangen til å bruke tvangsmidler og makt overfor personer. I dette tilfellet er det tolletaten som får denne hjemmelen. Tolletaten er godt rustet til dette, da etaten allerede har hjemler knyttet til inngripen overfor personer og har en operativ tilstedeværelse på grensen.

Det er en viktig begrensning i lovforslaget, noe komiteen er svært opptatt av. Det er kun i de tilfeller der en motorvogn er stanset i forbindelse med ordinær tollkontroll, at testing av om føreren er ruspåvirket, kan gjennomføres.

Trafikksikkerhetsarbeid og kampen mot kjøring i ruspåvirket tilstand er ikke bare politiets ansvar. I utgangspunktet er det vårt alles ansvar. Vårt ansvar som lovgivere er å legge til rette for at dette viktige arbeidet kan tilrettelegges og gjennomføres på best mulig måte.

I Meld. St. 40 for 2015–2016, Trafikksikkerhetsarbeidet – samordning og organisering, var tverrfaglig samarbeid framhevet. I forlengelsen av dette ble det nedsatt en arbeidsgruppe som skulle utrede utvidede hjemler til tolletaten for kontroll av motorvognførere.

Det er gjennomført et solid arbeid i arbeidsgruppen. Forslaget fra arbeidsgruppen om å etablere et hjemmelsgrunnlag for tolletaten har vært på høring. Med unntak av én anonym enkeltperson har ingen av høringsinstansene stilt seg negative til forslaget.

Forslaget til lovendring vil styrke kampen mot ruskjøring i trafikken på en god og effektiv måte.

Erlend Larsen (H) [11:01:22]: Denne saken har en historikk som går tilbake til Solberg-regjeringen, som i 2015 utarbeidet Meld. St. 40 for 2015–2016, Trafikksikkerhetsarbeidet – samordning og organisering. Stor-

tingsmeldingen framhevet en bedre utnyttelse av tilsyns- og kontrollinnsatsen gjennom styrket tverretattlig samarbeid. På oppdrag fra Finansdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet ble Politidirektoratet og Tolldirektoratet i mai 2017 bedt om å utrede om motorvognførere er ruspåvirket, og hvordan en slik kontrolloppgave eventuelt kunne gjennomføres.

I dag behandler vi resultatet, hvor det foreslås at tolletaten skal få hjemmelsgrunnlag for å utføre testing av om fører av motorvogn er ruspåvirket. En kan tenke at dette utfordrer politiets maktmonopol. I dag er det kun politiet som kan gjennomføre ruskontroller. Jeg synes det er naturlig at tollvesenet, som vokter våre grenser, skal kunne gjennomføre ruskontroller, slik at vi unngår at ruspåvirkede førere entrer landet vårt.

Lovforslaget sier at tollvesenet kun skal rusteste sjåfører. Dersom resultatet av testen gir grunn til å tro at føreren har overtrådt forbudet mot ruspåvirket kjøring, skal politiet straks varsles. I tilfeller ved positiv test eller hvis føreren forsøker å unndra seg testing, foreslås det at tolletaten gis myndighet til å holde føreren tilbake med makt inntil vedkommende er overlevert til politiet. Dette synes vi er akseptabel maktbruk for å unngå farlige situasjoner dersom ruspåvirkede skulle få slippe til på norske veier. Vi forutsetter at lovendringen blir et supplement til politiets tester, og at det ikke går ut over tollvesenets primære oppgaver. Høyre støtter altså forslaget fra regjeringen.

Geir Inge Lien (Sp) [11:03:23]: Tolletatens operative nærvær på grensa og kontroll- og sanksjonskompetanse etter loven tilseier at det er føremålstenleg å utnytte det til å styrkje kontrollen av ruspåverka motorvognførarar. Det kom veldig godt fram frå både saksordføraren og førre talar.

Ruskjøring er livsfarleg, og mange liv har gått tapt, unge, gamle og tilfeldige offer. Senterpartiet er oppteke av trafikksikkerheit og at arbeidet med å få redusert faren for å møte ruspåverka sjåførar på vegen er eit veldig viktig arbeid. Det er bra at det vert gjennomført endå fleire tiltak som gjev betre trafikksikkerheit.

Tolletaten gjennomfører allereie kontroll av køretøy, men om dei mistenkjer at ein førar er ruspåverka, må politiet no tilkallast, og det er ei form for dobbeltarbeid. Tolletaten skal difor ikkje gjennomføre eigne kontrollar berre retta mot testing av ruspåverka kjøring, det er oppgåva til politiet, men verksemda til tolletaten skal vere eit supplement til politiet, at dei når dei utfører annan kontroll, òg kan ha ruskontroll, som det her vert lagt opp til. Det er svært bra.

Lovendringa legg difor til rette for at kontroll- og tilsynsressursane vert utnytta best mogleg og mest mogleg

hensiktsmessig. Erfaringane frå våre naboland Sverige og Finland er gode. Vissa om at tolletaten òg skal kunne avdekkje om ein køyrer ruspåverka, vil i seg sjølv ha ein svært preventiv effekt.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:05:38]: Denne proposisjonen og innstillingen som Stortinget nå behandler, omhandler endringer i veitrafikkloven. Regjeringen ønsker, som flere har vært inne på, å utnytte tolletatens tilstedeværelse på grensen til å styrke og effektivisere samfunnets innsats mot kjøring i ruspåvirket tilstand.

Ruspåvirket kjøring er fortsatt en av hovedutfordringene innenfor trafikksikkerhetsarbeidet og et sakfelt som er avhengig av stadig økt og bedre innsats fra alle aktører. Streng lovgivning, aktiv håndheving, et relativt høyt straffenivå, informasjonskampanjer og liten sosial aksept for promillekjøring har ført til at det relativt sett er et lite omfang av promillekjøring i Norge sammenlignet med en rekke andre land. Til tross for det avdekker politiet fremdeles et stort antall ruspåvirkede førere.

Lovendringen innebærer som sagt at det gis hjemmelsgrunnlag i veitrafikkloven slik at tolletaten ved tollkontroll kan foreta foreløpig test av om føreren av en motorvogn er ruspåvirket. Tolletaten gis også hjemmel til å holde føreren tilbake med makt dersom vedkommende forsøker å unndra seg kontroll, eller inntil føreren er overlevert til politiet. Hjemmelen er nødvendig for å hindre unndragelse fra tolletatens kontroll eller politiets oppfølging.

Målet med lovforslaget er altså å styrke kontrollen med ruspåvirket kjøring, og tiltaket forventes å ha en forebyggende og preventiv effekt. En viktig forutsetning for forslaget er at tolletatens ruskontroll kun skal være et supplement til politiets kontroller, og at den kun skal gjennomføres i forbindelse med tolletatens kontrollvirksomhet etter vareførselsloven. Tolletaten skal med andre ord ikke utføre målrettet kontroll kun rettet mot rus. Det er fortsatt politiets oppgave.

Det foreslås i tillegg en endring i veitrafikkloven § 17. Denne endringen tar sikte på å gjenopprette det som inntil nylig var gjeldende rettstilstand, før ordning med digital avregistrering kom på plass. Forbudet mot langvarig parkering av kjøretøy uten lovlig kjennemerke på offentlig vei foreslås i denne proposisjonen utvidet til også å gjelde avregistrerte kjøretøy som har kjennmerkene på. Kjøretøy parkert i strid med bestemmelsen vil da kunne fjernes.

Jeg er glad for at transportkomiteen gjennom denne framlagte innstillingen slutter seg til de forslag som regjeringen har fremmet.

Presidenten [11:08:21]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [11:08:26]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Bård Hoksrud, Erlend Wiborg og Himanshu Gulati om å videreføre Flytoget som selvstendig transportselskap (Innst. 380 S (2022–2023), jf. Dokument 8:175 S (2022–2023))

Presidenten [11:08:45]: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Trond Helleland (H) [11:09:16] (ordfører for saken): Takk til forslagsstillerne fra Fremskrittspartiet for at de tar opp denne saken, nemlig om å beholde Flytoget som et selvstendig statlig selskap.

Komiteen er enig om noe her, og det er bra. Vi er enige om at Flytoget har vært en ubetinget suksess, at Flytoget leverer svært gode tjenester, og at Flytoget har vært viktig for å redusere antall privatbiler på veien til Gardermoen. Der stopper også enigheten, og det er veldig trist.

Da vår regjering i vår eierskapsmelding diskuterte et mulig salg av Flytoget, som senere ble lagt bort, var jo Flytoget å betrakte som arvesølv, uttrykt av Jonas Gahr Støre. Og Jens Stoltenberg brukte Flytoget som et eksempel på at det var gullstandarden på statlig drift. Men regjeringspartiene – og etter mitt inntrykk særlig de som er her i Stortinget – har en veldig forkjærlighet for Vy, eller egentlig NSB, og de ønsker nå å samle alt under ett tak.

Høyre, Venstre og Fremskrittspartiet har klare merknader i innstillingen, der vi påpeker at Norsk kundebarometer nettopp har kommet med sin årlige rapport. Der er Flytoget nr. 2 av alle landets store selskaper på kundetilfredshet. Vy havnet derimot på 148. plass av 159 selskaper. Det er trist at en så viktig aktør som Vy har en så dårlig kundetilfredshet. Så kan man si at det er mange årsaker til det, men det er i alle fall oppsiktsvekkende at Flytoget, som betjener de samme jernbanesporene som Vy gjør, i alle fall mellom Drammen og Gardermoen, klarer å oppnå en sånn vanvittig kundetilfredshet, mens det da står dårlig til med Vy.

Hvis filosofien fra regjeringspartiene er: La oss ta det gode selskapet og putte det inn i selskapet med veldig lav kundetilfredshet, og da vil sikkert alle bli fornøyde –

så er jo det én filosofi. Vår filosofi er: Hvorfor gjøre gull til gråstein? Når man har muligheten til å beholde selskapet, mener jeg det må skje. Derfor fremmer vi et forslag sammen med Fremskrittspartiet og Venstre, og jeg tar opp det, om å bevare Flytoget som et selvstendig selskap. Så får vi håpe at regjeringen også konkluderer med det når det kommer til stykket.

Presidenten [11:12:16]: Da har representanten Trond Helleland tatt opp det forslaget han refererte til.

Jone Blikra (A) [11:12:30]: Det overordnede med å tilrettelegge for togtilbudet i dag og framover er å utnytte kapasitet best mulig, slik at kundene får et best mulig tilbud. Det er et faktum at det er store kapasitetsutfordringer i jernbanenettet på Østlandet. Å løse dette har vært hele grunnlaget for de faglige vurderingene som er gjort i Jernbanedirektoratet. For å løse de utfordringene, og for å sørge for et togtilbud som gir best mulige tjenester til befolkningen framover i tid, må vi forholde oss til fakta, realiteter og faglige begrunnelser. Vi må ta utgangspunkt i det som faktisk er på bakken, for ikke å si på sporet.

For meg er det ikke overraskende at sosialdemokratisk politikk og tankegods stemmer med virkelighet og fakta, men jeg kan forstå at andre kan ha problemer med å erkjenne det. Flytoget er et solid, godt, statlig togselskap. Alle selskapets fortrinn og gode egenskaper har åpenbart vært med i Jernbanedirektoratets vurderinger.

Høyre og Fremskrittspartiets omfavnelse av Flytoget nå virker litt merkelig. I sin tid, som representanten Helleland var inne på, skulle det jo selges. Det var ikke det at man ombestemte seg; det var Kristelig Folkeparti som hoppet over og sammen med Arbeiderpartiet sørget for at det ikke ble noe salg av Flytoget den gang. Hadde Høyre og Fremskrittspartiet fått sin vilje gjennom, hadde Flytoget i dag ikke vært det statlige, gode selskapet som Helleland nevner i sitt innlegg, men antageligvis vært på utenlandske hender. Regjeringen jobber nå på høygir for å få jernbanedriften på plass igjen etter innføringen av jernbanereformen.

Jeg har prøvd meg på å formulere Høyre og Fremskrittspartiets jernbanepolitikk i én setning. Det er en utfordring, og det er å omskrive et historisk begrep: Sjelden har så få laget så mye styr for så mange på så kort tid.

Morten Stordalen (FrP) [11:15:04]: Når Fremskrittspartiet fremmer dette forslaget, er det nettopp fordi vi mener en viss konkurranse er skjerpende i sektoren. Som saksordføreren var inne på: Når Flytoget på kundebarometeret kun er slått av Vinmonopolet i Norge på kundetilfredshet – altså er nr. 2 – og Vy er på 148. plass, det dårligste av alle selskaper, er det veldig spesielt å tro på at når man skal innføre en kultur i et

stort selskap, er det det minste selskapet som skal være toneangivende. Praksisen med andre selskaper har vist at det stort sett er det store selskapets kultur som blir ledende når man slår sammen slike selskaper.

Det er veldig spesielt å høre på Arbeiderpartiet, som stadig bringer fram at de borgerlige partiene ville vurde- re å selge selskapet Flytoget. Ja, det er vel ikke det samme som hvem som regulerer. Det er det staten som gjør. Når de borgerlige partiene er opptatt av å beholde Flytoget som et middel og et selskap som kunne være med og konkurrere, er det ikke det samme som at man skulle selge ut, som Arbeiderpartiet prøver å insinuere her – at da skulle man ikke kjøre tog lenger. Hvis noen skulle kjøpe Flytoget den gangen, var det nettopp fordi de ønsket å kjøre, for det var faktisk lønnsomt. Det var en god bedrift. Det er det det handler om, ikke om hvem som skulle ha tilgang til å kjøre i Norge.

Det er da veldig spesielt at man velger å legge ned. Det er det regjeringen nå gjør: avviker det mest populære transportselskapet i Norge. Man avviker det og sier at det er faglig begrunnet. Det var også faglig begrunnet tidligere at en viss konkurranse var bra, og man kunne gjort det på en annen måte og opprettholdt to selskaper, nettopp fordi det er skjerpende for andre. Det kan man se: SJ Norge vant også en konkurranse som et godt selskap tidligere i vår, hvor de skåret høyt på kundetilfredshet.

Det er, som saksordføreren var inne på, flere forskjellige årsaker. Ofte er det Bane NOR som kan være årsaken til at man ikke klarer å holde toget i rute, osv. Det viktige er jo måten man håndterer kriser på når det står på. Det er kundeinformasjon og orientering og hvordan man opplevde reisen som sådan – det er ikke nødvendigvis det at toget ikke går. Det er hvordan man informerer kunden og tar vare på kunden underveis, som er viktig.

Jeg skulle ønske at flertallet i denne sal hadde sett verdien av det også dagens statsminister er veldig opptatt av: å beholde Flytoget. Hvis det virker, hvorfor selge det? Ja, hvis det virker, hvorfor i all verden legge det ned? Det blir spørsmålet fra Fremskrittspartiet.

Jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten [11:17:55]: Da har representanten Morten Stordalen tatt opp det forslaget han refererte til.

Mona Fagerås (SV) [11:18:08]: Toget er en klimavinner og en viktig del av overgangen til et mer rettferdig og grønnere samfunn. Under regjeringen Solberg har oppsplitting, privatisering og konkurranseutsetting vært førende for sektoren, til tross for at det er en samlet styring av jernbanen som gir best resultat. Vedlikehold, oppgradering og nyinvesteringer i infrastruktur samt en samlet overordnet styringsstruktur er oppskrif-

ten på en god jernbane. Norge kan godt hente inspirasjon fra både Sveits, Tyskland og Sporveien her hjemme, for alle disse har klart å få til nødvendige løsninger på skinner.

Folk tar toget når det går raskt, punktlig og til en fornuftig pris. Det må bygges flere spor, og vi må øke kapasiteten i infrastrukturen. Jeg er ikke i tvil om at vi må tilbake til samspill, fleksibilitet og stordriftsfordeler i norsk jernbane. Vi må satse på vedlikehold, oppgraderinger og nye infrastrukturinvesteringer, sammen med en overordnet styring. Det er dette som er oppskriften. Mer oppsplitting fører ikke til at vi løser problemene med dårlig infrastruktur.

Vi i SV er glad for at vi fortsatt skal ha en samlet jernbane på Østlandet. Det er fordi vi er overbevist om at det vil gi best resultater. Også Jernbanedirektoratet mener at en samlet tildeling av togtilbudet på Østlandet til Vy gir best måloppnåelse og en god pris for staten.

Det er svært viktig å få på plass løsninger for en mer effektiv utnyttelse av tunnelen gjennom Oslo, og dette hadde jeg håpet på at også representanten Trond Helleland fra Høyre kunne erkjenne. I dag står pendlere tett i tett på de vanlige togene mens de ser halvfulle flytog passere perrongen. Det er viktig å sikre at toget skal være åpent for alle, ikke bare dem som skal til Gardermoen. Kanskje er denne fordelingen Flytoget har, grunnen til den store kundetilfredsheten som høyresiden viser til.

Vi er fornøyde med at regjeringen vil utrede å slå sammen Vy og Flytoget, men vi påpeker at man i denne prosessen må legge stor vekt på de gode erfaringene Flytoget har med å drive et veldrevet togtilbud på Østlandet, og at det skal få en sentral plass i det videre arbeidet. Flytoget leverer et godt tilbud, men jernbanenettet på Østlandet har store kapasitetsutfordringer, og kapasiteten må derfor brukes bedre.

Erling Sande (Sp) [11:21:20] (leiar i komiteen): Senterpartiet stiller seg bak skildringa av Flytoget og koreis Flytoget som selskap har oppfylt rolla si. Det har vore ein suksess, og det har vore svært gode føresetnader for Flytoget for å vere ein suksess, for det handlar ikkje berre om merkevara Flytoget, men det handlar om eit val, eit politisk val, som blei teke om ei stor investering i heilt ny infrastruktur for ei god tilbringarteneste til den nye norske hovudflyplassen. Dette må vere ein viktig del av analysen.

Vi håpar jo at dei grepa vi elles tek på jernbane no, med å bruke store midlar – rekordhøge investeringar – på jernbane for å rehabilitere, vedlikehalde og byggje nytt, skal gje den same suksessen, i den forstand at vi betrar regulariteten og gjev eit betre tilbod til dei reisande.

Eg må seie meg einig med representanten Blikra i at opposisjonen si omsut for Flytoget er litt haltande, all

den tid – og vi skal ikkje så langt tilbake – dette var eit objekt for sal. Det er heller ikkje slik at opposisjonen sin modell garanterer Flytoget i all framtid. Eg vil seie tvert om. Den konkurranseutsetjinga som førre regjering bygde jernbanepolitikken sin på, er ingen garanti for at alt skal vere slik det er i dag.

Men den politikken er ein garanti for at den oppsplittinga som eksisterer i dag, og har eksistert, skal fortsetje vidare framover. Det vi veit om den politikken, er at han fører til mindre koordinering, til auka kostnader og til eit jernbanelandskap der veldig mykje av energien går til å koordinere aktiviteten til dei ulike selskapa opp mot kvarandre, i staden for å bruke all den energien til å sjå norsk jernbane meir i samanheng og bruke midlane til eit betre tilbod til dei reisande.

André N. Skjelstad (V) [11:23:48]: Ja, vi har hatt noen runder på denne tematikken før.

Jeg hørte at Jone Blikra hadde en anekdote her oppe. Det kunne egentlig vært interessant å tenke litt rundt de banene der. For min del, og for Venstres del, er det et poeng som er gjennomgående, uansett hva vi driver med, nemlig at kunden må være i sentrum – altså passasjerer i sentrum, ikke systemet. Det kan virke som at den samme representanten Blikra ikke er like stø på det, men det kan jo tyde på at Arbeiderpartiets politikk, slik den har vært de siste årene, står seg – det er ikke kunden, det er ikke passasjerer, men det er altså systemet.

Dette har vært et gullkantet prosjekt, som flere har vært innom. Man ønsker ikke å gjøre det. Man ønsker å legge det inn under Vy. Man kunne valgt flere andre løsninger, men det er ikke aktuelt fordi systemet er det som er driveren for regjeringen.

Foregående representant på talerstolen var også rimelig tydelig på det, altså representanten Sande. Det er ikke bare det at han ønsker å ha det som i dag, for Senterpartiets grunnleggende ideologi er jo å ha det som i går og helst gjerne som dagen før det igjen – altså absolutt ingen forandring som setter passasjerer, i dette tilfellet, i sentrum. Uansett om man gjør det faglig begrunnet eller ikke, er det det som er mismatchen i det regjeringen snakker om. Det er ikke kundefokus. Alle, som vist til av flere talere før meg, viser hvor tilfreds man har vært med Flytoget. Men allikevel ønsker en å drøfte dette framover, for en legger ikke vekt på kundetilfredsheten. Det er ikke passasjerer i fokus, og det synes jeg er synd – uten å gjenta noe mer, for denne saken har vi hatt noen runder på før. Det er den samme argumentasjonen, men det når altså ikke inn til regjeringspartiene og heller ikke til statsråden. Det synes jeg er synd.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:26:33]: Jernbanedirektoratet som ansvarlig myndighet for å tildele persontogavtaler mener at en samlet tildeling til Vy vil gi

den beste måloppnåelsen for direktetildeling av togtilbudet på Østlandet til en god pris for staten. Det har jeg tatt til etterretning. Integrering av flytogtilbudet i det ordinære togtilbudet var en forutsetning, uansett hvem som hadde blitt tildelt avtale om Østlandet 2.

Antallet reiser med tog i Norge har steget fra 62 millioner i 2012 til 80 millioner reisende i 2019, det siste normalåret før pandemien. Flere reisende og flere avganger, særlig i rushtid, øker risikoen for forsinkelser. Forsinkelser på én avgang får ofte følgekonskvenser for andre tog, og det er som kjent få omkjøringsmuligheter.

Jernbanetunnelen gjennom Oslo er overbelastet, som flere har vært inne på – det er ikke plass til flere tog. Kapasiteten til jernbanenettet på Østlandet må derfor utnyttes bedre dersom vi skal komme tilbake til veksten i antall reisende før pandemien, og dersom denne veksten skal tas med kollektivtransport framfor bil. De som hevder at dette ikke handler om kunden og passasjerer, har fulgt ganske dårlig med, for det handler nettopp om det: Hvordan skal vi få plass til flest mulig togpassasjerer på disse togene i framtiden?

I tre rapporter i perioden 2019–2020 anbefalte Jernbanedirektoratet å integrere flytogtilbudet i det øvrige togtilbudet for å utnytte den begrensede kapasiteten bedre, og for å bidra nettopp til framtidig passasjervekst. Kapasitetsutfordringen i jernbanenettet på Østlandet er noe jeg har tatt tak i som en del av direktetildelingen med togtilbudet.

Flytoget sendte tirsdag 21. mars et alternativt tilbud på flytogtilbudet. Flytoget foreslo at dagens flytogtilbud direktetildeles med varighet ut 2023, men der alle reisende kunne benytte Flytogets avganger mellom Asker og Lillestrøm. Jernbanedirektoratets overordnede vurdering av dette var at det er lite sannsynlig at dette forslaget vil gi bedre måloppnåelse enn den opprinnelige inndelingen av Østlandet 1 og 2. Direktetildelingen skal gi et bedre togtilbud til hele Østlandet, ikke bare mellom Asker og Lillestrøm, altså igjen: et bedre togtilbud til passasjerene.

Integrering av flytogtilbudet i det ordinære rutetilbudet vil gi best utnyttelse av kapasiteten og det beste grunnlaget for å utvikle et enda bedre tilbud. Det mener jeg åpenbart er gode nyheter for dagens togpassasjerer – og ikke minst for alle de togpassasjerer som vi i framtiden ser for oss å transportere med tog.

Presidenten [11:29:34]: Det blir replikkordskifte.

Trond Helleland (H) [11:29:47]: Denne saken handler om togtilbudet på Østlandet, absolutt. Det har vi diskutert mange ganger. Det som er spesielt i denne saken, er at Fremskrittspartiet har fremmet et Dokument 8-forslag om å bevare Flytoget som et selvstendig selskap. Det er basert på signaler gitt fra regje-

ringspartiene og LO om at Flytoget snarest mulig må bli en del av Vy. Nå hørte jeg statsrådens innlegg. Han refererte i innlegget sitt veldig mye til det brevet han har sendt Stortinget. Der står det ingenting om det som er essensen i Fremskrittspartiets forslag, nemlig å bevare Flytoget som et selvstendig selskap. Det er ikke omtalt. Statsråden omtaler trafikkveksten, trafikk tettheten og alle de tingene som danner rammene for togtilbudet på Østlandet, men hva med vurderingen av Flytoget som selvstendig selskap?

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:30:50]: Som vi tidligere har annonsert, uten de konklusjoner som Helleland tillegger oss, vil Samferdselsdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet gå gjennom selskapsstrukturen til statens to persontogsselskap. Den gjennomgangen vil ta utgangspunkt i de rammebetingelser som følger av direktetildelingen som Jernbanedirektoratet har gjennomført. Det er da et viktig premiss at tilbringertjenesten skal inngå i det ordinære persontogstilbudet innen 2028. Både Flytoget og Vy besitter unik kompetanse som staten er helt avhengig av. Formålet med gjennomgangen er å få en grundig vurdering av hvordan verdiene i disse to selskapene best skal ivaretas. Det er svært viktig for meg at det er en prosess som er inkluderende, som har medvirkning i seg, og som fører til at de ansatte føler seg ivaretatt, og at de opplever at de er i en trygg arbeidssituasjon og har en trygg arbeidsplass.

Trond Helleland (H) [11:31:49]: I våre merknader viser vi til Norsk kundebarometer som nettopp la fram sin årlige rapport. Der er Flytoget nr. 2, som det er blitt referert til, og Vy er nr. 148 av 159 selskap. Det er bra at statsråden mener at vi tillegger konklusjoner som ennå ikke trukket, for det betyr at en er i en prosess når det gjelder Flytoget som selvstendig selskap, men det må jo vekke noen refleksjoner om hva det er Flytoget gjør, som Vy ikke klarer. Jeg vet at Bane NOR er en «major player» her. Det er de som på en måte forårsaker veldig mange av signalfeilene, stoppene osv. Flytoget klarer, som representanten Stordalen var inne på, å få kundene fram, og de klarer å beholde blide smilefjes selv om det går galt. Hva er det Vy ikke klarer, som Flytoget klarer?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:32:49]: Det første jeg merket meg i den kundebarometerundersøkelsen, er at det er to statlige monopolbedrifter som ligger som nr. 1 og 2, jf. Høyres iver etter konkurranseutsetting, som kanskje ikke alltid er svaret på alt mulig.

Poenget her er at Flytoget har levert veldig godt. De har gode kundetilbakemeldinger, slik representanten viser til. Det må vi selvfølgelig forsøke å få med oss videre i utviklingen av et eventuelt nytt selskap, men det har vi ikke tatt stilling til ennå. Som representanten selv er inne på, er det ikke sikkert at vi her sammenligner epler og epler. Det kan godt hende det er epler og bananer eller en annen frukt. Poenget er at vi er i en situasjon hvor den strukturen som Flytoget har, er veldig fastlagt. Det er bygd en egen infrastruktur for å transportere passasjerer mellom Gardermoen og Oslo, men også etter hvert mot Drammen, mens det øvrige togtilbudet er mye mer komplekst og sammensatt, og der har en andre avhengigheter, også gammelt materiell mv. Når det er sagt, mener jeg at Vy må se på det som en utfordring til å forbedre seg, til å bli enda bedre på kundenes vegne.

Trond Helleland (H) [11:33:53]: Det er ikke bare enkelt, for i går sto Follobanen igjen. Blixtunnelen var stengt i tre timer, og Bane NOR sendte ut denne presise pressemeldingen:

«Kjøreledningen er blitt revet ned på et vis. Det betyr at der blir det nok stengt en stund framover.»

Det uttalte pressevakt Olav Nordli i Bane NOR.

Er det den måten en kommuniserer på? Dette er Bane NOR, så jeg vet at det ikke er det som er problemet, men dette skaper et inntrykk av at ingenting er oversiktlig, det er ikke styr på noen ting. I Drammen er det ikke noe flytog lenger. Det er buss for flytog på grunn av ombyggingen av Drammen stasjon. Det betyr at alle som skal til Gardermoen, i hvert fall hvis en ikke vil ta bussen til Asker og vente og gå over, tar Vy. Det fungerer greit. Det koster 16 kr mindre enn det gjør å ta Flytoget, men det er ikke noen stor prisforskjell. Likevel er det jo påfallende at det er Flytoget som er prioritert vekk. Er det et bevisst politisk valg å ta Flytoget vekk fra trafikken, mens Vy skal få fortrinn for at folk skal venne seg til Vy?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:34:59]: Det er iallfall ingen føring som kommer fra min hånd. Det er ingenting jeg heller er kjent med, hva slags prioriteringer som er gjort i så måte. Jeg forutsetter at man har gjort noen vurderinger av hvordan man skal få til det som er ønsket, nemlig å bygge ut ny stasjon, sånn at vi får et enda bedre togtilbud i denne delen av landet. Så har man sikkert noen avtalemessige forhold som gjør at man har gjort som man har gjort, men jeg kjenner ikke til detaljene i det.

Poenget her må være at det er riktig, som representanten sier, at Vy gir et godt tilbud. Det er fullt mulig å tenke seg at man har et integrert flytogtilbud i framtiden, hvor også Vy yter den tjenesten, kundene blir tilfredse, og vi får god tilgjengelighet til flyplassen med kollektivtransport.

Morten Stordalen (FrP) [11:35:46]: Jeg registrerer at Arbeiderpartiet har snudd trill rundt hva gjelder Flytoget, for det var altså veldig viktig for Jonas Gahr Støre i valgkampen å hylle Flytoget. Men jeg registrerer også, i likhet med Helleland, at statsråden ikke har funnet det verdt å nevne Flytoget som selskap med ett ord – det forslaget til saken faktisk handler om. Det er også veldig spesielt. Tydeligvis er de om lag 340 ansatte i Flytoget mindre verdt enn de ca. 10 000 Vy-ansatte i Norge og Sverige, hvor flertallet kjører buss.

Hvordan mener statsråden man skal klare å få en så god holdning, drive så god kundebehandling og få så fornøyde kunder med ca. 10 000 ansatte i Vy, hvor flertallet kjører buss, mot om lag 340 ansatte i Flytoget? Hvilke eksempler vil han referere til – et annet selskap som har klart dette før? Hvordan mener samferdselsministeren dette skal bli bra?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:36:42]: I tidligere svar gjorde jeg rede for at det ikke nødvendigvis er å sammenligne likeverdige størrelser når man sammenligner flytogtilbudet med øvrige jernbanetilbud, men det betyr ikke at det ikke er masse å lære av hvordan Flytoget opererer. Det mener jeg vi må ta vare på på best mulig vis, uavhengig av om dette blir en sammenslåing eller ikke. Det er en prosess som er påbegynt for å vurdere hvordan disse to selskapene skal se ut i framtiden. Hvis det går mot en omstrukturering og sammenslåing, må vi jo sørge for at vi tar lærdom av de gode eksemplene som Flytoget har å vise til, inn i arbeidet med et nytt togselskap – hvis det er den retningen det går i.

Mona Fagerås (SV) [11:37:34]: SV er fornøyd med at regjeringen vil utrede å slå sammen Vy og Flytoget for å få på plass en mer effektiv løsning for utnyttelsen av tunnelen gjennom Oslo – og en mer samlet styring av norsk jernbane, selvsagt. Samtidig påpeker vi at prosessen må legge stor vekt på å ta med seg de gode erfaringene fra Flytoget. Det jeg lurer på, er: Hva er utredningens mandat? Når skal den være ferdig? Hvordan skal regjeringen jobbe videre når utredningsarbeidet er over? Altså: Når kan vi forvente at vi får denne saken tilbake til Stortinget?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:38:17]: Så detaljert informasjon er jeg dessverre ikke i stand til å gi representanten fra Stortingets talerstol i dag. Det kan vi selvfølgelig komme tilbake til hvis man stiller et skriftlig spørsmål, men vi har ikke en fast dato for det som jeg kan presentere her og nå. Arbeidet er påbegynt, og det er selvfølgelig et ønske om at det ikke skal være en prosess som pågår over for lang tid. Det er selvfølgelig også viktig at dette er en prosess som er ekte, åpen, inkluderende og medvirkende for de ansatte, at det skal være

trygghet rundt det. Det har vi også kommunisert når vi har hatt møte med Flytogets ledelse og representanter for de tillitsvalgte der.

Presidenten [11:38:53]: Replikskordskiftet er dermed omme.

De talere som her etter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:39:11]: Dette har utviklet seg til å bli en ganske interessant og morsom debatt, for her kommer det ene paradokset etter det andre. I bunn og grunn handler dette om noe så enkelt som hvordan samfunnets ressurser skal komme flest mulig til gode på en forutsigbar måte. Der er Arbeiderpartier-Senterparti-regjeringens politikk veldig enkel. Den er pragmatisk, og vi velger det middelet som løser oppgaven best til enhver tid.

Derfor er det ganske interessant at det bl.a. er representanten fra Fremskrittspartiet som viser til at Vinmonopolet har så stor kundetilfredshet. Det er selvfølgelig vi veldig glad for, for vi er stolt over Vinmonopolet og at de gir et veldig godt kundetilbud. Fremskrittspartiet har imidlertid en rekke ganger ønsket å privatisere Vinmonopolet, som ville gitt norske vinkjøpere et dårligere tilbud. På samme måte har Fremskrittspartiets ungdomsorganisasjon ønsket å avvike Statens lånekasse, noe som ville gitt ungdom langt mer byråkratisk finansiering, og i sum for samfunnet vårt dyrere finansiering. Det er på samme måte i denne saken. Hvis vi ikke utnytter kapasiteten på jernbaneskinnene og i tunnelene på en måte som er effektiv, gir det skattebetalerne høyere skatteregninger og de reisende i sum et dårligere tilbud. Så enkel er vår ideologi – sunn fornuft satt i system.

På samme måte var det i forrige periode, da vi diskuterte de store, flotte skogområdene som vi bl.a. har i Trøndelag. Da mente Høyre og Fremskrittspartiet at det ikke var noen interessant debatt, for det spilte jo ingen rolle hvem som eide skogen. Representanten Trond Helleland sa at skogen ligger i Trøndelag, «den blir der den er». Vi ser det helt annerledes, for det handler om hvordan de verdiene som skogen representerer, kan komme flest mulig til gode på en best mulig måte. Hvem får lov til å jakte og fiske? Er det tilgjengelig for det brede lag av befolkningen, eller noen få? Kommer de verdiene hele folket til gode? Derfor har vi på det området sørget for å føre en 180 graders motsatt politikk ved at vi ikke selger skoger til Tyskland, men vi kjøper dem heller opp, sånn at fellesskapet kan ha glede av dem.

Helleland mente det var problemer med Bane NOR. Jeg er enig i at der er det visse ting å ta tak i, men går man inn på Wikipedia, står det følgende:

«Etableringen av foretaket var en del av Erna Solbergs regjerings jernbanereform.»

Det er mange ting å ta tak i, det skal vi være sikre på. Akkurat som med skogen skal vi sørge for at det blir lysning for å bruke fellesskapets ressurser til glede for hele befolkningen på en økonomisk og rettferdig måte til gagn for oss alle, på samme måte som statsråden gjør for skinnegangen vår.

Morten Stordalen (FrP) [11:42:28]: Det som fikk meg til å ta ordet, var arbeiderpartistatsråden Nygård og representanten Sandtrøen. Selv om statsråden i replikkordskiftet med undertegnede sa noe om hvis det går mot bare ett selskap, har statsråden i hvert fall ikke svart noe som helst til komiteen. Jeg er i dag litt skuffet over og trist for at det er så lite engasjement for å snakke om hva saken handler om – å beholde Flytoget som et selvstendig transportselskap. I stedet snakker man om alt mulig annet. Det er veldig spesielt. Sandtrøen velger å snakke om salg og monopoler, så heller ikke representanten fra Arbeiderpartiet diskuterer det saken handler om. Som jeg sa i et tidligere innlegg, er det tydeligvis slik at de ansatte i Flytoget er mindre verdt.

Når man snakker om fellesskapets ressurser, skulle man tro det var viktig med kundene. Statsråden var også inne på kundene. Da er det veldig merkelig at man ønsker å legge ned. Det er det man gjør. Man avvikler Flytoget som eget selskap, og man vil ikke engang diskutere det. Man avvikler det som eget selskap. Jeg synes det er trist at kundene skal pålegges å få et totalt sett dårligere tilbud, for det er det man gjør med kundetilfredsheten. Riktignok kan man kjøre flere tog gjennom tunnelen, men da burde regjeringen kanskje prioritere Oslostunnelen og ikke avlyse utbyggingen av den – den er satt på vent – for det er det som er utfordringen.

Som sagt: Jeg synes det er trist at man ikke diskuterer og har mer respekt for de ansatte i Flytoget og kundene deres, men heller står her og prater om alt mulig annet rart.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:44:27]: La oss prate om nettopp ansatte og kunder. Til de ansatte først: Det er helt åpenbart at Arbeiderpartiet, hvis så skulle skje at det blir et felles selskap, vil sørge for at det blir en virksomhetsoverdragelse, slik at alle de flotte ansatte får beholde jobbene sine. Det er nettopp de ansatte på golvet som har vært deler av vårt store engasjement for å få en fornuftig jernbanepolitikk, i tillegg til at kundene skal få et fornuftig og bedre tilbud, sånn at vi utnytter samfunnets ressurser til beste for fellesskapet. Det er nettopp kundene vi vil slippe på, med de endringene som gjøres for å utnytte kapasiteten bedre. Problemet som representanten Stordalen hopper over, er at vi i dag ikke lar kundene komme på toget når vi kunne latt kundene komme på toget, fordi det er begrenset kapasitet på skinnegangen. Hvis man stenger for at kundene

får lov til å gå på toget, blir det en dårlig kundeopplevelse for flere, som ikke får muligheten til å reise. Det er hele ideen vår – at vi kan la flere reise kollektivt og med toget. Det er kundeperspektivet.

Det var representanten selv som tok opp Vinmonopolet. Jeg bare forklarte at vi er helt enige om at Vinmonopolet har vært en suksess. Hvis Fremskrittspartiet har kommet til den konklusjonen, er det veldig bra, for da kan folk fortsatt få lov til å ha det trygge, gode tilbudet.

Poenget er i bunn og grunn ikke veldig avansert. Det handler om at vi ikke må sløse med de begrensede ressursene vi har. Vi må la flere reise kollektivt på en sikker måte og ikke til en unødvendig høy pris. Hvis vi ikke hadde fått et regjeringsskifte og Jon-Ivar Nygård som statsråd, kunne vi hatt Go-Ahead på Østlandet, og det hadde vært enda dårligere enn Vy. Det er ikke vi som har vært pådriveren for at NSB skulle skifte navn – det er det Fremskrittspartiet og Høyre som har funnet på – men når så har skjedd, må vi i hvert fall ikke gjøre ting enda mer komplisert og vanskelig for de reisende.

Det er et faktum at den tiden man generelt så tilfredsheten med norsk jernbane gå opp, var før Høyre og Fremskrittspartiet satte i gang oppsplittingen, byråkratiseringen og privatiseringen av jernbanedriften. Da så man en markant bedring i kundetilfredsheten. Det handlet om at systemet ble samlet, folk opplevde at prisene var fornuftige, samtidig som materiellet samlet sett ble forbedret. Derfor mente vi det var en avsporing å bruke penger på nye logoer og nye navn, men gjort er gjort. De pengene er brukt, så det får vi ikke gjort noe med. Vi får bare ta lærdom av det som har vært dyrt og dårlig, og gjøre ting bedre og billigere.

Presidenten [11:47:11]: Representanten Morten Stordalen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Morten Stordalen (FrP) [11:47:25]: Jeg utfordrer både Nils Kristen Sandtrøen og samferdselsministeren til å komme på talerstolen og fortelle hva planene for Flytoget er. Med det grepet som er tatt, er det en avvikling, og så står man her og later som om det kanskje kan opprettholdes. Jeg vil gjerne få en forklaring. Hva skal man gjøre med Flytoget som selskap? Det er det saken handler om. Statsråden har ennå ikke vært oppe og tegnet seg når det gjelder dette, og har heller ikke skrevet noe om det til komiteen. Det kaller jeg – forsiktig – litt lite respekt for det komiteen behandler av saker her i salen.

En liten kommentar til Sandtrøen til slutt, som står her og forteller at Go-Ahead ville vært verre for kundene på Østlandet: Det er veldig spesielt. De scorer også høyere enn Vy på kundetilfredshet, så for kundene ville det kanskje vært bedre. Likevel er det ikke det saken handler

om, det handler om Flytoget som et eget transportselskap. Det burde man svare på, ikke stå her og prate om andre selskaper enn det det handler om, nemlig Flytoget her og nå.

Presidenten [11:48:28]: Da har statsråd Jon-Ivar Nygård tegnet seg.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:48:39]: Det er et aldri så bitte lite paradoks at et parti som ønsker å konkurranseutsette all jernbanedrift – med ingen garanti for Flytogets framtid på noe som helst vis – bruker denne innfallsporten i debatten. Med Høyre og Fremskrittspartiets linje i jernbanepolitikken ville jo ikke Flytoget være sikret noe i framtiden – det må vi være enige om. Det er et felles premiss at ingen da ville kunne sikre Flytoget i framtiden, enten det er den ene eller den andre i jernbanepolitikken.

Til det som her har skjedd, og som er viktig å forstå – jeg skal forsøke med en enkel forklaring på et litt komplekst problem: Hovedpoenget er at man integrerer flytogtilbudet i det resterende jernbanetilbudet, og det er for å ta ut kapasiteten, men det er forskjell på det å integrere flytogtilbudet i kapasiteten og selskapets framtid rent faktisk. Et selskap kan bestå – i hvert fall rent teoretisk kan det det. Mitt poeng er at det er en prosess, at vi har påbegynt å vurdere hvordan vi skal organisere jernbanestrukturen framover. Skal vi ha ett eller to person-togselskap som eies av staten? Det arbeidet har ikke jeg tenkt å konkludere på her og nå. Jeg mener at det må være en prosess hvor Nærings- og fiskeridepartementet sammen med Samferdselsdepartementet gjør et skikkelig stykke arbeid, sikkert også med hjelp av eksterne krefter, i tillegg til at vi selvfølgelig skal involvere de ansatte, slik at de blir trygge på hva som blir framtiden for selskapet eller selskapene. Det er i grunnen det som er å si om akkurat det perspektivet.

Det å konkludere her i dag med at et selskap skal leve inn i evigheten, er et veldig rart perspektiv, særlig med tanke på at de partiene som foreslår det, har en helt annen jernbanepolitikk, hvor man kunne fått fri konkurranse i den forstand at selskapet kunne stå uten noe som helst.

Presidenten [11:50:36]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [11:50:41]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås og Lars Haltbrekken om å nedskalere miljøfiendtlige motorveier (Innst. 379 S (2022–2023), jf. Dokument 8:176 S (2022–2023))

Presidenten [11:51:01]: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Liv Kari Eskeland (H) [11:51:37] (ordfører for saka): Fyrst vil eg gjerne få lov til å takka komiteen for god og rask handsaming, men kanskje spesielt statsråden for svært grundige og gode svar på mange spørsmål.

I representantframlegget me har til handsaming, har representantane frå SV tatt føre seg ei rekkje motorvegprosjekt som er i prosess, og kjem med sine forslag til korleis desse skal handsamast vidare. Me vert altså i dag invitert til å gjera kort prosess – utan lokal forankring, utan gode prosessar, utan fagleg dokumentasjon – på ei rekkje motorvegar, om at dei skal skrinleggjast, leggjast om eller graderast ned.

Storting og regjering har lagt opp ei arbeidsform for transportsektoren der me drøftar dei enkelte prosjekt, strategiar og prioriteringar gjennom eit dokument som vert rullert kvar stortingsperiode, og det er Nasjonal transportplan. Rulleringa er no i prosess. Fagetatane jobbar i desse dagar med tilleggsutgreiingar og bestillingar frå statsråden, og der leggjast det faglege grunnlaget me som politikarar skal ta våre avgjerder på.

Desse utgreiingane tek føre seg alle aspekt, m.a. framtidias transportstruktur, transportformer, klima og miljø. Datagrunnlaget er i stadig utvikling. Energiforbruk og natur er òg dei siste åra vortne ein del av grunnlaget, noko som i åra som kjem, truleg vil få større betyding. Det jobbast stadig med å finna betre metodar for å vekta dei enkelte elementa best mogleg opp mot kvarandre og med dette finna det rette nivået på dei enkelte prosjekta. Denne måten å jobba på har tent oss godt. Det gjev føreseielegheit, det gjev openheit, det gjev transparens, og det er basert på og forankra i lokale avgjerder.

Om me skulle ha gjort vedtak i tråd med SV sine framlegg her i dag, ville me ha brote med alle desse prinsippa. Det er difor ikkje til å undra seg over at SV i hovudsak står åleine om å støtta desse framlegga, medan resten av komiteen legg vekt på at Stortinget skal ta sine avgjerder basert på eit fagleg grunnlag som òg har legitimitet ved at lokaldemokratiet har fått teke sine avgjerder som vedkjem nettopp dei.

Eg legg til grunn at dei enkelte parti grunngjev sine standpunkt i saka og ser med det fram til ein god debatt.

Kirsti Leitrø (A) [11:54:30]: Saksordføreren har lagt fram en grundig redegjørelse som Arbeiderpartiet er helt enig i. Vi mener at disse forslagene hører hjemme i behandlingen av Nasjonal transportplan, men det er også utrolig viktig at vi ser på måten vi bygger vei på. Her går SV direkte inn og foreslår enten å stanse planlagt veibygging eller å nedskalere planlagt veibygging på helt konkrete prosjekter. Hele hensikten med Nasjonal transportplan er å være forutsigbar for både innbyggere, transportetater og ikke minst entreprenørbransjen.

Det ligger mye og grundig forarbeid til grunn før vi får en behandling i Stortinget. For å kunne prioritere må hele samferdselsfeltet behandles under ett med noen overordnede målsettinger. Det er mye vi kan være enige om på tvers av partiene: Det kan være nullvisjon, nullvekstmål, å få mest mulig samferdsel igjen for pengene, å bedre framkommeligheten, å bygge opp og rundt næringsutvikling og å dekke samfunnets transportbehov, det være seg til lands, til havs eller i luften. Dette gjør ofte at det blir noen målkonflikter. Samfunnsøkonomisk nytte kan ikke og skal ikke være den eneste parametere.

En kan diskutere om en kan kompensere for bruk av natur og matjord til helt nødvendig infrastruktur. Hvordan skal vi prioritere mellom de ulike behovene, ta det viktigste først og balansere mellom drift, vedlikehold og investeringer? Den siste nasjonale transportplanen har medført store økonomiske bindinger langt fram i tid. Det er gjort store låneopptak på allerede igangsatte eller ferdige prosjekt som skal finansieres med bompenger og med store overføringer over statsbudsjettet.

Det er fortsatt utrolig mye ugjort på samferdselsområdet: Veikapitalen vår, jernbanene våre, luftfarten og havneinfrastrukturen har fortsatt store mangler. Vi har mange veier der utryggheten er stor med redsel for ras, det er veier som mangler gul midtstripe, eller bruer som mangler vedlikehold. Vi i Arbeiderpartiet mener at det er nødvendig å ta langt bedre vare på det vi har, enn det er gjort. Natur, klima og matjord må verdsettes høyere. Som sagt kommer vi tilbake til dette i behandlingen av Nasjonal transportplan.

Erling Sande (Sp) [11:57:49] (leiar i komiteen): Senterpartiet meiner at gode og trygge vegar faktisk er ein sentral føresetnad for at samfunnet skal fungere for utviklinga av heile Noreg. Vegar er ikkje eit mål i seg sjølv, men det er eit middel for å nå andre mål – sysselsetjing, verdiskaping, mobilitet for innbyggjarane våre. Difor er det litt vanskeleg å godta det sentrale premisset i dette forslaget om at motorvegar per definisjon er miljøfiendtlege.

Samtidig ligg det noko i forslagsstillarane sin intensjon som òg Senterpartiet har løfta til debatt, nemleg kva er riktig standard for dei nye, store motorvegane våre. Vi har særleg peika på innslagspunkt for bygging av full firefelts veg og ikkje minst det med fartsgrense. Den standarden på 110 km/t for alle nye motorvegar som den førre regjeringa, Høgre og Framstegspartiet, innførte, var eit grep som får den konsekvensen at dei nye prosjekta set større avtrykk i landskapet, tek meir matjord, tek meir natur, i større grad tek eigedomar og hus og drivkostnadene opp, ikkje minst.

Då vi frå Senterpartiets side sa at vi måtte få ein gjennomgang av vegnormalane med mål om å gje større fleksibilitet til vegbyggjarar, utløyste det ei veldig raljering frå dei tidlegare regjeringspartia. No jobbar regjeringa med dette, og det ser ut til at det i hovudsak er Framstegspartiet som står åleine igjen om å forsvare at vegutbyggjarane ikkje skal få større fleksibilitet på dette området. Dei faglege innspela har vist at dersom ein får større fleksibilitet, kan ein spare nettopp natur og matjord og unngå eigedomsinngrep, og vi kan bruke eksisterande trasear om igjen. Vi fekk eit godt eksempel då komiteen var på reise. Der var det nemnt Nye vegar sitt prosjekt Tvedestrand–Bamble, der det å gå ned 10 km/t på farten gjer at ein kan bruke 50 pst. av den eksisterande traseen om igjen, og ein sparar 30 pst. av kostnadene. Det er formidable summar som kan nyttast til andre viktige formål på vårt område, som trafikktrygging, vegvedlikehald og andre ting.

Eit lite poeng heilt til slutt: Det er ikkje nokon tvil om at dei store infrastrukturprosjekta våre har eit fotavtrykk. Det gjeld veg, men det gjeld for så vidt også jernbane. I Senterpartiet trur vi vi må ha ein kombinasjon av desse teknologiane, men det er litt interessant å utfordre forslagsstillarane på det som – offensivt, for så vidt – også i dette forslaget og i andre forslag vi har til behandling, har løfta fram nye, store jernbaneprojekt og gjenopning av eksisterande jernbanestrekningar, noko som også vil medføre betydelege naturinngrep, og som vil bryte opp landskap som i dag ikkje er brotne opp. Så det kunne vere interessant å få ein refleksjon frå SV om kva det er som gjer at ein forskjellsbehandlar desse teknologiane når det gjeld fotavtrykk i naturen vår.

Frank Edvard Sve (FrP) [12:01:06]: Etter å ha høyrte på siste talar frå Senterpartiet, er det ikkje vanskeleg å forstå at ein ønskjer å spinke og spare, nedskalere og byggje mindre, smalare og dårlegare, for dei vil jo ikkje bruke pengar på veg. Dei har brukt samferdsels- og transportområdet som den store mjølkekua til alt anna i budsjetta sine, dei brukar det som kuttområde, og då er det ikkje rart at det blir sånn frå Senterpartiet.

Når det er sagt, bygde Framstegspartiet og Høgre i regjering 280 km med ny firefelts motorveg. Ein seier at desse motorvegane er miljøfiendtlige. Då bør ein luske inn på vegnettet og sjå seg litt rundt og oppleve korleis trafikken er i praksis. Ein kan f.eks. køyre nedover Gudbrandsdalen, og når ein kjem på dei vegane som har to og tre felt – noko vi i Framstegspartiet meiner er feil å prioritere i dei områda der det er trafikkgrunnlag for firefelts og smal firefelts – går trafikken i rykk og napp. Det er alltid ein eller annan som køyrer i 60 eller 70 km/t der det er eitt felt, og så gassar han på til langt over fartsgrensa der det er to felt. Han skal absolutt ikkje sleppe nokon forbi, ein skal jo ikkje liggje bak, for det er viktig å vere fremst i køen. Eg må berre seie at det er eit fenomen eg ikkje forstår mykje av. Det er heilt vanvitig at politiet ikkje gjer noko med det. Men trafikken pulserer, vogn- tog på 50 tonn må bremse ned til 60 km/t opp nokre små bakkar, og så må dei opp i fart igjen. Forklar då at det ikkje er miljøfiendtleg og skapar store utslepp. Når ein kjem til Mjøsbrua, ligg vogn- toga og trillar til Oslo.

Det er sånn vi må tenkje: Vi må byggje vegnettet etter det behovet som er, og etter trafikkforholda. Då skal vi framleis byggje firefelts veg med 110 km/t. Vi skal også byggje smal firefelts veg. Vi må unngå å byggje desse, eg veit ikkje kva eg skal kalle dei, avartane av to- eller trefeltsvegar. Når eg høyrer på Senterpartiet, er det om å gjere å byggje det minst mogleg. Om ein har ei gul midt- stripe, er det svære greier, og om ein får utvida skuldra litt, vert det sikkert kjempebra. Men vogn- toga ligg strødd i grøfta rundt omkring i landet. Ein må sjå verda ut frå kva samferdsel faktisk er, og ein må vere ganske sveiseblind for ikkje å sjå kva som er realitetane.

Utgangspunktet er at vi må byggje veg etter det behovet vi har, det trafikkgrunnlaget vi har, og vi må bruke pengane fornuftig. Då, når vi bruker pengane fornuftig, treng vi ikkje å bruke 25–30 mrd. kr på f.eks. Møreaksen til 2 292 bilar. Det er å sløse med pengane. Der er vi ein- ge med SV, at det er greinlaust, sånn kan vi ikkje bruke pengane. Vi må bruke pengane der det bur folk, der det er trafikk.

Eg fremjar dei framlegga vi er med på.

Presidenten [12:04:06]: Da har representanten Frank Edvard Sve tatt opp de forslagene han refererte til.

Mona Fagerås (SV) [12:04:19]: Det er bedre å bygge langt og trygt enn bredt og dyrt. Transportsektoren står i dag for om lag en tredjedel av alle klimagassutslippene i Norge, og disse skal halveres innen 2030. Det er behov for en radikal endring av transportsektoren framover. Det er nå nødvendig å prioritere miljøvennlig transport og kutte i miljøfiendtlige motorveiprosjekt. Det er det korte svaret på representanten Sandes utfordring til SV, og jeg synes det er merkelig at ikke flere er enig med meg i det.

Nye motorveier skaper mer privatbilisme og økte klimagassutslipp. De er arealkrevende, de bygger ned matjord – Senterpartiet er vel enig i det – og sårbar natur, og ikke minst er de svindyre. Vi i SV mener vi er nødt til å vri de store summene bort fra firefelts motorveier og til å bruke dem på trygge hverdagsveier. Når det brukes så mye penger på gigantiske motorveier, betyr det rett og slett at det blir mye mindre penger på f.eks. rassikring og å ta vare på de veiene vi har – som jo er det viktigste for folks hverdag. Om en hadde nedskalert unødvendige motorveiprosjekt og heller utbedret eksisterende veier og sørget for mer trafikksikre veier, ville en fått mye mer igjen for pengene. Pengesekken er jo bare så stor – uansett hva man prioriterer.

Når det er sagt, er vi selvfølgelig enig i at standarden på det norske veinettet er en utfordring flere steder i landet. Farlige strekninger og konflikt mellom myke og harde trafikanter er viktig å utbedre. Etterslepet på vedlikehold vokser også. Desto viktigere er det å ta vare på og utbedre de veiene vi har – framfor å bygge nye motorveier. Det vil bety mye mer penger til flere veier i hele landet. Likevel prioriteres utbygging av svære, dyre firefelts motorveier med 110 km/t på strekninger hvor to- og trefelts vei med midtdeler og 90 km/t hadde vært tilstrekkelig.

Nye motorveier koster mye både for staten og for enkeltpersoner i form av bompenger. SVs motstand mot motorveiutbygging skyldes ikke bare at naturverdier eller matjord trues, eller at flere biler vil fylle byene våre, men også at utbyggingene er svært kostbare. Vi spør oss om motorveiplanene frister like mye når folk ser hva de faktisk må betale for å kjøre på motorveiene.

Jeg tar opp SVs forslag, også det vi har sammen med Venstre.

Presidenten [12:07:25]: Da har representanten Mona Fagerås tatt opp de forslagene hun refererte til.

André N. Skjelstad (V) [12:07:41]: Saksordføreren gjorde grundig rede for saken, og det deler jeg i hovedtrekk, selv om jeg også er med og støtter et forslag i denne saken. Det grunnleggende er at det som kommer fram i denne saken, er det helt naturlig at kommer i NTP-en. Det er der de store vurderingene må tas.

Det er ikke til å komme fra at den rød-grønne regjeringen som også SV var en del av, overførte til der det er mest mangler per i dag, og det er på fylkesveiene. Det er fylkesveiene som på mange måter er de blodårene som er mer eller mindre tette. Mange av dem er av en svært dårlig standard. Mange av dem er kanskje ikke utbedret på 70 år, og det kan i beste fall se ut som det er enveiskjøring og et dårlig grunnlag for veibane. Det er noe jeg kanskje synes er litt mangelfullt i dette forslaget, at en ikke tar inn over seg den store justeringen en gjorde med den

daværende regionreformen ved at en førte over mange av riksveiene til fylkesveiene. Fylkeskommunen hadde en stor utfordring fra tidligere med bl.a. å kunne få fast dekke på en del av de veiene en hadde. Mange av de fylkesveiene er av en sånn standard at de er både trafikkfarlige og rett og slett farlige totalt sett.

Dette er en del av det utfordringsbildet som er det store etterslepet, selv om jeg mener at det i en del tilfeller er fornuftig å ha firefeltsveier – definitivt. Så kan en diskutere hvilken fartsgrense det skal være, for det er ikke sikkert at alle trenger å ha 110 km/t. I det komplekset tror jeg det er helt nødvendig å sette seg ned og si at ok, vi har et etterslep som vi er nødt til å få på plass, og det etterslepet er rimelig stort. Mange av disse veiene er såkalte næringsveier, og noen er kanskje forsvarsveier, noe som er nødt til å være med i den litt større vurderingen. Det er fint å høre om forskjellige lokale tilstander rundt både Møreaksen og ikke minst reiser gjennom Gudbrandsdalen, men det framkommer meg å være en liten parentes i det store bildet. Vi har et voldsomt etterslep på de veiene som virkelig trenger en opprustning.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:10:54]: Veier og annen transportinfrastruktur binder Norge sammen og er helt avgjørende for bosetning og verdiskaping, dvs. arbeidsplasser, over hele landet vårt. Økt framkommelighet og bedre sikkerhet er grunnlaget for regjeringens samferdselspolitikk, slik at folk og varer kommer raske og trygt fram. Samtidig må framtidens transportinfrastruktur være klimavennlig, og vi må unngå unødige belastninger på naturen. Dette må vi få til innenfor realistiske økonomiske rammer.

Denne regjeringen har tatt en rekke grep for å sikre en ansvarlig og balansert veipolitikk. Arbeidet med endringer i veinormalene er ett eksempel. Forslagene har vært på høring og kan legge til rette for mer gjenbruk av vei og mindre naturinngrep og utslipp. Det kan selvfølgelig også bidra til å spare kostnader. Samtidig er terskelen for firefeltsvei hevet noe, og det gis fleksibilitet for fortsatt å vurdere firefeltsløsninger der disse er samfunnsøkonomisk lønnsomme.

Jeg ser fram til å få Statens vegvesens oppsummering av høringen. Jeg ser av denne innstillingen at ikke alle ønsker å vente med å trekke konklusjoner, men jeg mener at systemet vi har med å motta faglige råd og med åpne høringer før politisk beslutning fattes, tjener oss godt.

Et annet viktig grep fra denne regjeringen er at vi legger fram en ny nasjonal transportplan ett år før det som har vært vanlig, dvs. allerede våren 2024. Innværende NTP er rett og slett ikke realistisk lenger slik verden ser ut nå, og mer enn noen gang trenger vi nettopp en realistisk NTP som fungerer som et godt styringsverktøy. Transportvirksomhetene har kommet

med sine innspill i arbeidet med ny NTP. Disse er nå på høring. De endelige prioriteringene fra regjeringen kommer når meldingen legges fram, men vi ser allerede nå at vi er i en situasjon der vi må fokusere mer på å ta vare på det vi har, utbedre det vi kan, og bygge nytt der vi må.

Vi trenger å ta vare på klima og natur, og vi trenger å binde hele landet sammen. For å finne gode løsninger trenger vi prosesser der alle blir hørt, og ved behandling av en ny nasjonal transportplan vil Stortinget få mulighet til å vurdere regjeringens helhetlige forslag til prioriteringer. Jeg er veldig glad for at flertallet i komiteen også ser behovet for å ha en god NTP-prosess før vi trekker konklusjonene.

Presidenten [12:13:37]: Det blir replikkordskifte.

Mona Fagerås (SV) [12:13:54]: Motorveitbygging er i strid med politiske ønsker om å satse mer på jernbane og andre kollektivløsninger. Motorveitbygging undergraver jernbanens trafikkgrunnlag. Det blir dermed også vanskeligere å flytte godstransport fra vei til sjø og bane, som også er et politisk mål. En langt større del av samferdselsmidlene må brukes på å legge til rette for kollektivtransport, sykkel og gange, som vi var enige om i går, og vi må ta i bruk virkemidler som flytter godstransport fra vei til sjø og bane. Ser ikke ministeren at vi trenger en mer miljøvennlig transportsektor når vi skal kutte 30–50 pst. av alle klimagassutslippene på bare få år?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:14:49]: Det er nettopp det denne regjeringen ser, og derfor har vi startet et arbeid, også etter samarbeid med SV i denne salen, om å se på hvordan vi innretter framtidens veipolitikk. Da har vi vært opptatt av hvordan vi kan gjenbruke mest mulig av eksisterende vei, og hvordan vi kan sørge for å spare natur og matjord, men vi ønsker også at disse veinormalene skal ta hensyn til framtidig kapasitetsbehov. Jeg oppfatter også at SV er enig i at vi ikke kan slutte å bygge vei.

Det er for tidlig å trekke konklusjonene her. Vi har fått dette til behandling i departementet og vil komme tilbake med hva som blir vårt forslag til nye veinormaler. Det er selvfølgelig sånn at hvordan vi skal nå klimamålene, er helt overordnet for regjeringen på alle områder, men det er særlig viktig også i arbeidet med ny Nasjonal transportplan. Derfor har denne regjeringen sørget for å få beregninger som viser framskrivingen av politikk og hvordan vi skal nå klimamålene. Det fører til mange spennende debatter.

Mona Fagerås (SV) [12:15:49]: Hvis vi bare kunne vært enige om at pengesekken er så stor, og at vi må pri-

oritere å gå bort fra miljøfiendtlige motorveiprosjekter og over på trygge hverdagsveier – men det ser det ikke ut til at vi er.

Når motorveiene koster så mye for staten og for enkeltpersoner i form av bompenger, betyr det at det vil koste veldig mye for brukerne å kjøre på disse veiene, og vi får stadig tilbakemeldinger om at folk er i sjokk når bompengesatsene kommer, og folk som pendler daglig, må bruke store deler av lønnen sin bare for å komme seg på jobb. Derfor blir spørsmålet: Tror virkelig ministeren at motorveiplanene som foreligger per i dag, frister like mye når vanlige folk ser hva det faktisk vil koste å kjøre på veiene?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:16:48]: Vi må hele tiden forholde oss til at Norge er et langstrakt og mangslungent land med ulike transportbehov i ulike deler av landet. Da er det ikke sånn at vi kan løse transportbehovet med jernbane over hele Norge. Det er ikke sånn. Derfor må vi bygge både vei og bane, vi må ha god luftfart og selvfølgelig ferjer og båter. Vi må selvfølgelig bruke en kombinasjon av ulike virkemidler for å nå transportbehovene og målene for transportsektoren.

Når man bygger veier i Norge, kan man etter lokalpolitiske prosesser velge å bruke bompenger som et grep for å finansiere veiprosjekter. Nær sagt de fleste partier anerkjenner at det er sånn, og så er det en byrde med det gjennom at det betyr økt belastning for bilistene ved at man skal betale. Men det er en nytte som samfunnet også velger å prise gjennom at man får på plass veiprosjekter som gjør at både de arbeidsreisende, de dagligreisende og næringslivet kommer fram dit de skal.

Mona Fagerås (SV) [12:17:53]: Spørsmålet er: Hva slags type veier skal vi som sitter i denne sal, prioritere å bygge? Når det brukes så store summer på gigantiske motorveier, betyr det rett og slett – enkelt og greit, det forstår alle som sitter her – at det blir mindre penger til rassikring og til å ta vare på de veiene vi har, som jeg mener er det viktigste for folks hverdag. Hva vil statsråden si til dem som bor langs rasutsatte veier, når denne regjeringen heller prioriterer å bygge firefelts motorveier på steder der det åpenbart, også ifølge Vegvesenet, ville vært mer miljøvennlig å nedskalere disse motorveiprosjektene?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:18:39]: Det er nok sånn at det SV nå forsøker, er å få meg til å prioritere i Nasjonal transportplan på talerstolen i Stortinget. Det har heldigvis komiteen avvist, og det er jeg veldig glad for. Vi er nå i en prosess hvor vi skal lage en ny nasjonal transportplan, og vi skal se på disse prosjektene, både hvordan de skal stables opp, hvordan de skal prioriteres, om noen skal nedskaleres, osv. Det er et riktig per-

spektiv at man må se på det, men jeg er ikke villig til å si her og nå at det eller det prosjektet skal nedskaleres eller ikke bygges. For det første vil det være lite seriøst av meg i forhold til å ha en grundig prosess. Vi skal også ha en prosess, som flere har påpekt her, hvor vi involverer fylkeskommuner og høringsprosesser, og så skal departementet etter hvert komme med et forslag til en ny nasjonal transportplan, og da blir det god tid og anledning til å debattere hvordan vi skal utforme transportpolitikken framover.

Presidenten [12:19:32]: Replikskordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Geir Inge Lien (Sp) [12:19:49]: Eg vil starte med å seie at det ikkje er alle fylke og alle delar av landet som har tog og bane, som ministeren nettopp var inne på. Vegen er faktisk livsåra. For enkelte regionar er det også veldig viktig å byggje ein bu- og arbeidsmarknadsregion for å få ungdommen til å busetje seg i distrikta våre. Så eg reagerer veldig på retorikken til SV når dei framstiller vegar som miljøfiendtlige og gigantiske prosjekt, nesten uansett kva det er. Men når det gjeld tog og bane, er det ikkje eit tema at det kanskje kan vere gigantisk, at det går med ein del natur til det, og ikkje minst dette med riving og erstatning av traséar for tog, f.eks. i byane. Vi brukar i dag 31 mrd. kr av litt over 80 mrd. kr på bane. Eit lite beløp går til desse vegane, meiner eg. Ergo er det ei fordeling som ein godt kunne ha sett på.

Vi ser òg at SV går inn for å ruste opp togtraséar og delvis òg innhente nedlagde togtraséar for å sjå korleis ein kan utnytte det. Det er nemnt i eit forslag. Kva vil det ta av miljøet, kva vil det ta av naturen? Eg synest SV er konsekvent inkonsekvent i argumentasjonen sin når det gjeld veg kontra bane.

Eg ser at Framstegspartiet og SV har møtt kvarandre. Møreaksen er eit av få prosjekt Framstegspartiet, saman med SV, er imot i Møre og Romsdal. I den saka brukar òg Framstegspartiet miljø som argument. Det er rart å sjå når dei elles ikkje brukar slike argument når det gjeld utbygging av vegar. Det er òg interessant å sjå at Framstegspartiet no synest at det kan vere verdt å sjå på vegnormen, altså at ein kan byggje smal firefelts veg, som representanten Frank Sve tok til orde for.

Det er utruleg viktig for meg at vi ser landet under eitt, og at vi framover kan byggje vegar som er tilpassa, noko som er viktig for at vi skal få den verdiskapinga og utviklinga vi vil ha i denne nasjonen i framtida. Då håpar eg at vi kan slutte med å bruke ord som «gigantisk» og «miljøfiendtleig», for det kan òg brukast om andre prosjekt. All bruk av naturen vil ha ein konsekvens, og alt vil kunne få konsekvensar for dei som kjem etter oss, så vi og regjeringa er veldig opptekne av korleis vi skal byggje ve-

gar. Vi har sagt at det er verdt å sjå på vegnormalen, og at vi skal ta hand om matjord og viktig landskap.

Liv Kari Eskeland (H) [12:23:09]: Denne saka engasjerer. Høgre merker seg at det er ein del inkonsekvens i forslaga frå SV. Ein seier at motorvegbygging kjem i strid med politiske ønske om å satsa på jernbane og andre kollektivløysingar, men me meiner at motorvegane er garantisten for at kollektive løysingar vil gli lettare der det ikkje finst jernbane. Det vert m.a. fremja forslag om å skrota Hordfast, men der går det inga jernbane, og ein må nok leggja til grunn at skulle ein ha etablert ei jernbane frå Bergen til Stavanger, ville ikkje naturinngrepa vorte mindre enn om ein byggjer veg, som representantane frå Senterpartiet òg har vore inne på.

Difor er det å leggja til rette for firefelts motorveg mellom desse to store byane garantisten for at me får ein effektiv kollektivtransport på hjul, som så snart ein har ein ladeinfrastruktur på plass, vil køyre utsléppsfritt. Rullande materiell på vegen brukar som kjent mykje mindre energi enn ferjer som må flytta millionar av liter med sjø for å koma seg fram. Samtidig kan me effektivt redusera flytrafikken mellom dei to store vestlandsbyane monaleg. I dag går det eit trettittals fly mellom byane, og når reisetida vert redusert frå 4,5 timar til 2 timar, er det vel knapt nokon i det heile som vil føretrekkja fly mellom desse to byane.

Energi ser me vert ei mangelvare i åra som kjem, så i morgondagens transportsystem gjeld det ikkje berre å tenkje natur og miljø i smal forstand; ein må òg tenkje på energibruk. Greier me å effektivisera energibruken, reduserer me òg inngrepa i naturen som vert gjorde for å laga den energien me treng. Det er ikkje vanskeleg å forstå at om me brukar meir energi, må me òg ta i bruk meir natur for å byggja ut meir energi. Og me vil måtta bruka meir energi på ferje og fly om me vel å skrota Hordfast. Alt heng saman med alt.

Det er ikkje lenge sidan SV fremja forslag i Stortinget om å byggje to-/trefeltsveg framfor firefelts veg, slik dei gjer i dag. Det gjorde dei i samband med Innst. 272 S for 2019–2020. Det vart stemt ned av Arbeidarpartiet, Senterpartiet, Høgre og Framstegspartiet. I merknadene i den innstillinga står det:

«Dette flertallet gjør også oppmerksom på at Statens vegvesen har utredet smal firefelts vei som et alternativ til 2/3-felts veier, og flertallet er positive til at det bør etableres som en egen standard i veinormalene.»

Det fleirtalet peika altså på smal firefelts veg framfor to-/trefeltsveg.

Likevel: Skal me, som folket sine representantar, ha mandat, må det som me gjer, basera seg på tillit. Me skal

vera transparente i det me gjer, og me skal byggja vedtaka våre på lokal einigheit.

Mona Fagerås (SV) [12:26:24]: David vant over Goliat, så siste ord er ikkje sagt i denne saken. Det er på tide å skrinlegge motorveigigantomani. Derfor foreslår vi nå å skrinlegge og nedskalere en rekke miljøfiendtlige motorveier og heller gjøre nødvendig utbedring av dagens veier. Det er bra for miljøet, og det er bra for lommeboka. Ikke minst kan det gjøre det mulig å oppgradere og sikre veinettet over hele landet raskere, istedenfor bare å bygge noen råflotte og rådyre motorveistrekningsen noen få steder i landet. Det er på tide å nedskalere miljøfiendtlige motorveier og heller prioritere trygge og gode hverdagsveier.

Stadig større motorveitbygginger er blitt en stor miljøtrussel, både i form av store tap av natur og matjord og i form av økte klimagassutslipp. Solberg-regjeringen bestemte seg for at motorveiene skal bygges for høyere fart, noe som krever slakere svinger og dermed gir økte inngrep i natur og matjord, og har i tillegg gjort det mulig å bygge firefelts motorveier med 110 km/t også for strekninger med lave trafikkmengder. Dette betyr nedbygging av myr, dyrket mark og urørt natur samt tilrettelegging for en drastisk økning i biltrafikken.

Ifølge Statens vegvesens konsekvensutredning fra 2019 er firefelts motorveier med 110 km/t mindre samfunnsøkonomisk lønnsomme og dårligere for klimaet, og de gir større miljøpåkjenning og er like trafikksikre som to-/trefeltsveier med 90 km/t, men de er mye, mye dyrere.

Motorveitbygging undergraver jernbanens trafikkgrunnlag. Det blir dermed også vanskeligere å flytte godstransport fra vei til sjø og bane, som også er et viktig politisk mål. En langt større del av samferdselsmidlene må brukes på å legge til rette for kollektivtransport, sykkel og gange, som vi jo i går var enige om. Nå må vi ta i bruk virkemidler som flytter godstransport fra vei til sjø og bane.

Forslagene våre om å nedskalere motorveiene vil spare om lag 20 000–25 000 dekar areal og i tillegg føre til betydelig lavere klimagassutslipp – akkurat som Norge har forpliktet seg til.

Morten Stordalen (FrP) [12:29:40]: Jeg er glad for at SVs forslag blir nedstemt av flertallet. SV kaller det altså miljøfiendtlige motorveier. Det var en på talerstolen før i dag i denne debatten og nevnte Bamble som et eksempel på hva som er god miljøpolitikk og arealpolitikk. I 1962 åpnet man en motorvei, Breviksbrua. I 1996, 34 år senere, åpnet man enda en ny bro, med kong Harald. Nå snakker man om den tredje broen. Å bygge for fremtiden vil være klokt både miljømessig og klimamessig.

Det er ikke noen tvil om at prognosene for trafikkvekst dessverre stadig har slått feil. Trafikken har økt betydelig sammenlignet med hva som har vært prognosene når man har vedtatt et veiprojekt. Det kan man også se i Vestfold, før man kommer til Bamble. Det var heller ikke mange år der før man var i gang med ny firefelts vei istedenfor tofelts vei.

Det å bygge riktig vil være smart. Når man kaller det trygge hverdagsveier istedenfor miljøfiendtlig motorvei, som SV gjør, er det ganske liten respekt. De hverdagsveiene er også firefelts veier. Det er ganske mange som har sin arbeidsdag på de veiene. Når det gjelder klimautslipp: Hvis SV er opptatt av det, vet de at det er ganske strenge krav til å bygge firefelts veier og til hvordan utformingen skal være. Tungtransporten bruker langt, langt mindre drivstoff og har langt, langt lavere utslipp på en ny firefelts motorvei enn på en gammeldags tofeltsvei.

Jeg synes SV – hva skal vi si – snakker litt mot seg selv. Når SV snakker om at de heller vil bygge jernbane, vil jeg bare nevne at det tar enorme arealer. Det er ganske stivbeint å bygge en jernbane, og det passer veldig godt på det sentrale Østlandet, men det stopper der. For Framskrittspartiet er det viktig å legge til rette for valgfrihet av transportmiddel. På det sentrale Østlandet trenger man flere transportformer. Andre steder er det vei som gjelder, eller kysten.

Dette synes jeg også er litt trist overfor alle de trafikkskadde- og drepte på en del av strekningene som SV tar opp. Jeg tror ikke de er enig i at det er miljøfiendtlige motorveiprojekter. Det handler om trygghet i hverdagen for alle arbeidsreisende og hverdagsreisende, og at vi skal bygge for fremtiden og ikke for gårsdagen. Vi må unngå å gjøre den samme feilen igjen og igjen og igjen, der man bygger flere nye veier ved siden av hverandre når man kunne bygget én tidsriktig vei som holder for fremtiden. Når man bygger veier, må man minimum 50 år fram i tid, ikke 20–30 år.

Geir Inge Lien (Sp) [12:32:42]: Det er interessant å høre på SV i denne saka, når både klimagassar, areal, miljø og klima vert omtalte i ein stor heilskap.

Når det gjeld gods, veit vi at det er utruleg mange flaskehalsar på banenettet vårt som gjer at det er omtrent håpløst å få meir gods frå veg til bane, men at sjøarealet ligg der. Vi brukar forholdsvis lite pengar på kyst, hamner og farleier, som kanskje kunne ha bidrege til å avlaste litt. Det er ikkje nokon som er imot at det skal kome meir gods på bane og sjø. Det er viktig for å vareta den mengda og verdiskapinga som skal skje i framtida.

Det er spesielt, og eg bit meg merke i at representanten Stordalen var framme her og snakka om ordlyden, men Framstegspartiet har no vore imot. Det eg vert mest forundra over, er liksom argumentasjonen. Dei kjøper

alle argumenta SV har om Møreaksen. Det finn eg veldig spesielt, når dei ikkje gjer det i resten av sin argumentasjon om andre store vegprosjekt rundt om i landet. Det er veldig spesielt.

Eg må òg seie det er spesielt at det i dokumentet her er ei lang opprømsing frå SV om vegprosjekt som skal skalast ned eller takast vekk, men ein har eit par prosjekt her i Oslo, bl.a. Oslofjordtunnelen. Er det eit gigantprosjekt? Eg berre spør SV. Det står ikkje her, det vil dei ha.

For meg vert det litt spesielt. Det Framstegspartiet og SV her ønskjer, vil eg berre kalle distriktsfiendtleg – det ikkje å kunne satse på distrikta der ein verken har tog eller anna som gjer at dette skal verte effektivt. Møreaksen vil binde Møre og Romsdal fylke i hop. Vi får ein arbeidsregion mellom Ålesund, Molde og Kristiansund som vil vere utruleg verdifull. Den retorikken SV her brukar, er svært skuffande når det gjeld både areal, klimagassar og miljø, men ein brukar det ikkje når det gjeld baneutbygging. Det krev store areal, og det krev mykje pengar. Vi brukar mykje pengar på det i dag og får forholdsvis lite igjen. Det er eit fåtal av landets befolkning som brukar det, men det er effektivt i dei store byane.

Eg synest retorikken til SV i denne saka er lite framtidretta, og eg er heilt ueinig i han. Eg håpar vi får ein ryddig prosess i NTP-en der vi kan løfte viktige vegprosjekt og satsing på samferdsel i ein heilskap, når det gjeld både kyst, luft, tog, bane og ikkje minst gode, framtidretta og trygge vegar over heile landet.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [12:35:47]: Jeg synes representanten Skjelstad hadde et godt innlegg, som var balansert og ikke minst faglig fundert. Hvis vi skal snakke om hvordan vi bruker ressursene i samfunnet, og hva vi skal oppnå, er det ofte klokt å se det i en helhet. Det som Skjelstad fikk godt fram, var at det er nok en både-og-tenkning, at vi skal bygge nytt der vi må, men ikke minst at vi i en helhet også må prioritere å utbedre og ta vare på de veiene som vi har.

Grunnen til at jeg hadde lyst til å starte med det, var at det innlegget kan stå litt i motsetning til det inntrykket som etterlates av et veldig språk og store ord i debatten. SV snakker om gigantomani. Det kan man jo gjerne bruke som uttrykk, men man burde i hvert fall også poengtere: Hva er de største utfordringene vi har, og hva gjør vi per dags dato? Da blir det litt slående at verken SV eller noen andre så langt i debatten har framført det som nå skjer, og som er veldig viktig, at regjeringen har lagt fram den største vedlikeholdspakka for riksveier som vi har hatt i nyere tid, og som faktisk kommer til, for første gang, å redusere vedlikeholdsetterslepet på riksveinettet vårt.

Så er det selvfølgelig riktig, som Skjelstad var inne på, at det gjelder i minst like stor grad på fylkesveinettet, og der vet vi at regjeringen kommer til å legge fram en plan i samme gate. Det er det viktig at vi har med oss, for innen mange samfunnsdebatter, og særlig nå kan vi se det for økonomien i Norge, har vi over mange år snakket om at vi ønsker å inkludere flere i arbeid. De tallene går i riktig retning, men det er ikke så mange som framfører det med en sånn saklighet som det Skjelstad gjorde i sitt innlegg. Det er flere som er i arbeid nå enn det har vært noen gang de siste årene, og det er en tilspisset debatt om hvordan det går i industrien og næringslivet, der det er veldig kraftige overskrifter, og en skulle tro at det ikke var gjort en eneste investering den siste tida. Det er høyere investeringer i industrien nå enn det har vært noen gang de siste årene. Så saklighet er veldig bra.

Et premiss som SV har helt rett i, er at det er en pott med penger som vi skal prioritere ut fra. Den helhetsvurderingen kommer vi til å gjøre når vi får NTP, og da har i hvert fall Arbeiderpartiets landsmøte vært veldig klar på hvilke prinsipper vi legger til grunn. Det er klima, det er eksport og næring, og det er liv, helse og sikkerhet. Da blir det lett å forholde seg til, og da må vi også anerkjenne den viktige jobben som nå bl.a. gjøres på vedlikeholdsetterslepet på riksveinettet.

Frank Edvard Sve (FrP) [12:38:50]: Representanten Geir Inge Lien frå Senterpartiet hadde nokre meiningar om Møreaksen. Det er jo slik at heimkommunen til Lien, Vestnes, har sagt nei til Møreaksen i høyringssvaret sitt til Nasjonal transportplan. Dei vil ikkje ha Møreaksen i Lien sin eigen heimkommune. Det burde representanten kanskje fått med seg, støtta sine egne og det dei sjølve i kommunen meiner om det prosjektet.

Det prosjektet til no over 25 mrd. kr kjem garantert til å gå opp i både 30 og 35 mrd. kr før ein eventuelt skal kunne kome i gang med eit prosjekt som ligg så langt bak i køen at det er ca. 100 mrd. kr i prosjekt framfor. Statens vegvesen ville utsetje Ålesund–Ørskogfjellet fordi dei ikkje hadde planlagt det, og fordi dei over veldig mange år hadde flytta planleggingsressursane frå E136.

Underteikna har sete snart 20 år i fylkestinget, og i alle dei 20 åra har E136 frå Ålesund til Bjørli vore det prosjektet som har vorte prioritert på topp kvart einaste år. Representanten Lien var til og med i ein konferanse i Møre og Romsdal der han lova at E136 skulle prioriterast høgt – og på topp. I staden høyrer vi den same representanten snakke om kor viktig Møreaksen er – for 2 292 bilar over fjorden, ned til under 300 meter, og med ein miljøsituasjon der fylket snakkar om at ein skal verte miljøfylke nr. éin, noko dei sjølvsagt aldri klarer viss ein skulle leggje til grunn det som det ville verte med eit slikt prosjekt.

Det er snakk om å bruke pengane fornuftig. Eg har altså sete 20 år i fylkestinget, og E136, eksportvegen vår, har vorte prioritert på topp kvart einaste år av fylkestinget, kommunane, NHO, næringslivet, LO – alle. Likevel klarer ein altså ikkje å få pengar til å få det gjennomført, uansett kor mykje ein peikar på det. Og representanten Lien er mest oppteken av denne fjordkryssinga til 2 292 bilar. Det er rett og slett ganske merkeleg.

Ein må bruke pengane fornuftig, ein må ikkje sløse med pengane. Det prosjektet er eit regelrett sløseriprojekt, og difor er vi imot det. Ein må byggje slike fjordkryssingar som det er mogleg å byggje oppå sjøen og ikkje under sjøen. Det er miljømessig bra, og for reisan- de er det trygt på ein heilt annan måte – eit heilt anna prosjekt og eit heilt anna grunnlag.

Dette er grunnlaget for at vi støttar forslaget frå SV om å vere imot Møreaksen. Det er både fornuftig, logisk og miljømessig bra. Ikkje minst handlar det om å lytte til innbyggjarane i Møre og Romsdal, der eit stort fleirtal seier nei til Møreaksen og ja til E136 og dei andre prosjekta i heile fylket.

Presidenten [12:41:44]: Representanten Mona Fagerås har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Mona Fagerås (SV) [12:41:52]: Både finansministeren og statsministeren har sagt at vi er nødt til å nedskalere store samferdselsprosjekt, men da de før jul skulle bruke mindre penger på vei, var det Røddalstunnelen og Sørfoldtunnelene som ble tatt ut, prosjekt som åpenbart er trygge hverdagsveier, mens f.eks. utbyggingen av Lågendeltaet, en firefelts motorvei gjennom et naturreservat, ble prioritert.

Så til Senterpartiet: Vi er ikke imot utbygging av Oslofjordtunnelen, men vi har ikke tatt den med i dette eksemplet. Når det gjelder jernbane, trodde jeg faktisk Senterpartiet var enig med SV i at vi f.eks. skal bygge ut Nord-Norgebanen, men det har de kanskje glemt etter at de kom i regjering.

Presidenten [12:42:52]: Representanten Geir Inge Lien har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Geir Inge Lien (Sp) [12:43:03]: Det blir litt spesielt – ei helsing frå min eigen kommune, Vestnes. Ordføraren var sjuk, Framstegspartiet fekk inn vararepresentanten, og i lag med Pensjonistpartiet utgjorde dei eit fleirtal i formannskapet. Det er forklaringa på det som skjedde der.

Det er interessant å sjå at det einaste vegprosjektet i landet som Framstegspartiet greier å bruke eit miljøomgrep om, er Møreaksen i Frank Sve sitt eige heimfylke,

som han sjølv har stått i bresjen for og vore veldig for heilt til han snudde. Kva som var grunnen, veit ikkje eg.

Ålesund–Bjørli, E136, ligg hos Nye vegar. Det var Frank Sve frå Framstegspartiet som sjølv flytta han over dit. Det ligg utanfor politisk styring.

Her må Frank Sve skjønne korleis spelet fungerer. Når ein tek dette ut, har Nye vegar fått det som dei vil. Dette er eit prosjekt som ikkje vert prioritert, slik eg skulle ha ønskt. Det låg på topp då vi var der, og vi ville prioritere E136, men Framstegspartiet flytta det over i Nye vegar.

Presidenten [12:44:08]: Representanten Frank Edvard Sve har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Frank Edvard Sve (FrP) [12:44:24]: Det skal verte ein kort merknad.

Representanten Lien snakka om E136 som hamna hos Nye vegar. Eg trudde faktisk Lien, som bur i Vestnes, hadde fått med seg at E136 startar i Ålesund og går frå Ålesund til Ørskog og vidare til Bjørli. Det er grunnlaget, og så har Nye vegar ansvaret for E136 frå Vestnes til Bjørli, og Statens vegvesen har ansvaret frå Ørskog til Ålesund. Då Statens vegvesen føreslo å ta prosjektet ut av NTP, er det den mest trafikkerte delen av E136 som er ute av NTP – ut frå det Statens vegvesen la fram. Det var det eg sa, og eg trur eg har fått med meg kvar vegane går i Møre og Romsdal. Eg trur eg veit ganske godt kvar vegane er, og kven som er ansvarleg for vegane.

Per Vidar Kjølmoen (A) [12:45:33]: Det kan være litt farlig å komme litt tidlig i salen når man skal forbedre seg til en sak, for plutselig har man viklet seg inn i et saksområde fra en helt annen komité. Beklager, sal, og beklager, president – det er akkurat det som har skjedd.

Det er interessant å følge debatten på samferdselsområdet. La meg få ta et perspektiv som er litt bredere enn det som kanskje er normalt når man diskuterer samferdselsprosjekt, veier, traseer, asfalt osv. La meg ta det litt større næringsperspektivet til Norge og de utfordringene vi har som nasjon, nemlig at vi må øke eksportandelen for fastlandseksporten, at vi må sette Norge i stand til å få til bedre næringsutvikling. Det er en hovedprioritet for den norske regjeringen. Det er en prioritet for Arbeiderpartiet, det er en prioritet for Senterpartiet, og det er derfor man bl.a. har satt et mål om å øke fastlandseksporten med hele 50 pst. innen 2030.

Ofte er det sånn at ulike stortingsrepresentanter står og kjemper for å få veiprosjekter til hjemfylket sitt, men her i debatten er det gjort en vri. Her bruker stortingsrepresentanter all sin tid på å unngå å få penger til hjemfylket sitt – eller sagt på en annen måte: Man gjør alt man kan for å unngå at man får penger som kan brukes

til å styrke hverdagen for folk og næringsliv i eget hjemfylke.

Møre og Romsdal er Norges fremste eksportfylke. Hvis Norge skal lykkes som eksportnasjon, må Møre og Romsdal lykkes som eksportfylke. Uansett hva pengene brukes på av samferdselsprosjekter i Møre og Romsdal, vil det gi en stor effekt med tanke på verdiskaping. Det er underlig å se at et parti som Fremskrittspartiet har blitt så næringsfiendtlig som det vi ser i debatten her.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [12:47:56]: Jeg hadde egentlig ikke tenkt å si så mye. Det ble en litt annen type debatt enn jeg hadde trodd. Jeg trodde vi skulle diskutere det som representanten Mona Fagerås hadde tatt opp. Det har vi gjort til dels, men det ble jo mye mer. Jeg tror at denne debatten kommer senere, når vi har fått gjort det arbeidet som skal gjøres knyttet til NTP, og at vi da kommer inn på en del av disse tingene som vi har snakket om.

Samtidig har jeg lyst å fortelle litt om erfaringer og det jeg har vært med på å oppleve som representant i denne komiteen. Vi har bl.a. brukt mye tid på å diskutere hvordan vi skal skaffe oss elleve minutter kortere tid med en tunnel som koster vanvittig mye. Da har vi råd. Elleve minutter er ganske mye. Jeg har fortalt at da jeg reiste fra Hasvik til Alta for å kjøpe høy til en sønn, brukte jeg 14 timer på turen Hasvik–Alta, tur-retur. Det var ikke fordi jeg ville bruke så lang tid, men det var den eneste muligheten. Så vi må tenke hele landet. Vi skal, med henvisning til han siste karen som var oppe her og snakket om det med næring, ha næring overalt. Vi har mye næring, og skal vi få mer utvikling på næringsiden, er vi nødt til å ha et bedre opplegg i hele landet enn det vi har nå.

Mona Fagerås var oppe og snakket om sjø i denne sammenheng, og der er jeg veldig enig med henne. Vi må få mer penger over til sjø og til havner og farleier. Der har vi sviktet over mange år, og etterslepet er enormt stort.

Så er det det å binde landet sammen – jeg ser at det er flere fra Finnmark som er her – bl.a. det med Kløfta i Alta, som har et voldsomt stort behov. Det kommer også inn i NTP-debatten, som vi skal ha litt senere.

Jeg blir litt forundret over dette voldsomme styret rundt Møreaksen og det som skjer der. Så snart man sier ordet «Møreaksen», kommer det to, tre, fire, fem innlegg med en gang, og alle blir sinte. Så her er det mye følelser. Fremskrittspartiet hadde tidligere et innlegg hvor man fortalte at nå har vi bygd firefelts vei i hele landet. Jeg var oppe og spurte: Hvor er det hen i Finnmark? Da var det en kar som mota seg opp og svarte: Nei, men vi har bygd til Steinkjer. Så for Fremskrittspartiet stopper landet ved Steinkjer. Det er jo litt trist, når «hele landet» er litt lenger.

Liv Kari Eskeland (H) [12:51:20]: Då takkar eg for ein god debatt som spelar godt opp til gode rundar når Nasjonal transportplan vert lagd fram frå regjeringa våren 2024. Jammen fekk me til ein god debatt om Møre-aksen og Møre denne gongen òg.

I svara til komiteen har statsråden i detalj gått gjennom alle prosjekt med kostnader brukte hittil og ein overordna status for prosjekta. Det set me stor pris på.

Det er slik at prosjekt som har problem med å finna lokalpolitisk einigheit, eller der ein lokalpolitisk ikkje vert einig med fagmyndigheitene, lett hamnar i bakevja. Prosjekt som må prosjekterast på ny, som må omdefinierast, og som må omklassifiserast, får lett den same skjebnen. Reversering og nye trasear set lett prosjekt tiår tilbake i tid, noko som ville ha vorte konsekvensen dersom SV sitt forslag hadde fått fleirtal.

Ein kan spørja seg kven dette går ut over. Det er dei som ferdast på vegane, som ikkje får oppleva å ha den trafikktryggleiken dei fortener, som ikkje opplever at varer og folk kjem fram på ein god og trygg måte.

Me skal innrømme SV eit poeng, og sjølv om SV har gått og ikkje får det med seg, er det likevel slik at me kan gjera det her frå talarstolen. Me treng ein oppdatert klimaplan som viser korleis me i framhaldet skal gjera våre vedtak når klima skal vurderast i dei vedtaka me gjer. Det er ein heilt annan debatt, men den må òg vera basert på fakta og kunnskap, og ikkje på noko ein trur vil tena klima og miljø, og som i neste omgang viser seg å vera vedtak tekne på feil grunnlag.

Med det takkar eg for ein god debatt.

Presidenten [12:53:18]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [12:53:22]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Westgaard-Halle, Alfred Jens Bjørlo, Helge Orten, Anna Molberg, Tage Pettersen og Grunde Almeland om å dempe prisveksten på mat og styrke konkurransen i verdikjeden for dagligvarer (Innst. 370 S (2022–2023), jf. Dokument 8:222 S (2022–2023))

Presidenten [12:53:45]: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:54:12] (ordfører for saka): Eg vil først takke komiteen for samarbeidet. Det er «kom mai, du skjønne, milde» – den hektiske tida på året. Det er mange saker som går, men komiteen har samarbeidd godt og samarbeider bra i desse sakene. Eg vil takke forslagsstillarane for at dei kjem med viktige forslag som set i gang stor debatt. Noko er vi ueinige om, men det er også ting det er brei einigheit om.

Eg vil rette opp i ein viktig ting, og det gjeld forslaga nr. 1–3. SV skal vere med på dei, så det er fleirtalsforslag. Statsråden går også på mange måtar langt i å synest at dette er heilt greie forslag, så eg vil oppfordre regjeringspartia på Stortinget om å ta ein titt på det på nytt. Det handlar om ulike typar verktøy for Konkurransetilsynet, marknadsdata, openheit osv.

Så kjem dei forslaga der komiteen er ueinig. Ein klassikar er synet på toll, tolltariffar, tollvern osv. Forslagsstillarane meiner det er viktig å senke tollvernet. SV og mange andre parti er heilt ueinige i det. Det er ein klassikar.

Når det gjeld marknadsreguleringsordninga – forslag nr. 5 – er det historisk ueinigheit. Det er også eit forslag om prisutjamningsordninga for mjølk. Det er klart at det er mange ting som bør bli betre også på det området, men der jobbar ein med ei større utgreiing, så det å sjå det i samanheng er viktig. Difor kjem i alle fall ikkje SV til å støtte det.

Samanfatta er det på mange måtar det som er innhaldet i saka. Eg ser fram til diskusjonen.

Per Vidar Kjølmoe (A) [12:56:45]: Norge er så heldig å ha en statsråd for næring som er usedvanlig aktiv og usedvanlig gjennomføringsdyktig. Det ser vi også på innsatsen når det gjelder kjedemakt, der vi har en statsråd som har gått langt og vært aktiv, og som jobber systematisk for å bedre konkurransen i dagligvaremarkedet. Det kan være en medvirkende årsak til at matvareprisene i Norge nå stiger mindre enn de fleste andre steder i Europa. En annen forklaring på det kan være at man har et godt regulert system for matvarepriser, litt som den norske modellen – som Arbeiderpartiet og Senterpartiet er så glad i – overført til norsk landbruk.

Komiteen har også et sterkt engasjement knyttet til dette. En samlet komité har sluttet seg til en rekke forslag tidligere. Så har vi nå fått noen forslag som fremmes av Høyre og Venstre. Forslagene ser ut som en litt lett blanding av saker som regjeringen allerede jobber med, tiltak man kanskje var såpass usikker på da man selv satt i regjering, at man ikke fremmet dem. I tillegg kommer den gode, gamle klassikeren toll- og importvern tilbake.

Innvendingene fra Arbeiderpartiet og helt sikkert også fra Senterpartiet gjelder to områder.

Dette er et politikkområde der man må være helt sikker på at man vet hva man gjør, og at man gjør de rette tiltakene. Hvis man gjør feil tiltak eller kanskje ikke helt treffsikre tiltak, risikerer man motsatt effekt, altså at prisene stiger. Det er grunnen til at dette er krevende å håndtere stykkevis og delt, sånn som det legges opp til i dette Dokument 8-forslaget.

Den andre innvendingen har å gjøre med å sette toll- og importvernet på dagsordenen enda en gang. Forslagsstillerne er nøye med å si at man ikke ønsker å ramme den norske bonden med forslagene, men sier samtidig at norsk landbruk i noe større grad bør tilpasse seg forbrukervaner og internasjonale markedsførhold. Hvordan Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre skal få dette til å skape mer mangfold i norsk landbruk, klarer i hvert fall ikke undertegnede å forstå. Jeg tror imidlertid det er viktig at vi ikke gjør den norske bonden til en hovedmotstander mot norske forbrukere. Det er helt andre mennesker, organisasjoner og systemer som sitter igjen med pengene i de store verdikjedene, ikke den norske bonden. Her tror jeg man skal være litt forsiktig med hva man gjør.

Lene Westgaard-Halle (H) [13:00:03]: Det foregående innlegget var jo i kjent stil. Dette er ikke forslag som regjeringen allerede jobber med. Ingen av disse forslagene jobbes det allerede med av regjeringen, så jeg foreslår at representanten Kjølmoen for en gangs skyld faktisk leser forslagene før han holder innlegg.

Vi diskuterer mat ganske heftig, og grunnen til det er at alle trenger mat. Vi trenger kanskje iPhone, men vi trenger normalt ikke elektronikk eller sportsutstyr på samme måte som vi trenger mat. Derfor er dagligvarebransjen som bransje ganske unik. For dem med lavest inntekt er prisøkningene på matvarer spesielt krevende, og de kommer på toppen av økte strømpriser, transportkostnader, renter eller leiepriser. Prisene på mat i Norge er også høye sammenlignet med andre europeiske land. Prisøkningen på matvarer i Norge var lavere enn i mange andre land, men hvis representanten Kjølmoen hadde oppdatert seg de siste dagene, hadde han sett at det dessverre har endret seg drastisk. Nå ser vi at prisveksten i Norge kommer etter. Den har også økt veldig mye mer enn prisøkningen ellers i samfunnet, og det er ganske utfordrende. Det er fint med prisfrys i tre måneder – og så kan man gjerne skryte av at det er regjeringens fortjeneste – men nå er det slik at de prisene har økt likevel.

Selv om det er veldig fristende for oss politikere å forenkle, er utfordringene i denne bransjen ganske sammensatte. Det er ikke én konkret ting der vi kan si at hvis vi trykker på denne knappen, så løser alt seg. Det handler om geografi. Vi har veldig spredt bosetning i Norge, vi

har et noe utfordrende klima, vi har høyt lønnsnivå, og så har vi noen politiske rammebetingelser som også påvirker situasjonen, f.eks. landbrukspolitikken og tollvernet. Den prisen som vi betaler i butikken, er sluttsummen av kostnadene i en hel verdikjede. Utfordringene knyttet til konkurransesituasjonen i nettopp denne verdikjeden er altså store og komplekse. Derfor er det ekstra viktig at vi gjør det vi kan, at vi gjør de små justeringene vi kan, for å dempe prisveksten og sikre bedre konkurranse i flere ledd.

Derfor er det behov for å dempe prisveksten på kort sikt og å styrke konkurransen på lang sikt. Det opplever jeg vel egentlig at vi er tverrpolitisk enige om. Etableringshindringene i Norge er veldig høye, det er de fortsatt, og det er utfordrende for oss å gjøre noe med. Vi har gått fra fem til fire til tre aktører, og jeg er akkurat nå ganske bekymret for at vi kan ende opp med to hvis vi politikere ikke følger med i timen, altså et duopol. Det har også Forbrukerrådet uttrykt bekymring for. Så det å redusere etableringshindringer er en forutsetning for bedre konkurranse i dagligvaremarkedet.

Det finnes ingen kvikkfix. Det er derfor vi ønsker denne helhetlige tilnærmingen, det var derfor vi i opposisjonen samlet fremmet disse tolv forslagene i fjor, og det er derfor vi fremmer det som ligger på bordet i dag. Vi trenger i dag mer åpenhet i bransjen, vi trenger å snakke om dagligvarepolitikk og landbrukspolitikkl samlet, og gjør vi ikke det, vil prisene fortsette å øke og utvalget fortsette å synke.

Jeg tar opp våre forslag.

Ingrid Fiskaa hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten [13:03:09]: Då har representanten Westgaard-Halle teke opp dei forslaga ho refererte til.

Jenny Klinge (Sp) [13:03:29]: Senterpartiet kjem ikkje til å stemme for dette forslaget, men vi deler bekymringa for konkurransesituasjonen i dagligvaresektoren. I den samanhengen meiner eg det er på sin plass å vise til at Stortinget i fjor vedtok ti punkt for å styrkje konkurransen. Senterpartiet opplever i aller høgste grad at regjeringa følgjer opp Stortingets vedtak. Eg vil vise til at regjeringa bl.a. har gitt Konkurransetilsynet ei rekkje oppdrag og i tillegg sett i gang arbeidet med å styrkje verkemidla. Vi deler utolmodigheita som ligg i forslaget, men vi er einig i det som statsråden presiserer i sitt svarbrev:

«Konkurranseutfordringene i dagligvarebransjen er komplekse. Det er ikke ett enkelttiltak som vil løse alle konkurranseutfordringene, men summen av flere tiltak vil kunne få en effekt.»

Han seier vidare at dette er endringar som «må få tid til å virke».

Senterpartiet er glad for å sjå at dei vedtaka som Stortinget fatta i fjor, blir følgt opp løpande. Vidare meiner vi det er rett at det blir lagt opp til grundige vurderingar, slik at vi er trygge på at dei tiltaka vi innfører, faktisk fører til betre konkurranse.

Når det gjeld marknadsreguleringa for norske jordbruksvarer, er det Senterpartiets vurdering at denne er effektiv og medverkar til konkurranse i sektoren. Marknadsreguleringa er evaluert i fleire omgangar, seinast under førre regjering, og vi meiner at det ikkje er behov for ein gjennomgang av korleis marknadsreguleringa for jordbruksråvarer er innretta og finansiert. Dette blir godt vareteke gjennom dagens mekanismar og regelverk.

Når det gjeld importvernet, er dette heilt avgjerande for å oppretthalde norsk matproduksjon. Det er i denne samanhengen viktig med stabilitet og føreseielegheit – både for produsentane og for matsikkerheita til det norske samfunnet.

Til slutt må eg nemne prisutjamningsordninga for mjølk. Heilt kort vil eg vise til at det er føreslåtte endringar på høyring, og det vil av den grunn ikkje vere føremålstenleg å setje i gang ein større gjennomgang på det noverande tidspunktet.

Sivert Bjørnstad (FrP) [13:05:44]: Dagligvaremarkedet og hele verdikjeden knyttet til omsetning av mat, matvarer og dagligvarer er et stadig tilbakevendende tema i stortingssalen. Det er ikke så rart, for det angår de fleste av oss, først og fremst som forbrukere. Men mange er også matprodusenter, mange jobber med distribusjon, markedsføring og salg, og ikke minst er næringsmiddelindustrien en av de aller viktigste industrier i Norge, både når det gjelder verdiskaping og antall selsatte.

Temaet har blitt ytterligere aktualisert det siste drøye året ettersom matvareprisene, som de fleste priser ellers, har økt til dels kraftig. Maten vi kjøper i butikkerne, er nå 10–15 pst. dyrere enn for et drøyt år siden. For veldig mange utgjør det en stor del av disponibel inntekt.

Noe av dette er stigninger man også ser i andre land, og som man i liten grad kan forsikre seg mot, men en del av det er også konsekvenser av politiske valg, f.eks. at man i fjor økte målprisene i jordbruksoppgjøret. Et flertall valgte med åpne øyne og ører å gjøre maten dyrere for forbrukerne. Det ser det ut som om det samme flertallet er villig til å gjøre i år igjen, til tross for at folket tydelig varsler om at nok er nok.

Noen, også her i salen, mener det er et godt argument – iallfall blir det brukt i debatten – at matvarepris-

ene i Norge har økt mindre enn i andre, sammenlignbare land, f.eks. Sverige. Det tror jeg er en fattig trøst for dem sliter med å betale regninger i butikken, spesielt fordi Norge starter på et høyere utgangspunkt enn Sverige og andre land. På tross av at matvareprisene har steget mindre i Norge enn i enkelte andre land, betaler vi nesten mest av samtlige sammenlignbare land. Det er vel bare Sveits som har høyere matvarepriser.

På grunn av politiske dogmer er det særlig ett område som regjeringen av ideologiske grunner ikke ønsker å se på, men som omtrent samtlige eksperter peker på er en av grunnene til at Norge har så høye matvarepriser som vi har, nemlig det særnorske import- og tollvernet. En lempelse her hadde vært et kinderegg for dagligvarehandelen og for oss som forbrukere. Vi ville fått både større utvalg og lavere priser. Det er jo ofte de to temaene som vi vender tilbake til når vi diskuterer dette politikkområdet.

Vi fremmer i dag forslag om en stortingsmelding som belyser konsekvensene. Men regjeringen og regjeringspartiene sier dessverre nei. De ønsker ikke engang å se på mulighetene og konsekvensene av et mindre rigid tollvern. Så sikre er de i sin sak at de avslår kunnskap og grep som ifølge svært mange målrettet ville ført til lavere priser.

Rasmus Hansson (MDG) [13:08:57]: Prisene på dagligvarer i Norge er høye fordi Norge er et høykostsamfunn. Den nåværende prisøkningen på grunn av tørke, svak krone og høye importpriser er det ikke all verden å gjøre med, men den særnorske maktkonsentrasjonen og den svake konkurransen i dagligvarebransjen kan vi gjøre noe med. Andre land har det ikke sann.

Alle partier er lei seg for at maktkonsentrasjonen har vært så stor så lenge. Stortinget har vedtatt ti tiltak for prisdemping, men denne rituelle politiske tennisen mellom posisjon og opposisjon om hvem som har og ikke har gjort hva når, understreker bare problemet, som er at ingen flertall i Stortinget har gjort noe effektivt mot maktkonsentrasjonen. Miljøpartiet De Grønne har f.eks. for lengst foreslått sterkere begrensning av maks markedsandel for kjeder, og det har vi ikke fått støtte for.

Miljøpartiet De Grønnes utgangspunkt er at folk skal ha råd til et bredt utvalg av god mat, der en større andel enn i dag er produsert på norske ressurser – ikke fordi norskhet er viktig, men fordi den nasjonale grunnressursens evne til å produsere mat må prioriteres. Derfor støtter vi ikke mindretallets forslag om å gå løs på tollvernet. Tollvernet er et vern av Norges mulighet til å forvalte veldig viktige ressurser, som jorda og bøndene, godt. Det bør vi beholde.

Så bør det ikke være et mål i seg selv at mat skal være ekstremt billig, for det koster noe å produsere kvalitets-

mat. Det folk må ha, er nok kjøpekraft til bra dagligvarer, og det har folk flest. At folk med svak økonomi ikke har det, må vi løse med anstendige og sterkere sosiale ordninger, som vi har lagt fram en rekke forslag til. Vi må ikke løse det med å tyne billigmat ut av bøndene.

En brems i de tre stores markedsrett vil også være et viktig bidrag, ikke minst til mer mangfold i bransjen. Da er økt informasjon og åpenhet, som flere forslag i dag handler om, svært viktig – og det haster. Det vil være en næringspolitisk fallitt i Norge om maktkonsentrasjonen nå blir enda større dersom Coop ryker og Norgesgruppes posisjon blir enda mer dominerende.

Miljøpartiet De Grønne er derfor med på et forslag om å sikre Konkurransetilsynet nødvendige verktøy for å håndheve konkurranseloven. Videre støtter vi et forslag om data om utvikling av markedsandeler på kjedenivå, som kan bli mer tilgjengelige, inklusive data om konsentrasjon på kjede- og grossistnivå og dette såkalte horeca-markedet og hvordan det påvirkes av offentlige innkjøp. Vi støtter også å be regjeringen sikre åpenhet om hele verdikjeden for dagligvarer.

At regjeringen ikke vil støtte slike forslag, er en god illustrasjon på hvorfor det går så tregt med å få gjort noe med markeds-konsentrasjonen i Norge.

Statsråd Jan Christian Vestre [13:12:09]: Vi er alle enige om at det er utfordringer med konkurransesituasjonen for dagligvareprisene. Vi er alle enige om at det er utfordrende når prisene stiger samtidig både på mat, på strøm og på drivstoff. Rentene øker. Noe av det viktigste vi gjør i den økonomiske politikken, er å få kontroll på inflasjonen. Dette er utgangspunktet for at vi nå gjennomfører historisk mange tiltak for å bedre konkurransen i dagligvarebransjen. Jeg setter veldig stor pris på at det er tverrpolitisk enighet om dette, og at vi står sammen på tvers av blokkene i Stortinget om de viktige tiltakene. Det har jeg takket opposisjonen for flere ganger, og jeg har også gitt anerkjennelse for at av de tiltakene vi nå gjennomfører, kommer noe fra opposisjonen og noe fra posisjonen. Vi har laget en tiltaksplan sammen.

Vi må også få tid, mulighet og rom til å gjennomføre de tiltakene vi har satt i gang. På den ene siden får vi nå kritikk fra opposisjonen for at vi utreder for mye, men vi må ha kunnskap om helt elementære sammenhenger før vi setter inn tiltak som har veldig store konsekvenser for folk flest. Samtidig ønsker nå flere i Stortinget at vi skal sette i gang med nye utredninger på det vi allerede har utredet. Det er ikke noe problem for regjeringen å kunne si at det er positive elementer i de tre første forslagene. Å vurdere hvordan Konkurransetilsynet kan få større muskler – vel, det initiativet tok jeg i mars 2022, for da spurte jeg Konkurransetilsynet om hvordan vi

kan gi dem flere muskler. Resultatet av det ble markeds-etterskkningsverktøyet som nå er på høring. Fristen er før sommeren, og vi kommer til å implementere det.

Til forslaget om mer åpenhet og transparens: Hvorfor har vi satt i gang utredninger på egne merkevarer? Hvorfor har vi satt i gang historisk mange tiltak for å utrede vertikal integrasjon – det at aktørene sitter på flere sider av bordet samtidig? Hvorfor har vi gitt Konkurransetilsynet i oppdrag å se både på omfattende prissignalisering og på prisvindueene – det at det fastsettes priser to ganger i året, som er et særnorsk fenomen? Det er nettopp for å sikre mer transparens og åpenhet i hele verdikjeden for mat. Dette jobber vi med hver eneste dag. Vi kan gjerne slutte oss til forslaget om at vi skal jobbe enda mer med det vi allerede jobber med, men det er vel så interessant å høre fra andre, og jeg mottar alle innspill med takk, hvilke konkrete tiltak en mener vi skal gjennomføre, som vi ikke gjennomfører i dag.

Så en kommentar til dette som gjelder åpenhet i prissetting. Nå vet næringskomiteen godt at vi jobber med et forslag om forskrift mot usaklig prisdiskriminering. Det har jeg redegjort for i detalj for næringskomiteen. Jeg har også bedt næringskomiteen om å komme med innspill hvis de ønsker det, før regjeringen fastsetter denne forskriften endelig. Men vi må være veldig forsiktige, slik at vi i vår interesse for økt åpenhet ikke bidrar til å svekke konkurransen. Åpenhet kan også gå over i ulovlig markedssamarbeid. Det er grunnen til at vi ser på praksisen med prissignalisering. Hvis alle prisforhandlingene er åpne for alle, får ikke forbrukerne lavere priser. Da blir det dårligere konkurranse, og det er det motsatte av det vi ønsker å få til.

Presidenten [13:15:11]: Det vert replikkordskifte.

Lene Westgaard-Halle (H) [13:15:33]: Statsråden sier: Hvilke tiltak er det dere ønsker å foreslå som vi ikke gjennomfører? Det ligger åtte stykker på bordet i dag – det er derfor vi står her – så selvfølgelig er det tiltak som regjeringen ikke gjennomfører, ellers hadde vi ikke hatt denne debatten. Jeg håper statsråden har lest forslaget.

Til spørsmålet mitt: Markedssetterforskningsverktøyet som Konkurransetilsynet ønsker seg, skal altså gjelde alle bransjer, hvis jeg forstår det rett, så det vil sannsynligvis ikke ha så veldig mye å si for nettopp dagligvarebransjen. Men hva er grunnen til at forslaget til markedssetterforskningsverktøy som legges fram i Norge, ikke har de samme «checks and balances» som forslaget som er lagt fram i Storbritannia? Årsaken til at jeg spør om det, er at jeg er litt bekymret for at måten Konkurransetilsynet eventuelt får utvidet sin makt på, kan skje fratar oss politisk anledning til å gjøre ting med dagligvarebransjen. Så hvorfor er det ikke likt som i Storbritannia, men med en redusert politisk makt?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:16:32]: For det første: Kan vi ikke i denne sal snakke ordentlig til hverandre? Alle i denne sal leser forslag som blir fremmet. Regjeringen har respekt for Stortinget. Jeg har selvfølgelig satt meg inn i forslagene.

Når jeg fra Stortingets talerstol spør om hvilke tiltak det er forslagsstillerne ønsker at vi faktisk skal gjøre, er det fordi punkt nr. 1, nr. 2 og nr. 3 er å be regjeringen om å vurdere ting vi allerede vurderer. Samtidig er altså opposisjonen kritisk til at vi vurderer for mye. Da inviterer jeg heller til å samarbeide, ved å si: Hvilke konkrete operasjonelle tiltak er det forslagsstillerne mener vi bør implementere «ASAP»? Så kan vi gjerne se på det, for jeg berømmer at det er et tverrpolitisk engasjement i denne saken, og at vi står sammen om å bedre konkurransesituasjonen i dagligvaremarkedet.

Markedsetterforskningsinstrumentet er nå på høring. La oss se hva høringsaktørene sier. Fristen er før sommeren. Hvis det der kommer konkrete forslag til hvordan vi kan styrke det verktøyet for å gjøre det enda mer treffsikkert – og det skal bli treffsikkert også for dagligvarebransjen – vel, da er vi selvfølgelig interessert i å gjøre det. Det er derfor vi har en åpen, demokratisk høring.

Lene Westgaard-Halle (H) [13:17:36]: Hvis regjeringen hadde handlet litt mer og snakket litt mindre, kan det være at opposisjonen ikke hadde vært like kritisk, for de tolv punktene vi vedtok i fjor, skulle faktisk vært gjennomført før jul. Ingen av dem er gjennomført foreløpig. Det er grunnen til at vi kritiserer det, og det er egentlig ikke så veldig rart.

Vi er tverrpolitisk enige om at dagligvaremarkedet er viktig. Vi er opptatt av at leverandørene skal møte konkurranse, og vi vil at forbrukerne skal ha det beste. Vi vil at det skal være sterk konkurranse i absolutt alle ledd, og det er regjeringen selvfølgelig enig i, bortsett fra i de 15 pst. av handlekurven som gjelder meieri. Der er det ikke viktig med konkurranse. Der kan gjerne dominansen øke. Tine har allerede 75 pst. av markedet. Konkurransetilsynet, Forbrukerrådet, Landbruksdirektoratet, jeg kan nevne i fleng – alle mener at det regjeringen gjør nå, svekker konkurransen i meierisektoren. Det betyr at det blir dyrere mat og sannsynligvis dårligere utvalg. Vi har diskutert dette mange ganger, men det jeg aldri får svar på, er: Hvorfor vil ikke statsråden lytte til så klare faglige råd?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:18:37]: Jeg har redegjort i detalj for næringskomiteen, både skriftlig og muntlig, for hvordan vi følger opp disse anmodningsvedtakene. Det er nå engang sånn at når man skal gjennomføre ganske inngripende forskrifter, hører det med i et demokrati at det utredes, og at det sendes på høring.

Forbudet mot usaklig prisdiskriminering ble sendt på høring før jul. Jeg sendte brev til næringskomiteen før jul og redegjorde for status. Jeg har invitert næringskomiteen til oppfølgingen. Den interessen har mildt sagt vært laber, for å si det forsiktig, og regjeringen kommer til å få dette på plass i sommer, sånn som jeg lovet.

Negative servitutter, som burde vært tatt tak i for en årrekke siden, kommer til å bli forbudt. Vi får det på plass i sommer. Utredningene vi gjør på EMV, på vertikal integrasjon, kommer. Markedsetterforskningsverktøy kommer til å bli innført, sannsynligvis med virkning fra og med tidlig neste år. Bevilgningene til Dagligvaretilsynet er styrket med 50 pst. Vi følger opp disse tiltakene hver dag. Det er få ting jeg bruker mer tid på enn nettopp dette.

Når det gjelder konkurranse, skal vi selvfølgelig ha det i meierisektoren. Det dette forslaget egentlig er, er et angrep på norsk landbrukspolitik, og det er altså ikke denne regjeringen enig i.

Lene Westgaard-Halle (H) [13:19:41]: Statsråden kan gjerne stå og snakke om at vi skal ha respekt for hverandre i salen, men da kan statsråden kanskje ha respekt nok for meg til å svare på spørsmålet. Jeg gir statsråden anledningen en gang til: Kan statsråden redegjøre for hvorfor regjeringen velger bare å overse alle faglige råd fra Konkurransetilsynet, fra Forbrukerrådet og fra Landbruksdirektoratet?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:20:01]: Det var den forrige rød-grønne regjeringen som innførte de konkurransefremmende tiltakene. Denne regjeringen er også opptatt av at vi skal ha konkurranse i meierisektoren, men enkelte av disse virkemidlene står seg ikke lenger, er ikke lenger aktuelle eller relevante og medfører store komplikasjoner og problemer, også påpekt av andre myndigheter. Derfor har regjeringen foreslått å beholde to tredjedeler av de konkurransefremmende tiltakene, men også justere og endre på disse sånn at de er mer tilpasset den virksomheten og den virkeligheten vi har i dag. Vi skal balansere hensynet til landbruket, det at vi har mottak av melk over hele landet, med en helt ny geosikkerhetspolitisk situasjon, hvor det å kunne produsere trygg, egen, bærekraftig mat er viktigere enn noen gang før. Vi er opptatt av at det skal være bærekraftig og mulig å få til.

Dette er også forslag som er sendt på høring. Regjeringen lytter til alle som gir innspill i høringsprosessene. Vi får se hvordan vi endelig konkluderer, men vi skal gjøre det på en måte som hensyntar både landbruket og konkurranse i sektoren, og som bidrar til at forbrukerne våre får et bedre tilbud.

Sivert Bjørnstad (FrP) [13:21:16]: Vi har i dag lært av Arbeiderpartiets næringspolitiske talsperson at en

forklaring på mindre stigning i matvarepriser er den aktive næringsministeren. Jeg skal ikke be statsråden om å kommentere det, det er kanskje vanskelig å dokumentere sånne kontrafaktiske påstander uansett, men jeg har lyst til å spørre statsråden om han tror det særnorske toll- og importvernet bidrar til høye matvarepriser i Norge.

Statsråd Jan Christian Vestre [13:21:44]: Takk for spørsmålet.

Jeg tror det er mange grunner til at matvareprisene har steget mindre i Norge enn i andre land. Vi har fasiten: Fra mars til april steg matvareprisene med 2,5 pst., og i tolv månedersperioden er tallet 10,5 pst. I Sverige er det 17,5 pst., og i Danmark er det 13,1 pst. Det er godt å se at aktørene nå anstrenger seg, og at det er mer konkurranse. Det er sunt.

Det endrer ikke min vurdering – og jeg tror heller ikke representantens vurdering – av at det fortsatt må iverksettes tiltak for å bedre konkurransesituasjonen. Derfor jobber vi sammen med Stortinget om historisk mange grep for å få det til.

Når det gjelder tollvernet, er det et av de aller viktigste instrumentene vi har for å sikre norsk landbruk. I en tid med den usikkerheten vi opplever nå, er det at vi kan produsere vår egen mat på en trygg måte over hele landet, helt avgjørende. Hvis vi ikke hadde hatt tollvernet, som en rekke andre land også har på de varene de produserer selv, ville vi ikke kunnet ha det mangfoldige landbruket vi har i dag. Derfor mener vi det er en avsporing av debatten å gå løs på tollvernet. Da må vi heller fokusere på andre ting som kan bidra til bedre konkurranse.

Sivert Bjørnstad (FrP) [13:22:50]: Jeg skal bare gjenta spørsmålet mitt: Tror statsråden at det særnorske import- og tollvernet bidrar til høye matvarepriser i Norge?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:22:57]: Vi ser at prisøkningen på varer der det ikke er tollvern, også har steget vesentlig mer. Det er flere eksempler på at vi har høyere prisvekst på varer vi importerer, der det altså ikke er tollvern, enn på matvarer vi produserer selv, der det er tollvern. At høyrepartiene har et helt annet standpunkt når det gjelder norsk landbrukspolitik, og mener at dette er en unødvendig kostnad, eller at vi burde kunne gjort dette mer effektivt, det får så være, men i debatten om konkurransesituasjonen i dagligvaremarkedet mener jeg det er en avsporing å trekke inn tollvernet. Tollvernet trenger vi. Tollvernet er avgjørende for at vi sikrer produksjonen i Norge. Det er mange andre ting vi kan ta tak i for å bedre denne situasjonen.

Det er selvfølgelig økonomer og eksperter der ute som mener at tollvernet burde vært fjernet. Det er de samme økonomene og ekspertene som mener det ikke er noe mål i seg selv å produsere mat i Norge, at vi kan importere mat billigere fra andre steder. Det aksepterer jeg at det er en faglig uenighet om, men det er ikke et alternativ for denne regjeringen å svekke norsk matvareberedskap.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [13:24:15]: Dette er eit veldig viktig, tørt og tungdrive politisk område. Eg set pris på at statsråden er veldig engasjert i saka, eg merkar at han er genuint engasjert. Det er også riktig at vi har sett fristar frå Stortinget som ikkje er oppretthaldne, og det er eit utolmodig storting som ønskjer å ha høg hastigheit på dette. Eg tippar svaret frå statsråden er at han også er utolmodig.

Eg trur også at det ligg noko i desse forslaga, nr. 1, 2 og 3, som er viktig å påpeike. For å ta forslag nr. 1, om at ein skal sikre at Konkurransetilsynet har dei nødvendige verktøya og handhevar konkurranselover: Det har vore ein diskusjon i Stortinget i fleire rundar, at vi opplever at Konkurransetilsynet faktisk ikkje brukar dei verktøya ein har. Her har eg også oppfatta at statsråden langt på veg er einig, men kan han gå litt vidare inn på resonnementet rundt det?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:25:20]: Bare en faktakorrigering først: Av de vedtakene et bredt storting fattet i mai i fjor, var det ett av dem som hadde en klar tidsangivelse. Det var at forslag mot usaklige prisforskjeller skulle sendes på høring. Det utarbeidet regjeringen på veldig kort tid, og det ble sendt på høring. Det er et veldig komplisert arbeid, rett og slett fordi fagmyndighetene er veldig uenige med hverandre. Det er sterke interesser i spill. Vi risikerer altså å gjøre vondt verre.

Vi fikk det til på veldig kort tid, og jeg kom tilbake til Stortinget før jul og redegjorde for status, nøyaktig i tråd med det Stortinget vedtok. Så sto jeg på Stortingets talerstol her 2. februar og inviterte næringskomiteen til samarbeid om hvordan forskriften skulle fastsettes, selv om dette er regjeringens kompetanseområde. Vi avholdt møte 4. april, som representanten vet, og ba om innspill fra alle partiene på Stortinget til hvordan dette skal gjøres. Det har vært skralt med innspill så langt, men invitasjonen fra regjeringen står ved lag.

Vi følger opp, i tråd med det vi har vedtatt. Jeg har utfordret Konkurransetilsynet på dette flere ganger. Kan vi gjøre mer, skal vi gjøre mer, men da må vi være konkrete.

Presidenten [13:26:25]: Replikskordskiftet er avsluttet.

Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Anna Molberg (H) [13:26:43]: Alle merker at prisene på mat går opp om dagen. I tillegg er utvalget i norske butikker ganske dårlig sammenlignet med andre land. Det er bare å ta turen over grensen til Sverige og se hva som finnes på den andre siden. Det er ingen tvil om at konkurransen i verdikjeden kunne vært veldig mye bedre.

Alle forslagene Høyre fremmer i dag, er et direkte svar på disse utfordringene. Et av forslagene handler om å evaluere prisutjevningsordningen for melk. Vi fremmer forslaget fordi regjeringen varsler kutt i de konkurransefremmende tiltakene for meierisektoren. Det innebærer en svekkelse av kjente og kjære aktører i meierisektoren til fordel for én dominerende aktør.

Resultatet blir ganske enkelt dårligere utvalg av meieriprodukter og høyere priser. Vi risikerer mer import og færre arbeidsplasser på meierianlegg i distriktene, vi får flere egne merkevarer, og ikke minst får norske melkebønder svekket produksjonsgrunnlaget sitt dersom det blir færre å levere melk til.

Det gir ikke mening at regjeringen, og også næringsministeren i dag, sier at de ønsker økt konkurranse i meierisektoren når det samtidig skal kuttes i ordninger som ivaretar denne konkurransen. Regjeringen skaper usikkerhet i næringslivet for øvrig med innføring av nye skatter og avgifter, og dessverre er ikke meierisektoren unntatt fra dette. Hurdalsplattformen er klinkende klar: Konkursfremmende tiltak skal gradvis fases ut. I et marked der man har én dominerende aktør, er det riktig å regulere konkurransen noe, for hvis ikke går man i retning av monopol.

Landbruksdirektoratet, Konkurssetilsynet, Forbrukerrådet og flere fageksperter er tydelige i sin vurdering av meierimarkedet. Konkurrentene til Tine, enten det er Synnøve Finden, Rørosmeieriet eller Q-Meieriene, er helt avhengig av konkurransefremmende tiltak. Når regjeringen til tross for dette foreslår tiltak som helt åpenbart svekker disse aktørene, og SV i tillegg ikke stemmer for Høyres forslag nr. 7, er det faktisk best å være ærlig: Dagens politiske flertall i Stortinget ønsker å endre meieribransjen. Det er ikke politisk vilje til å opprettholde det lille mangfoldet vi har i meierisektoren.

Vi trenger både Tine og de mindre aktørene. Tiden vi lever i nå, med økte matvarepriser og høy inflasjon, bekrefter nettopp det.

Lene Westgaard-Halle (H) [13:29:57]: Jeg noterer meg at statsråden bruker mot opposisjonen at vi har vært løsningsorienterte og har ønsket å stille opp på uformelle møter for å ha dialog og finne en løsning på forskriften. Med det legger han opp til at arbeidet med

denne forskriften framover i hvert fall ikke blir enklere, for da er det ikke så interessant for oss å ha dialog med statsråden. Det er heller ikke riktig at han ikke har fått svar, men jeg noterer meg i hvert fall hvordan han håndterer de svarene han får.

Strukturen i verdikjeden for dagligvarer er ganske lik i Norden, men likevel har vi altså høyere matvarepriser i Norge. Vi har dårligere utvalg, og vi har færre aktører enn nabolandene våre. Hos en håndfull av aktørene, særlig i enkelte varekategorier, ser man faktisk monopoliserende tilstander, f.eks. i meierisektoren, som det åpenbart skal bli større dominans i nå.

Dagligvarebransjen kjennetegnes av at lave marginer og stort volum, i tillegg til noe vertikal integrasjon, har vært en måte for aktørene å innrette seg på for å opprettholde de marginene de har, som i utgangspunktet faktisk ikke er så høye. Det er jo volumet som gjør at de tjener penger, og det har for dagligvareaktørene vært en utvikling som har vært nødvendig for å opprettholde konkurransedyktighet, men som samtidig bidrar til at det siste leddet, altså de tre aktørene, blir mer dominerende på bekostning av andre ledd i verdikjeden. Parallelt blir det også vanskeligere for nye aktører å etablere seg i Norge, og det er vi tverrpolitisk enige om.

Det norske dagligvaremarkedet har også over tid vært preget av økende maktkonsentrasjon i flere av leddene i hele verdikjeden. Vi ser på sisteleddet også at f.eks. NorgesGruppen har økt sin markedsandel innen dagligvarehandel fra 36 pst. til 44 pst. fra 2006 til 2021. NorgesGruppen er nå altså like store som NorgesGruppen og ICA ville ha vært hvis de hadde fått lov til å slå seg sammen. Det sa Konkurssetilsynet nei til den gangen – så store er NorgesGruppen nå. Det er mange årsaker til det, de er flinke og gjør jobben sin, og så er da spørsmålet om vi gjør jobben vår her på huset.

Nå blir tallene som forteller oss denne fordelingen mellom de ulike kjedene, ikke lenger offentlige. Disse markedsdataene skal altså ikke lenger offentliggjøres. Det betyr at vi som sitter i salen her, pressen og forbrukerne får enda dårligere innsikt i en av de viktigste bransjene i Norge. Åpenhet og transparens er avgjørende for å sikre god konkurranse. Hvis vi skal ta de riktige grepene her på Stortinget, må vi faktisk vite hva som skjer i markedet.

I dag har vi muligheten til å sikre mer åpenhet. Etter denne debatten ser det nå ut som om regjeringen ikke ønsker seg den åpenheten, og det stemmes mot de forslagene. Det må jeg innrømme at overrasker meg litt, og dersom det blir resultatet etter denne debatten, er det egentlig ganske oppsiktsvekkende.

Karianne B. Bråthen (A) [13:33:18]: Det er interessant å følge denne debatten. Det er rørende at Høyre

har snudd og er veldig opptatt av dem som har minst – når historien kanskje forteller at da de hadde sjansen, kuttet de i brillestøtte, satte karensår for dem som er på AAP, og kuttet i feriepenger til dem som har dagpenger, noe som virkelig rammer dem som har minst – og nå skal bruke det argumentet for å gjøre noe med prisene.

Jeg vil si meg veldig enig med Rasmus Hansson og Miljøpartiet De Grønne i at det er på andre områder vi kan gjøre noe for å styrke kjøpekraften til dem som har minst. Det Høyre egentlig legger opp til i sin argumentasjon, er jo å angripe landbruket – noe som er nevnt her tidligere – og spesielt i Nord-Norge. Det er ikke nytt at Høyre tar grep som kanskje rammer distriktene veldig hardt. Vi vet at noen av forslagene som foreligger, vil ramme det norske landbruket – og det nordnorske landbruket i særlig grad – med tanke på at det norske landbruket ikke kan konkurrere med Europa og Norden når det gjelder volum, fordi vi er så annerledes, et annerledes og langstrakt land.

Dette handler til syvende og sist om evnen til å produsere mat og kunne ha beredskap, selvforsyning og anstendige priser, for det koster å produsere i Norge.

Som sagt er ikke dette nytt fra Høyre. Jeg synes bare debatten er spesiell. Her har vi altså en regjering som har hivd seg rundt og gjør ting på kort tid, har satt møter og ønsker dialog. Så dette er en veldig forunderlig debatt.

Statsråd Jan Christian Vestre [13:35:28]: Jeg er helt enig med forslagsstillerne i at det vil være veldig uheldig hvis data om de ulike markedsaktørenes størrelse ikke blir tilgjengelig for folk. Dette er en forholdsvis ny utvikling. Dataene er offentliggjort til og med nå. Det er data som samles inn, og som i stor grad eies av bransjen selv.

Jeg mener at bransjen selv, og det viser denne debatten, er veldig lite tjent med økt hemmelighold, så hadde jeg vært bransjen, hadde jeg sørget for at disse dataene var offentlig tilgjengelige – gratis – for allmennheten. Den utfordringen håper og tror jeg at bransjen tar. Hvis ikke må vi, som jeg skrev i brevet til Stortinget, se på hva vi kan gjøre, og det kan vi gjerne samarbeide om. Derfor sier jeg at det forslaget kan jeg gjerne være med på, for Konkurransetilsynet har allerede mandat og hjemmel til å hente inn denne informasjonen. Jeg mener at hvis det ikke er noen vesentlig grunn til at den informasjonen ikke skal offentliggjøres, vel, så bør den tilgjengeliggjøres. Det kan også være aktuelt å gi dette oppdraget til andre eksterne analysemiljøer, slik vi har gjort det på utredningene om bl.a. EMV, vertikal integrasjon og pris-signalisering, som Konkurransetilsynet nå ser på, osv. Det synes jeg er et konstruktivt innspill.

Så til meieri: Som jeg sa, er vi opptatt av konkurranse i meierisektoren. Det var Arbeiderpartiet, Senterpartiet

og SV i regjering som innførte disse konkurransefremmende tiltakene, og nå justerer vi disse konkurransefremmende tiltakene i møte med en ny tid. Det sies her at vi er imot kunnskap fordi vi ikke ønsker evaluering, men disse tilskuddene har blitt evaluert både i 2012, i 2017 og nå senest i 2022 gjennom en utredning som både Landbruksdirektoratet og Konkurransetilsynet var med på, og vi har justert og tilpasset denne utviklingen gjennom flere runder. Melkeproduksjon er grunnplanen i norsk landbruk, og det er en produksjon vi er helt avhengige av. Vi har melkeproduksjon over hele landet vårt, fra sør til nord og fra øst til vest, og det ønsker vi å videreføre. Derfor har vi prioritert dette høyt i jordbruksforhandlingene, og i de forrige jordbruksforhandlingene. Det er viktig at det er forutsigbarhet for næringen. Derfor er vi skeptiske til nå på ny å skape usikkerhet knyttet til et virkemiddel som er så grunnleggende i landbrukspolitikken vår.

Per Vidar Kjølmoen (A) [13:38:08]: Det er interessant å følge debatten i saken. Representanten Bjørnstad var til og med innom logikkens verden da han begynte å snakke om kontrafaktiske påstander. En kontrafaktisk påstand er en leddsetning der første del er feil, og den andre delen er hva som kunne skjedd hvis den første delen, som er feil, hadde skjedd.

Undertegnede kan ikke se noen kontrafaktiske påstander i debatten. Vi har en situasjon der vi har en svært aktiv næringsminister, som har vært veldig tydelig i sine signaler til dagligvarebransjen. Vi har en situasjon der matvareprisene i Norge stiger mindre enn i andre deler av verden. Det finnes i hvert fall en korrelasjon. Om det er en kausalitet, er mer usikkert, men det er absolutt mulig.

Representanten Westgaard-Halle er opptatt av forslagene nr. 1–3 og om ikke regjeringspartiene også kan være med og støtte dem. Jo, Arbeiderpartiet og Senterpartiet kan være med og støtte forslagene nr. 1–3. Da ser det ut til at det kan bli en samlet komité som slutter seg til de forslagene. Som tidligere sagt: Dette er tiltak som regjeringen allerede jobber med. Da kan også Arbeiderpartiet og Senterpartiet støtte de forslagene.

Sivert Bjørnstad (FrP) [13:39:51]: Jeg tror debatten om kausalitet eller korrelasjon blir for den veldig interessante seer av denne debatten. Det jeg er ganske sikker på, er at matvareprisene, også på meieriprodukter, i hvert fall ikke kommer til å gå ned hvis man svekker konkurranseelementene som ligger i meierisektoren i dag, og som har ligget der i mange år. Jeg har ingen problemer med å gi honnør til den rød-grønne regjeringen som innførte disse konkurransefremmende tiltakene i sin tid, og som har gjort at vi har en helt annen konkur-

ransesituasjon på meierimarkedet i dag enn vi hadde for noen tiår siden.

Da jeg var en liten gutt og var med mamma og pappa i butikken og skulle handle yoghurt, var det stort sett én type yoghurt der – fra Tine Norske Meierier. I dag kan en gå i butikken og se at det bugner over av yoghurter av ymse slag med ulike smaker og fra ulike produsenter. Det er en verden av muligheter som ikke var der for noen år siden. Det er det de andre konkurrentene har bidratt med, nemlig forskning, innovasjon, nye produkter og nye muligheter i markedet, og det er det som står på spill når regjeringen sier at en skal fjerne kanskje det viktigste av de konkurransefremmende tiltakene.

Det som er rart, er at statsråd Vestre står her og sier at melkeproduksjon er grunnplanken i landbruket. Det er ikke vanskelig å være enig i det, men hva er det da som har endret seg de siste årene som gjør at det er så presserende viktig å fjerne det viktigste konkurransefremmende tiltaket? Hva er det som har endret seg de siste årene med grunnplanken i landbruket som gjør at det er så riktig nå å fjerne det viktigste konkurransefremmende tiltaket, som Konkurransetilsynet, Forbrukerrådet, Landbruksdirektoratet og andre sier er så viktig for nettopp å ha den konkurransen – den lille konkurransen vi har i dag i meierimarkedet, et marked som er dominert av én stor aktør som har ca. 75 pst. av det totale markedet?

Hvis vi går over til toll- og importvernet, synes jeg det er litt rart at statsråden bygger opp falske stråmenn i replikkvekslingen med meg om at disse ekspertene som sier at toll- og importvernet har noe å si for matvareprisene, ikke ønsker en norsk matproduksjon. Jeg har ikke hørt en eneste ekspert, verken i academia, i Konkurransetilsynet eller andre, si at de ikke ønsker norsk matproduksjon. Men de peker på en faktor som er en av de aller viktigste for at vi har høyere matvarepriser i Norge enn i mange andre land. Det er det de peker på – de sier ikke at vi ikke skal ha matproduksjon i Norge.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [13:43:06]: Takk for debatten. Det er openbert at vi har for svak konkurranse på daglegvarer i Norge i dag. Det er alle enige om. Det er openbert at dette rammar folk og fører til at nokre få gjer seg rike. Det har vore eit aktivt storting over spesielt to stortingsperiodar der engasjementet rundt dette har blitt drive fram. Ein har drive det fram tverrpolitisk. Det trur eg vi kan vere enige om. Dersom ein gjer eit lite søk på stortinget.no, ser ein at det omtrent aldri har vore så stort engasjement frå Stortinget på daglegvarer som det er no. Det trur eg er heilt nødvendigg dersom ein skal drive fram reformer.

Vi veit at det i ulike typar økonomiske miljø i Noreg finst ulike faglege ueinigheiter om kva konkurranse er,

og korleis det skal regulerast. Det er på ein måte elefantar som vi alle veit er i rommet. Det er ikkje eit politisk tema, men noko vi buttar borti. Samvirket mellom eit engasjert storting og ein engasjert statsråd er avgjerande for å få framdrift, for motstanden er stor, både frå dei som gjer seg rike slik systemet er i dag, og frå dei som av ulike faglege grunnar synest det systemet vi har i dag, er greitt. Det er altså ikkje Stortinget einig i.

Det er det som ligg i forslag nr. 1, sett frå SVs perspektiv – at Konkurransetilsynet i for liten grad bruker dei musklane dei har fått. Dei har ganske store musklar. For oss i SV har det i nokre tilfelle vore veldig uforklarleg kvifor dei ikkje har brukt dei til aktivt å gå inn i ulike typar tema. Vi har sett forklaringa deira, men ho leier eigentleg berre i retning av at ein ikkje skal gjere noko.

Forslag nr. 3 – for å oppklare det – gjeld «åpenhet og transparens i hele verdikjeden». Det strekkjer seg endå lenger enn marginstudiet, som går over eit visst tidsrom knytt til ein viss del av verdikjeda, og er eit arbeid som gir grunnlag for ei rekkje andre seriar med tiltak som kan kome i kjølvatnet av dette, slik at ein får det innsynet.

Eg trur at dette er forslag som regjeringspartia gjer klokt i å gå inn i og vere med på i eit vidare løp.

Statsråd Jan Christian Vestre [13:46:21]: Når det gjelder de konkurransefremmende tiltakene i meierisektoren, videreføres altså to tredjedeler av dem. Virkemidlene justeres også i møte med de utfordringene vi står i nå, som bl.a. handler om å sikre et bærekraftig og trygt landbruk over hele landet vårt.

Det jeg hadde tenkt å ta ordet for, er igjen å understreke at regjeringen er veldig opptatt av at vi skal samarbeide på tvers av partiene for en sak vi egentlig er enige om. Derfor vil jeg gjerne gjenta den invitasjonen som jeg ga her 2. februar på forslaget om forskrift når det gjelder usaklig prisdiskriminering.

Det ble sendt på høring i fjor høst, sånn som vi var enige om. Den 21. desember i fjor redegjorde jeg for næringskomiteens status i det arbeidet. Det er et veldig komplisert arbeid. Det kom over 50 høringssvar, og som Stortinget er kjent med, spriker meningene veldig, ikke bare blant fagmyndighetene, som representanten Knag Fylkesnes helt riktig sier, men også blant de store aktørene, der den dominerende er imot og andre er for. Vi må lytte og se på helheten, sånn at vi ikke gjør situasjonen verre.

Stortinget er godt kjent med de forslagene som regjeringen har sendt på høring, for høringssvarene er offentlig tilgjengelige. Forskriftsforslaget har vært på høring, og ikke minst ble det avholdt et møte her i huset i april, der vi redegjorde i detalj for dette arbeidet.

Regjeringen har kompetanse og myndighet til å fastsette forskrift, og sånn skal det være, men ettersom

dette er en sak som det er så stor tverrpolitisk interesse for – og jeg opplever genuin interesse, fra Fremskrittspartiet til Rødt, som ikke deltar i debatten i dag – mener jeg fortsatt det ville vært en styrke hvis vi kunne få til et bredt forlik om en sånn type forskrift.

Da er det også viktig at partiene som ønsker å være med på det, gir klare tilbakemeldinger. Med fare for at jeg ikke har fått med meg alt, har jeg fått høre at SV har vært tydelige på sin tilbakemelding om hvilket av disse forslagsalternativene en ønsker å gå videre med, mens våre representanter i næringskomiteen foreløpig ikke har fått en konkret tilbakemelding fra de andre partiene.

Det er fortsatt bare en invitasjon. Det er fullt mulig å avslå, men invitasjonen står i hvert fall ved lag, for jeg tror det hadde stått seg at en sak som er såpass vanskelig, og hvor det er såpass stor uenighet også blant dem forskriften skal angå, får et samlet storting bak seg. Jeg vil gjøre alt jeg kan for at vi skal få det til.

Så imøteser jeg fortsatt diskusjon om dette temaet, for det er viktig. Hvis opposisjonen har konkrete, gode forslag til flere ting vi kan gjøre og gjennomføre, i tillegg til tipunktsplanen, lytter jeg selvfølgelig til det, og hvis det er ting vi kan enes om, ser jeg ingen grunn til at vi skal skape uenighet om noe vi ikke er uenige om.

Lene Westgaard-Halle (H) [13:49:38]: Jeg er veldig enig med statsråden i at det er en tverrpolitisk interesse for dette feltet, og som representanten Fylkesnes sa, har det nå vært en veldig sterk interesse for dette fra et tverrpolitisk storting i to perioder. Jeg tror ikke den kommer til å minske.

Når det gjelder dette med å ha dialog med regjeringen, må jeg innrømme at jeg synes det er noe spesielt at statsråden prøver å framstille det som om Stortinget ikke har dialog med ham, særlig fordi vi har hatt et møte, særlig fordi undertegnede selv har tatt initiativ til dialog med statsråden en rekke ganger som ikke har blitt besvart, og fordi vi 16. mai besvarte den mailen som han refererer til at bare SV har svart på. Man kan spørre rådgiveren sin her i Stortinget. Vi ønsker veldig gjerne dialog.

Dette er et forslag som vi la fram i Stortinget i fjor, så vi vil jo veldig gjerne at dette skal bli vedtatt. Vi ville ha det på plass før jul. Så jeg vil bare avslutte debatten med å si at vi gjerne ønsker dialog, og vi ønsker helst at statsråden ikke framstiller det som om vi ikke er i dialog. Statsråden kan f.eks. ringe meg.

Presidenten [13:50:43]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 11.

Sak nr. 12 [13:50:50]

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i konkurranse-loven (søksmålskompetanse for Konkurransetilsynet)

(Innst. 377 L (2022–2023), jf. Prop. 63 L (2022–2023))

Sivert Bjørnstad (FrP) [13:51:37]: Dette er i grunnen bare en kort stemmeforklaring. Fremskrittspartiet står som eneste parti utenfor komiteens innstilling i saken. Grunnen til at vi ønsker å stemme imot at Konkurransetilsynet får kompetanse til å reise søksmål om vedtak fattet av Konkurransklagenemnda, er at det vil avvike fra prinsippene i det alminnelige forvaltningshierarkiet. Særlig viker det fra prinsippet om at et underliggende forvaltningsorgan, i dette tilfellet Konkurransetilsynet, er bundet av avgjørelsene til et overordnet organ, i dette tilfellet Konkurransklagenemnda.

I dag er det slik at det kun er foretak som har mulighet til å reise søksmål om Konkurransklagenemndas vedtak. En rekke høringsinstanser mener at slik bør det fortsatt være, og det er vi prinsipielt sett enig i. Derfor kommer vi til å stemme imot lovforslaget.

Solveig Vitanza (A) [13:52:46] (ordfører for saken): Jeg vil benytte anledningen til å gi et lite tilsvar til representanten fra Fremskrittspartiets innlegg. Jeg vil også benytte anledningen til å takke komiteen for et godt samarbeid i denne saken.

Denne saken gjelder et forslag om endring i konkurranse-loven. Konkurranseloven skal fremme konkurranse og bidra til en mest mulig effektiv bruk av samfunnets ressurser. For at konkurranse-loven skal ha de tilsiktete virkningene, er effektiv håndtering av kontroll- og forbudsreglene avgjørende. Denne rollen ligger hos Konkurransetilsynet. I tillegg til å håndheve reglene i konkurranse-loven håndhever tilsynet også EØS-avtalens artikler 53 og 54. Konkurransetilsynets vedtak kan etter konkurranse-loven påklages til Konkurransklagenemnda.

De foreslåtte endringene vi behandler, vil gi Konkurransetilsynet kompetanse til å reise søksmål mot vedtak fattet av Konkurransklagenemnda i saker om håndheving av overtredelse av konkurranse-loven §§ 10 og 11 og § 12 tredje og femte ledd.

I dag har ikke Konkurransetilsynet mulighet til å bringe Konkurransklagenemndas vedtak inn for domstolene. Denne muligheten har derimot den andre parten, nemlig foretakene. Det foreligger derfor en skjevhet i håndhevingsregimet for konkurranse-regler, for Konkurransetilsynet har ingen måte å sørge for at prinsipielle spørsmål og saker av særlig viktighet kan få en rettslig avklaring i domstolene.

Det er også verdt å merke seg at ESA har stilt spørsmål ved om statens manglende søksmålsadgang er i strid med EØS-rettslige krav til effektiv håndheving av EØS' konkurranse-regler.

Proposisjonen har vært på høring, både fra departementets side og fra komiteens side. Som i alle saker tar vi selvfølgelig alle innspill til nøye vurdering. Det gjelder både når departementet behandler dem, og i komiteen.

Til Fremskrittspartiets bekymring om avvik fra det alminnelige forvaltningshierarkiet og prinsippet om at førstinstansen er bundet av avgjørelsene til klageinstansen, vil jeg vise til Konkurransesklageneemnda – at de har overtatt det som tidligere var domstolenes oppgave i overtredelsessaker, og at tilsynets søksmålskompetanse kun skal omfatte Konkurransesklageneemndas vedtak i overtredelsessaker som tidligere gikk rett til tingretten.

Jeg vil også vise til Regjeringsadvokatens høringsuttalelse som viser til at staten har anledning til å reise søksmål ved en rekke uavhengige klageorganer på flere forvaltningsområder, selv om terskelen for å ta den i bruk er høy – noe den også skal være her. Etter deres syn er det ingen hensyn som tilsier at staten ikke skal ha tilsvarende mulighet for å få domstolenes syn på nemndens praksis i konkurransesaker.

Den foreslåtte endringen i konkurranseloven vil bidra til at Konkurransetilsynets håndheving av konkurranseloven blir mer effektiv ved at tilsynet kan få en rettslig avklaring i prinsipielle spørsmål og få en rettslig prøving i domstolene av saker av særlig viktighet. Det vil utjevne den skjevheten som ligger der i dag, hvor kun én av partene kan påklage videre til domstolene, og endringene vil i større grad etterleve det EØS-rettslige kravet om effektiv håndheving av EØS' konkurranseregler.

Olve Grotle (H) [13:57:06]: Høgre kjem til å støtte lovforslaget og viser til det som går fram av proposisjonen og behandlinga i komiteen.

Det kan kort nemnast at føremålet med lovendringa er å gjere Konkurransetilsynet betre i stand til å handheve konkurransereglane effektivt, og som ledd i dette er det viktig at prinsipielle spørsmål og saker som er særleg viktige, kan få ei rettsleg avklaring i dei ordinære domstolane. Det skal òg merkast at ESA har stilt spørsmål om Konkurransetilsynet sin manglande søksmålsadgang er i strid med det EØS-rettslege kravet til effektiv handheving av EØS-konkurransereglane, og at Regjeringsadvokaten meiner at harmonisering med EU- og EØS-retten tilseier at staten skal ha søksmålsadgang.

Høgre har òg merka seg at det av departementet blir lagt til grunn at Konkurransetilsynet bør bruke søksmålskompetansen med varsemd, og det blir vidare understreka at innføring av søksmålskompetanse ikkje har som føremål at Konkurransetilsynet skal reise søksmål i alle saker der tilsynet ikkje får medhald i Konkurransesklageneemnda.

Det skal til slutt nemnast at Høgre har merka seg dei innvendingane som har kome til lovforslaget, men meir

at desse ikkje bør vere til hinder for at forslaget skal vedtakast.

Høgre vil støtte lovforslaget.

Statsråd Jan Christian Vestre [13:58:33]: Formålet med konkurranseloven er å fremme konkurranse, for derigjennom å bidra til en best mulig utnyttelse av samfunnets samlede ressurser. Konkurransereglene skal bidra til velfungerende markeder og på den måten legge til rette for innovasjon, effektivitet og lavere priser.

For at konkurransereglene skal nå målet om velfungerende konkurranse og effektiv ressursbruk, er det helt avgjørende at Konkurransetilsynet har de nødvendige verktøyene for å sikre en effektiv håndheving av regelverket. Det ble aktualisert i den forrige debatten, som handlet nettopp om hvordan vi kan gi Konkurransetilsynet større muskler i arbeidet for å fremme konkurranse i verdikjeden for mat og dagligvarer. Slik klageordningen er lagt opp i dag, forhindrer det en effektiv håndheving av regelverket.

Det er kun de private foretakene som kan reise søksmål om Konkurransesklageneemndas vedtak. Dersom Konkurransetilsynet er uenig i en avgjørelse eller et vedtak, har ikke tilsynet mulighet til å få saken eller spørsmålet prøvd av domstolene på ordinær måte. Det betyr bl.a. at Konkurransetilsynet ikke får avklart saker og spørsmål i domstolene som tilsynet mener er prinsipielle og av særlig stor viktighet. Det utgjør en skjevhet i håndhevingsregimet som ikke er velbegrunnet. Regjeringen foreslår derfor å endre konkurranseloven slik at Konkurransetilsynet skal få muligheten til å reise søksmål om Konkurransesklageneemndas vedtak.

Det er viktig å si at den foreslåtte endringen omfatter saker om håndheving av Konkurranselovens forbudsregler. Det betyr at det kun er sakene der nemnda har fattet vedtak om bedrifters atferd, at Konkurransetilsynet vil kunne få dette overprøvd. Endringen omfatter altså ikke fusjonssaker. Begrunnelsen er bl.a. at fusjonssaker krever raske avgjørelser. Hvis det tar for lang tid å få avklart om en fusjon godkjennes eller ei, kan det i ytterste konsekvens medføre at fusjoner som det er gode grunner for, ikke gjennomføres og opplever problemer. Videre har Konkurransesklageneemnda i disse sakene fungert mer som et rendyrket forvaltningsorgan.

Lovendringen vi nå foreslår, kan medføre at flere saker enn tidligere blir behandlet i domstolene, noe som kan gi mindre forutsigbarhet og økte kostnader for bedrifter som rammes av lovendringen. Vi mener det imidlertid kun vil gjelde et lite antall saker. Som illustrasjon har Konkurransesklageneemnda behandlet fire saker om overtredelsesgebyr siden den ble opprettet i 2017.

Forslaget om søksmålskompetanse for Konkurransetilsynet kan gi gode samfunnsøkonomiske gevinster gjennom en mer effektiv håndheving av konkurranseloven. Gitt det lave antallet saker lovendringen potensielt vil ramme, mener vi at den samlede samfunnsøkonomiske gevinsten av lovendringen vil være større enn de potensielle kostnadene.

Til slutt: Det er reist spørsmål om søksmålskompetanse for Konkurransetilsynet vil bryte med det alminnelige forvaltningshierarkiet. Det mener jeg er et godt spørsmål, det er et betimelig spørsmål, og jeg synes det er bra at Stortinget reiser det spørsmålet. Det er en ansvarlig måte å diskutere det på. Jeg vil gjerne si at i overtredelsessakene er imidlertid det alminnelige forvaltningshierarkiet ikke like klart definert som i de mer alminnelige prosessene om forvaltningsklage, bl.a. på bakgrunn av at saker om overtredelsesgebyr regnes som straff. Etter Den europeiske menneskerettskonvensjon må nemlig nemndsbehandlingen i disse sakene tilfredsstille de prosessuelle sakbehandlingsreglene som stilles i straffesaker. I tillegg innebærer klagesaker på konkurransefeltet typisk omfattende dokumentmengder og krevende og kompliserte faktumsbeskrivelser og tar derfor lang tid å avklare i klagegangen.

Med det i vurderingen mener regjeringen at dette er et riktig og forsvarlig forslag, og håper derfor at Stortinget slutter seg til det.

Presidenten [14:02:36]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 12.

Sak nr. 13 [14:02:40]

Innstilling frå næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski og Torgeir Knag Fylkesnes om et bærekraftig og langsiktig havbruk (Innst. 368 S (2022–2023), jf. Dokument 8:216 S (2022–2023))

Presidenten [14:03:00]: Etter ønske frå næringskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – bli gjeve høve til inntil seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtta teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Olve Grotle (H) [14:03:36] (ordførar for saka): Først vil eg takke komiteen for eit godt samarbeid i saka. Det har som vanleg vore ein god tone og ei god og romsleg behandling av saka. Dette har vore tilfelle sjølv om det mellom nokre parti på Stortinget er eit stort sprik i sy-

net på havbruk, ikkje minst knytt til spørsmål om miljø og berekraft.

Ein samla komité har i saka vist til at Noreg eksporterte 2,9 millionar tonn sjømat til ein verdi av 151 mrd. kr i fjor. Det er rekord i verdi og svarer til 40 millionar måltid kvar einaste dag – året rundt. Komiteen viser vidare til at verdien frå havbruk utgjorde 73 pst. av den totale sjømateksporten målt i verdi, dvs. 111 mrd. kr. Vidare viser komiteen til at i volum utgjorde eksporten frå havbruk 45 pst. av det totale volumet, dvs. 1,3 millionar tonn. Eksportvolumet i havbruk fall med 2,5 pst., medan verdien auka med 30 pst. samanlikna med året før.

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne, viser òg til at norsk havbruk er verdsleiar og har eit stort potensial i vidare vekst og utvikling. Ein samla komité kjem òg til å støtte eit av forslaga i saka, nemleg følgjande:

«Stortinget ber regjeringen legge fram tiltak for Stortinget for å øke produksjonen av nye bærekraftige førråvarer som ikkje har en negativ effekt på miljøet til fiskeoppdrett.»

Eg kjem tilbake til Høgre sine synspunkt og standpunkt i saka.

Karianne B. Bråthen (A) [14:05:34]: Havbruksnæringen er av stor betydning for norsk matproduksjon og verdiskaping. Både Arbeiderpartiet og Senterpartiet ser det som viktig å legge til rette for vidare vekst for å skape flere arbeidsplasser, mer bearbeiding, større verdiskaping og økte eksportinntekter.

Vi er opptatt av at det må skje på en forutsigbar, kontrollert og bærekraftig måte. Målet er at Norge skal lede an i utviklingen av verdens mest produktive og miljøvennlige havbruksnæring med produksjon av matresurser til et voksende verdensmarked.

Vi merker oss at flere av forslagene som fremmes av SV, vil kreve radikal omlegging av rammebetingelsene for norsk havbruksnæring, og at andre forslag ivaretas i utredningsarbeid som kommer fra havbruksutvalget.

Dette utvalget skal vurdere målsetting for tillatelsesreguleringen, helheten i systemet og hvordan det kan tilpasses eksisterende og nye utfordringer. Utvalget skal også vurdere ulike tiltak for å fremme teknologiutvikling som gir mer bærekraftig vekst, herunder en ordning med miljøteknologitillatelser med definert volum og virkemidler innenfor rammene av trafikklyssystemet. Dette arbeidet og denne NOU-en kommer innen utgangen av september. Vi mener derfor det er rett å avvente den rapporten.

I representantforslaget fremmes det også forslag knyttet til produksjon av nye bærekraftige førråvarer for oppdrettsnæringen, og det er det selvsagt bred støtte til.

Det arbeidet er allerede i gang. Stortinget sluttet seg allerede i februar til at regjeringen, i forbindelse med langtidspanen for forskning og høyere utdanning, innfører bærekraftig fôrproduksjon som et nytt samfunnsopdrag. Det kobler forskning og utvikling sammen, og det er fem ulike departementer som nå står sammen om en slik satsing. Der skal man se nærmere på fôr til både fisk og landdyr, og man vil bl.a. utforske nærmere hvordan fiskeslam kan utnyttes bedre enn i dag. Bærekraftig fôr vil også bli en del av det nyopprettede Bionovas virksomhet.

Når det gjelder bedre fiskehelse og velferd i norsk havbruksnæring, har statsråden gitt tilbakemelding om at han vil se på tiltak for det, bl.a. i forbindelse med den helhetlige stortingsmeldingen om dyrevelferd som regjeringen er i gang med. Så sent som denne uken har vi sett nye oppslag i media knyttet til svært høy dødelighet og økende sårproblematikk på oppdrettsfisken. Det kan verken vi som samfunn eller næringen leve med.

Det er ingen tvil om at arbeidet med å bedre fiskehelsen og fiskevelferden i oppdrettsnæringen må styrkes.

Jenny Klinge (Sp) [14:08:30]: Senterpartiet er, i likskap med forslagsstillar, svært oppteke av å leggje til rette for ei bærekraftig utvikling av havbruksnæringa. Dette er utan tvil ei viktig næring som bidreg til arbeidsplassar, innovasjon og utvikling i store delar av landet, og det er ei næring som ikkje minst utgjer ein svært viktig del av norsk matproduksjon.

Eg ønskjer å vise til at det i denne samanhengen er viktig for Senterpartiet å balansere måten vi legg til rette for ei bærekraftig utvikling i næringa på. Det handlar om å leggje til rette for vekst, utvikling og innovasjon i føreseielege og kontrollerte rammer.

Senterpartiet kan ikkje støtte mindretalet sine forslag i denne saka. Det handlar først og fremst om at dei vil medføre ei stor og omfattande omlegging og lite føreseielege rammevilkår for ei næring som i aller høgste grad treng nettopp føreseielege rammevilkår.

Senterpartiet er for at havbruksnæringa skal utvikle seg bærekraftig, og vi vil leggje til rette for vekst i mest mogleg balanse med naturen. Ein del av problemstillingane representantane reiser i dette forslaget, vil bli belyst i dyrevelferdsmeldinga, som regjeringa er i gang med, og i havbruksutvalets utgreiing, som er forventa å kome i september.

Eg vil avslutningsvis vise til Hurdalsplattforma, der det klart og tydeleg står at regjeringa vil

«legge til rette for vidare vekst for å skape flere arbeidsplasser, mer bearbeiding, større verdiskaping og økte eksportinntekter. Dette må skje på en forutsigbar, kontrollert og bærekraftig måte. Politik-

ken skal bygge opp under fortrinnet som ligger i oppdrett av fisk i kystnære strøk og fjorder, og samtidig stimulere til innovasjon, nye produksjonsformer og bruk av ny teknologi for å sikre økt bærekraft. Målet er at Norge skal lede an i utviklingen av verdens mest produktive og miljøvennlige havbruksnæring med produksjon av matressurser til et voksende verdensmarked».

Sivert Bjørnstad (FrP) [14:10:37]: Norsk havbruksnæring er en gigantisk suksesshistorie. På få tiår har denne næringen vokst seg til å bli vår nest viktigste eksportnæring, som sysselsetter folk, og som skaper vekst og utvikling langs hele kysten, fra Agder i sør til Finnmark i nord.

En gang på 1970-tallet nådde vi milepælen at halvparten av laksen vi konsumerte i Norge, kom fra oppdrett. I dag er det sånn at halvparten av laksen som konsumeres i verden, kommer fra norske oppdrettere.

Selv om vi stadig når rekorder i eksportverdi for norsk laks og ørret, er det bekymringsfullt at volumet står i ro eller i verste fall går noe ned. En rekke av SVs forslag her i dag ville, om de fikk flertall, ført til at volumet hadde gått enda mer ned. Det ville ha satt viktige arbeidsplasser og kystsamfunn i fare.

Havministeren har helt rett når han skriver i sitt brev til komiteen at dette ville medført en radikal omlegging av norsk havbruksnæring og ikke er i tråd med formålet om forutsigbare rammevilkår. Det siste er for øvrig en setning fiskeri- og havministeren oftere burde ha tenkt og grunnet over, ikke bare når det gjelder SVs forslag, men også ymse forslag fra regjeringen selv.

SV skal ha honnør for å fremme forslag som omhandler havbruk og oppdrett. Det siste halvannet året har lært oss at om noe skal skje på den fronten i Stortinget, må vi sysselsette oss selv og fremme forslag, stille spørsmål og levere interpellasjoner. Fra regjeringen kommer det svært få saker, om noen i det hele tatt. På stående fot kan jeg ikke huske én eneste sak næringskomiteen har fått på sitt bord fra havministeren som omhandler ny politikk for vekst og videreutvikling av denne næringen. Finanskomiteen har riktignok fått en sak om straffeskatt på matproduksjon av laks. Det bidrar verken til vekst eller videreutvikling, men heller til en stortilt inndragning av makt, myndighet og kapital fra kystsamfunn til Finansdepartementet i Oslo.

Ett av forslagene fra SV er imidlertid så godt at vi støtter det. Det er et viktig forslag om at regjeringen skal legge fram tiltak for å øke produksjonen av nye bærekraftige fôråvarer til fiskeoppdrett som ikke har negativ effekt på miljøet. I framtiden kan vi ikke belage oss på så stor import av råvarer til fôr, med tanke på både forsyningssikkerhet og bærekraft. Mye av det vi importerer,

er soya. Det hadde vært langt bedre å få en hel verdikjede på før her i Norge. En gang i tiden hadde vi det definitivt fremste miljøet i verden på dette, nemlig selskapet Ewos, som også var veldig tungt inne i forskning og utvikling. Dessverre solgte den rød-grønne regjeringen dette selskapet ut av Norge, så nå må vi begynne på nytt igjen.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [14:13:48]: Det at oppdrettsnæringa ikkje er berekraftig, er openbert for alle. Det kan ein òg sjå av regjeringa si eiga erklæring, at her er det ganske store ting som skal skje. Det skal bli fleire av desse trafikkløysindikatorane, i dag er det berre éin som dimensjonerer vekst eller ikkje vekst i oppdrettsnæringa, og det gjeld antal lus. Andre indikatorar, som utslepp, dyrevelferd og effekt på anna miljø i fjord og kyst, er enno ikkje implementert i systemet. Også med andre ting, som arealkonfliktar av ulike slag og effektar på andre næringar, har vi ein lang veg å gå.

Som havnasjon har vi mykje aktivitet i havet. Vi er avhengige av havet. Difor må den aktiviteten som er der, vere berekraftig. Det er den vegen vi må gå. Vi i SV ønskjer å gjere oppdrettsnæringa til den næringa vi alle ønskjer at ho skal vere, altså ei næring som ikkje forureinar, ikkje skader andre næringar og ikkje skader anna miljø og natur. Det er målsetjinga. I altfor lang tid har ein trudd at dette skjer av seg sjølv, at ein skal bruke laser til å skyte lus, at ein skal bruke den eine eller den andre teknologien, og at det skal kome av seg sjølv fordi det er i næringa si eiga interesse. Men det har ikkje skjedd. Det er bakgrunnen for at vi føreslår ei rekkje tiltak som skal gjere oppdrettsnæringa til det ho bør bli: ei berekraftig næring som er til gunst for lokalsamfunn, og som ikkje skader andre næringar.

Vi er ganske skuffa over at det er lite progressivitet, at ein berre ser omsynet til éi næring i dette forslaget og ikkje kva dette betyr for samfunnet. Det er også betydelege industrielle moglegheiter ved å tenkje miljø. Om ein fangar opp slam, feces, spillfôr og den typen ting, er det betydelege ressursar ein kan bruke til å skape ny industri. Det kan styrkje jordbruket, det kan vere grunnlag for energiproduksjon, det kan føre til nye næringsvegar. Det forslaget får fleirtal, det er det einaste som får fleirtal i denne saka. Vi vil kome tilbake i andre samanhengar ved å fremje ulike typar berekraftsforslag som sikrar kyst og fjord.

Eg tek opp dei forslaga SV står bak.

Presidenten [14:16:57]: Då har representanten Torgeir Knag Fylkesnes teke opp dei forslaga han refererte til.

Rasmus Hansson (MDG) [14:17:10]: Alle insisterer på bærekraftig oppdrett år ut og år inn, men i fjor døde

57 millioner laks i merdene. Det er en dødelighet som har vært høy lenge, og det er lite som tyder på at næringen er på vei mot en løsning. Laksen dør av sykdom, av stress og særlig av avlusing, fordi det er en næring som ignorerer biologien. Når kolossalt mange vertsdyr konsentreres opp i åpne merder i et naturlig miljø, gjør naturlige parasitter det de har tjent på og trent på i 200 millioner år: De formerer seg voldsomt og tilpasser seg mottiltakene. Konsekvensen av det er fortsatt lidelse og død for enormt mange fisk.

Så høy dødelighet ville vært en skandale i alle andre husdyrnæringer. Dyrevelferdsloven slår fast at også fisk skal behandles godt og beskyttes mot unødige belastninger, men oppdrettslaks behandles som tonn kjøtt og lidelsen i beste fall som økonomisk tap. Derfor ber Miljøpartiet De Grønne og Rødt regjeringen inkludere dødelighet i sjøfasen i trafikkløssystemet. I tillegg foreslår vi, sammen med Venstre og Rødt, at regjeringen etablerer et investeringstilskudd til oppdrettere som vil gå over til lukkede anlegg eller tilsvarende. Det er synd at ikke akkurat SV støtter disse forslagene i tillegg til SVs mange egne gode forslag, som Miljøpartiet De Grønne støtter.

Det er også en svakhet at koblingen mellom forslagene som vi debatterer nå, og den heftig debatterte lakseskatten, nærmest er fraværende. Lakseskattdebatten er blitt en grå øvelse der høyresiden vil ha skatten ned og venstresiden vil ha skatten opp. Ingen snakker særlig mye om miljøhensyn, bortsett fra Miljøpartiet De Grønne, som har foreslått å utnytte den store politiske kraften i lakseskattdebatten til å løfte dyrevelferd og miljø til akseptabelt miljø ved å gjøre om produksjonsavgiften til en miljøavgift som premierer utslippsfrie anlegg med høy dyrevelferd. Skatt og avgift er, som vi alle vet, blant de aller viktigste virkemidlene vi nå må bruke for å få til et grønt skifte, og det er en tapt mulighet at lakseskattdebatten og forsøket på et forlik der ikke ble brukt til å løfte miljø og velferd i oppdrett.

Men at norsk havbruksnæring har en elendig dyrevelferd, er jo ikke SVs skyld. Akkurat nå er det fiskeriminister Skjærans skyld. I et brev til næringskomiteen skriver han faktisk at å kreve en radikal omlegging av havbruksnæringen i svært liten grad er i tråd med formålet om forutsigbare rammevilkår. Det er skremmende, for det er dagens forutsigbare rammevilkår som skaper den høye dødeligheten og den elendige dyrevelferden i oppdrett. Dette kan man mistenke at kommer til å fortsette, og så lenge det fortsetter, er norsk oppdrettsnæring ikke bærekraftig.

Jeg tar opp Miljøpartiet De Grønnes forslag.

Presidenten [14:20:13]: Då har representanten Rasmus Hansson teke opp dei forslaga han refererte til.

Statsråd Bjørnar Skjæran [14:20:36]: Norsk oppdrettsnæring har en stolt historie langs kysten. Den bidrar til arbeidsplasser, verdiskaping og aktivitet på små plasser som etter alt å dømme ville være fraflyttet om ikke gründere for 50 år siden satset alt de eide for å skape noe. Den bidrar også med store eksportinntekter og inntekter til fellesskapet.

Samtidig som utviklingen har vært enorm, er det fortsatt utfordringer som må løses. Det er jeg enig med forslagsstillerne i. Utfordringene er kompliserte og sammensatte, men regjeringen jobber kontinuerlig med å finne løsninger på dem, i godt samarbeid med næringen selv, som jeg opplever er like interessert som oss i dette.

Når jeg går gjennom representantenes forslag, ser jeg imidlertid at vi har ulike vurderinger av hvor store utfordringene er, og hva som er målene. Representantene synes å være av den oppfatning at havbruksnæringen ikke er bærekraftig før miljøpåvirkningen er tilnærmet lik null. Det er jeg uenig i. All menneskelig aktivitet, også matproduksjon, setter fotavtrykk i miljøet. Mitt mål er at dette avtrykket skal holdes innenfor akseptable rammer, samtidig som vi videreutvikler en sosial og økonomisk bærekraftig næring. Dette gjenspeiles også i regjeringens politikk på området.

De samme forutsetningene ble lagt til grunn av en samlet næringskomité da trafikkløssystemet for havbruk ble innført for noen år siden. Det var da bred enighet om at det var helt avgjørende med forutsigbare rammevilkår for næringen.

Å kreve en radikal omlegging av norsk havbruksnæring, slik representantenes forslag i realiteten vil bety, er i liten grad i tråd med formålet om forutsigbare rammevilkår. Samtidig vil jeg påpeke at myndighetene kontinuerlig tilpasser havbruksnæringens rammevilkår for å sikre at næringen er bærekraftig når kunnskapsgrunnlaget tilsier det. Det er gjennom forskning og innovasjon vi utvikler nye løsninger og ny kunnskap for å sikre en bærekraftig og levedyktig oppdrettsnæring. Nettopp derfor er regjeringen opptatt av å holde et høyt nivå på bevilgningene til næringsrettet forskning og innovasjon.

En av våre oppgaver som politikere er å legge til rette for at forskerne får tid og ressurser til å gjøre sine undersøkelser, samtidig som næringen gis insentiver til å utvikle og ta i bruk ny eller forbedret teknologi. Selv om havbruksnæringen i mange år har vist en formidabel evne til innovasjon og omstilling, har vi fortsatt et stykke igjen å gå før vi kan kommersialisere fullstendig sirkulære oppdrettsanlegg uten utslipp og uten fare for spredning av sykdom. I tillegg har vi et felles mat- og forregelverk med EU gjennom EØS-avtalen, som inntil videre setter visse begrensninger for bl.a. effektiv gjenbruk av fiskeavfall. Dette er realiteter som vi ikke kan overse

når vi skal utarbeide rammebetingelsene for havbruksnæringen.

Presidenten [14:23:44]: Det blir replikkordskifte.

Rasmus Hansson (MDG) [14:24:00]: Statsråden uttalte nettopp at miljøinteresser ikke vil være fornøyd før miljøpåvirkningen fra oppdrett var nede på tilnærmet null. Det er jo en direkte feil framstilling av det alle jeg vet om, i hvert fall, er opptatt av, så det kan være greit om vi holder oss på et nivå hvor vi snakker om virkeligheten. Virkeligheten er at alle innser at – som statsråden uttalte – et eller annet akseptabelt minstenivå av påvirkning vil skje. Men det er ikke noe akseptabelt minstenivå av dødelighet og lusepåvirkning i oppdrettsnæringen. Det er himmelhøyt over all faglig aksept.

Spørsmålet til statsråden blir: Hva er akseptabel dødelighet i oppdrett?

Statsråd Bjørnar Skjæran [14:24:50]: Det er ikke rett av meg å tallfeste det, men i mine kommentarer til fiskehelse rapporten vi fikk for noen måneder siden, har jeg vært tydelig på at dødeligheten i norsk oppdrettsnæring er for høy. Den må ned. Vi vet også at den viktigste årsaken til at laks dør i oppdrettsmerder, knytter seg til lusebehandling. Dette er et område der vi trenger innovasjon, vi trenger utvikling, og det jobbes systematisk med å løse denne utfordringen.

Jeg har troen på at næringen vil klare det, og vi har insentiver for å ta ned miljøpåvirkning og for å håndtere de andre utfordringene næringen har. Trafikkløssystemet er det aller viktigste vi har her, der luseindikatoren er den indikatoren som styrer hvorvidt man får vekst i et produksjonsområde, eller må kjøre videre på dagens produksjonsnivå, eller får nedtrekk.

Rasmus Hansson (MDG) [14:25:51]: Jeg merker meg med stor undring at fiskeri- og oppdrettsministeren ikke har noen formening om hva som er akseptabelt dødelighetsnivå for oppdrettslaks. Jeg tror det ville vært veldig oppsiktsvekkende om landbruksministeren, som også sitter her, ikke hadde noen formening om det var greit at mange hundre tusen kyr dør hvert år, eller om mange færre burde dø hvert år. Når vi snakker om lus, som ganske riktig er årsaken til den høye dødeligheten, er jo selve problemet dødeligheten. Hvorfor vil ikke statsråden inkludere selve dødeligheten som måleparameter i trafikkløssystemet?

Statsråd Bjørnar Skjæran [14:26:42]: Først vil jeg si at jeg er veldig enig i det representanten Hansson sa i et tidligere innlegg, at det kunne være greit at vi forholdt oss til virkeligheten og hva den andre sier i en debatt. Jeg har ikke sagt at jeg synes det er greit å ha det nivået

på dødelighet som vi har i norsk oppdrettsnæring. Jeg har tvert imot sagt det stikk motsatte. Det kunne vært veldig greit hvis vi kunne legge det til grunn for debatten.

Vi har ganske nylig fått prøve trafikklyssystemet for det norske rettssystemet, og jeg var veldig fornøyd da det holdt. Høyesterett konkluderte med at trafikklyssystemet holder mål også juridisk. Vi er avhengig av det hvis vi skal kunne bruke det. Når vi jobber med å utforske eventuelle nye indikatorer, må vi forholde oss til at de både må ha en klar sammenheng med produksjonsvolumet i et område og kan være målbare, for at de skal kunne brukes og også kan stå seg juridisk.

Rasmus Hansson (MDG) [14:27:45]: Dødeligheten i en laksemerd har sammenheng med produksjonsvolumet og er målbart, kanskje mer enn noe annet. Da gjentar jeg spørsmålet: Hvorfor vil ikke statsråden inkludere en så åpenlys parameter, kanskje den aller mest grunnleggende parameteren for produksjonen, i et trafikklyssystem som skal bidra til at miljø og velferd blir ivaretatt i oppdrett?

Statsråd Bjørnar Skjæran [14:28:18]: Igjen tror jeg nok at representanten baserer seg på egne oppfatninger av hva jeg måtte mene, mer enn hva jeg har gitt uttrykk for. Vi jobber med mulige indikatorer for å utvikle trafikklyssystemet videre. Inntil vi har klart noe som kan være aktuelt, syns jeg ikke det er rett å stå på Stortingets talerstol og signalisere noen ting. Det er den situasjonen vi har.

Det står i Hurdalsplattformen at det er noe vi vil jobbe med, og det jobber vi med. Vi ønsker at politikken skal være kunnskapsbasert og ha forskningsmessig basis. Det er helt åpenbart for meg at med trafikklyssystemet vi har, har vi et system som holder juridisk, og jeg er opptatt av at det skal være sånn også i framtiden.

Presidenten [14:29:10]: Replikordskiftet er avsluttet.

Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Olve Grotle (H) [14:29:34]: Etter Høgre sitt syn inneber dette representantforslaget ei stor omvelting av norsk havbruk. Vi deler difor mykje av oppfatninga til fiskeri- og havministeren når han i merknadane til forslaget hevdar at dette vil vere ei radikal omlegging av norsk havbruksnæring som i svært liten grad er i tråd med formålet om føreseielege rammevilkår.

Høgre meiner vidare at svært mange av dei ulike forslaga er omfatta av pågåande evalueringar, vurderingar og utgreiingar frå ulike etatar, og at dette særleg gjeld havbruksutvalet, med mandatet og tilleggsmandatet

dette har fått. Uavhengig av kva ein måtte meine om situasjonen for havbruksnæringa, meiner Høgre at det vil vere naturleg og riktig å vente på resultatet av desse arbeidene – og sjå dei i samanheng – før det blir tatt nye grep. Dette gjeld òg spørsmål knytte til fiskehelse, miljø og bærekraft, der vi er samde i at havbruksnæringa har utfordringar.

Det er uheldig at fleire av dei nemnde vurderings- og utgreiingsarbeida har blitt forseinka. Eg nemner særskild at miljøteknologiordninga har vore varsla lenge, men først vil bli presentert til hausten. Det er difor viktig at det no blir halde god framdrift dersom havbruksnæringa i Noreg skal ha god utvikling og greie å realisere det store potensialet for bærekraftig vekst.

Havbruksnæringa er ei av dei viktigaste distriktsnæringane vi har. Næringa er representert i heile landet, få næringar har vakse meir dei siste 15 åra, og potensialet for vidare vekst er stort. Næringa legg grunnlag for selskaping og verdiskaping i heile landet vårt, gjev oss store eksportinntekter og tilfører svært mange lokalsamfunn langs kysten heilt nødvendig kapital, aktivitet og optimisme. I Høgre er vi opptekne av å leggje til rette for at havbruksnæringa i framtida òg skal få spele denne viktige rolla i samfunnet vårt, produsere god og sunn mat og ikkje minst få vekse og utvikle seg på ein god måte. Skal dette skje, må staten leggje til rette for gode og stabile rammevilkår, her medrekna eit rimeleg og føreseieleg skatte- og avgiftsregime.

Til sist: Som nemnt i førre innlegg vil Høgre støtte eit av forslaga, nemleg det som går på bærekraftige førråvarer.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [14:32:07]: Den karrerte måten å framstille ein debatt som dette på er å seie at dei som er imot at ein skal skape ei bærekraftig næring, er for næringa, mens dei som er opptatt av tiltak som fremjar bærekraft, er imot næringa. Heldigvis har det ikkje vore så mykje tilløp til det her i dag, og det er bra, men nokre ville ha kalla det ei ko-ko-tilnærming til debatten.

Eg trur at alle som har sett seg inn i næringa, ser kor viktig ho er som lokal næringsverksemd langs heile kysten. Det er spesielt dei som har ei lokal forankring i eigarskap som har størst betydning lokalt, og konsentrasjonen i næringa har, vil eg seie, på mange område vore negativ. Det er bra å ha spreidd eigarskap i denne næringa. Ein stadbunden ressurs bør ha mest mogleg lokalt eigarskap, det er positivt. I Finnmark er det f.eks. null lokale eigarar, der er all oppdrettsverksemd eigd av andre utanfor fylket, anten i andre delar av landet eller i utlan-

det. I Troms er det ein tredjedel, i Nordland under halvparten osv. Så stadbundne eigarskap er viktige.

Ein må også få ramma denne næringa inn miljømessig, slik at ein får forhindra dei store konfliktane som er langs kysten, der næring står mot næring. Det er den typen avansert næringspolitikk som må bli ført. Det er også framtida for næringa, ved at ein del miljøtiltak vil skape nye næringar og ikkje minst nye moglegheiter. Viss ein f.eks. har kortreist fôrproduksjon, vil det kunne bidra til å byggje opp fôrproduksjon i Noreg, som vil kunne få spin-off-effekt over i landbruket osv. Så her er det ei rekkje samspel mellom å byggje god miljøpolitikk og industripolitikk for framtida. Da kan ein få den næringa som kysten verkeleg treng, der det først og fremst er det vesle arealet som merdane utgjør, ein påverkar, ikkje det andre arealet langt utanfor.

Dette er ei sak som vi kjem til å kome tilbake til mange gonger. For SV er det ei viktig sak, så vi trekkjer ho også inn i andre debattar som går føre seg på Stortinget. Det er også ei relevant sak i diskusjonen rundt grunnrente, så dette er med også der.

Per Vidar Kjølmoen (A) [14:35:26]: Representanten Bjørnstad fra Fremskrittspartiet var opptatt av hvor mange saker fiskeri- og havministeren har levert til Stortinget. Representanten Bjørnstad vet meget godt at fiskeri- og havministeren er i sluttspurten med hensyn til å levere en omfattende kvotemelding til Stortinget, noe som er helt nødvendig på bakgrunn av det som skjedde da forrige regjering prøvde å legge fram sin kvotemelding.

Det kan være interessant i et slikt perspektiv å gå litt tilbake og se hva som skjedde da Fremskrittspartiet hadde to fiskeriministre i regjering. Jeg gjorde et kjapt søk nå, og det ser ut til at den totale leveransen fra de to ministrene til sammen var totalt tre saker, derav to lovsaker. Så jeg føler meg relativt trygg på at sittende havminister, når man skal gjøre opp status etter forhåpentligvis åtte år med rød-grønn regjering, kommer til å vise resultater av et helt annet kaliber enn det Fremskrittspartiet klarte da de hadde fiskeri- og havministrene.

Olve Grotle (H) [14:36:44]: Eg vil takke for ein god debatt. Eg er heilt einig med representanten Knag Fylkesnes når han seier at det ikkje er noka motsetning mellom det å ønskje seg ei miljøriktig og berekraftig utvikling i havbruk og samtidig vere for havbruksnæringa. Eg oppfattar det også slik, når SV er med på den merknaden som står innleiingsvis i saka, nemleg at «norsk havbruk er verdsleiarande, og har eit stort potensial for vidare vekst og utvikling», at det underbyggjer nettopp det som Fylkesnes sa, at det går an å vere både sterkt oppteke av det berekraftige og miljømessige og

likevel ønskje eit sterkt havbruk. Det synest eg er heilt flott.

Presidenten [14:37:39]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 13.

Sak nr. 14 [14:37:42]

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i lov om forsvarlig hundehold (retting av inkurier) (Innst. 385 L (2022–2023), jf. Prop. 105 L (2022–2023))

Presidenten [14:37:54]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 15 [14:38:04]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug Vervik Bollestad, Dag-Inge Ulstein og Kjell Ingolf Ropstad om en opptrappingsplan for landbruket før sommeren (Innst. 371 S (2022–2023), jf. Dokument 8:185 S (2022–2023))

Presidenten [14:38:22]: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Første taler er sakens ordfører, Alfred Jens Bjørlo. – Han er ikke til stede. Da er det Dag-Inge Ulstein som har tegnet seg først.

Dag-Inge Ulstein (KrF) [14:39:06]: I valgkampen før 2021-valget lovte Senterpartiet ved statsråd Borch å legge fram en opptrappingsplan for trygg matproduksjon når de kom i regjering. Hurdalsplattformen slo fast at regjeringen skulle legge fram og gjennomføre en opptrappingsplan for trygg matproduksjon på norske ressurser. Dette var altså i oktober 2021.

Videre ble det så i budsjettdebatten samme år vedtatt følgende:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en forpliktende og tidfestet plan i løpet av 2022 for å tette inntektsgapet mellom bønder og andre grupper i samfunnet.»

Dette er hentet fra side 91 i Innst. 8 S for 2021–2022. I 2022 kom det imidlertid aldri noen plan, og nå er vi godt inne i 2023.

Det er ikke urimelig å kreve at regjeringen legger fram denne planen. Det at regjeringen fortsatt ikke har

gjort det, er derimot urimelig for alle dem det gjelder – ja, egentlig for alle dem som stemte på Senterpartiet.

Etter at regjeringen lovte en opptrappingsplan, har vi også fått en alvorlig forverring av sikkerhetssituasjonen i Europa. Det viser igjen med tydelighet hvor viktig det er med en egen matproduksjon. Mer matproduksjon er også viktig solidaritet med resten av verden. Antall mennesker som trenger matassistanse akutt, økte i 2022 for fjerde år på rad. Vi er nødt til å legge til rette for økt selvforsyningsgrad i Norge, nå mer enn noen gang. Likevel stemmer altså regjeringen mot forslaget om opptrappingsplan.

Mange av de tiltakene som er nødvendig for å øke produksjonen, krever store og langsiktige investeringer. Da er hver enkelt bonde avhengig av å vite om investeringene lønner seg på sikt. De trenger forutsigbarhet og trygghet.

Generasjonen som står på trappene til å ta over, må vite at de får en lønn som står i stil med arbeidet. Nå er imidlertid situasjonen mange plasser svært usikker. For noen uker siden kom landbruksbarometeret for 2023. Der kunne en lese at kun én av fire bønder ser lyst på framtidsutsiktene på gården, og at kun én av fire bønder vil anbefale unge å bli bonde i dag. Det blir ingen økt selvforsyningsgrad dersom unge bondespiser ikke ser noen framtid i landbruket. En regjering utgått fra Senterpartiet burde vite at en høster som en sår, men dessverre har det ikke blitt sådd framtidstro for bøndene.

Denne utviklingen bør ikke bare bekymre bøndene, den bør bekymre alle nordmenn, for dersom vi mister bøndene, svekkes beredskapen. Norsk selvforsyning og Distrikts-Norge vil forvitte – ja, bokstavelig talt gro igjen.

En opptrappingsplan for landbruket er nå på overtid, og jeg undres på hvor lenge regjeringen skal utsette den. Her holder regjeringen rett og slett ikke det den lover, og jeg blir også oppgitt over at en ikke stemmer for forslaget om opptrappingsplan. Det må bli konkret politikk, ikke bare tomme lovord fra regjeringen.

Med det tar jeg opp forslaget vårt.

Presidenten [14:42:10]: Da har representanten Dag-Inge Ulstein tatt opp det forslaget han refererte til.

Per Vidar Kjølmoen (A) [14:42:29]: Forrige gang Kristelig Folkeparti fremmet et Dokument 8-forslag her i salen på landbruksområdet, hadde regjeringen overoppylt forslaget før det kom til votering og diskusjon i salen. Det kan se ut som om Kristelig Folkeparti har bestemt seg for at man ikke skal gjøre den feilen igjen, og at man dermed har lagt det til grunn når man har fremmet dette Dokument 8-forslaget.

Det kan være greit å gå litt tilbake og se hva som var situasjonen da Kristelig Folkeparti hadde landbruksministeren i landet. Som alle vet, endte deres siste for-

slag til jordbruksoppgjør – i 2021 – med brudd med begge faglagene. Tilbudet var på rundt 800 mill. kr. Heldigvis for bøndene ble det et nytt stortingsflertall og ny regjering etter valget. Det første regjeringen Støre med ny landbruksminister gjorde, var å innfri kravet på 754 mill. kr i tilleggsforhandlinger, som var omtrent på nivå med det ordinære tilbudet som Kristelig Folkeparti foreslo da de selv hadde landbruksministeren.

I tillegg var det et godt jordbruksoppgjør i fjor: 10,9 mrd. kr i økte inntektsmuligheter. Det er gitt strømstøtte. Det er en ny enighet mellom Norges Bondelag og staten på drøye 4,1 mrd. kr, der bare forhandlingsgevinsten fra Norges Bondelag er større enn det samlede tilbudet da Bollestad var landbruksminister.

Jeg forstår at det er lettere å være offensiv i opposisjon enn i posisjon, men det er selvsagt sånn at når man driver og lander et jordbruksoppgjør, er det vanskelig å vedta en opptrappingsplan samtidig. Man må gjøre det ene før man begynner med det andre. Det er de samme folkene som skal jobbe med begge deler. Som statsråden selv peker på i sitt svarbrev: Det krever tid og arbeid å komme fram til noe som står seg over tid.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet er opptatt av å få til en endring i landbrukspolitikken og å gå vekk fra nedbyggingsplanene som vi har hatt før, til opptrappingsplaner vi skal ha i framtiden. Vi har gjennomført mye for den norske bonden. Arbeidet er ikke fullført – jobben fortsetter. Arbeiderpartiet og Senterpartiet ser fram til å levere mye god politikk for den norske bonden også i framtiden.

Jenny Klinge (Sp) [14:45:23]: Senterpartiet meiner det er viktig å få på plass ein opptrappingsplan for inntektsmoglegheiter i landbruket som kan bidra til å gjere norske bønder økonomisk likestilte med andre grupper i samfunnet. Vi stemmer imot representantforslaget frå Kristeleg Folkeparti i dag, men det betyr ikkje at vi stemmer imot å få på plass denne viktige planen. Vi vil berre gjere arbeidet med han skikkeleg og levere når det er grunnlag for det, så raskt som mogleg.

Det er viktig å minne om at sjølv om planar kan vere kjekke å ha, er det likevel endå viktigare at opptrappinga av inntektsmoglegheiter i landbruket faktisk skjer. Gjennom to jordbruksoppgjør har vi i Senterpartiet, saman med vår regjeringspartnar Arbeidarpartiet, lagt inn middel til å tette inntektsgapet. Det viser ikkje berre ein vilje, men også ei evne, til å løfte landbruket. Sjølv sagt burde det gjerne vore endå mykje meir. Det er mange faktorar og økonomiske rammer som legg avgrensingar, og vi ser at det er eit endå større behov i landbruket enn det vi kan levere på i enkeltoppgjør. Jobben må gjerast over fleire år, men ikkje for mange år. Derfor treng vi ein forpliktande opptrappingsplan.

Det er sjarmerande nok at Kristeleg Folkeparti står bak dette representantforslaget om å leggje fram ein forpliktande opptrappingsplan for sommaren, men dei har nyleg samarbeidd i åtte lange år med parti i regjering som er langt unna å ville gje løyvingar til landbruksnæringa som gjer det mogleg å tette dette inntektsgapet, og med parti som vil svekkje importvernet og slik også svekkje kundegrunnlaget for produkt som landbruket må selje for å ha inntekter.

Næringa er så økonomisk akterutsegla at det trengst skikkelege krafttak for å hindre attgroing og fråfall frå næringa. Vi treng ein god og forpliktande plan for å sikre næringa og matproduksjonen ei best mogleg framtid, men for at den planen som etter kvart blir lagd fram, skal ha sin effekt i praksis, er det avgjerande viktig at det er ei landbruksvenleg regjering også etter stortingsvalet om to år. Om Kristeleg Folkeparti skal delta i ei slik regjering – ei regjering som vil gjennomføre den opptrappingsplanen som dei no er så utolmodige etter å få vedteke – må dei velje nye samarbeidspartnarar.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [14:47:56]: Historia om opptrappingsplanen er gamal. Vi kan gå tilbake til Berge Furre sin innsats på 1970-talet for å finne den fyrste opptrappinga i norsk jordbruk i moderne tid, som sørgde for mange store investeringsavgjerder. Mange av dei investeringane som skjedde på den tida der, på slutten av 1970-talet og byrjinga av 1980-tala, gjaldt veldig mange av dei bruka som i dag sit og vurderer om dei skal ta avgjerda om å gå over til lausdriftsfjøs. Ein har den type rytmar i jordbruket, der veldig mange investeringar ofte skjer samtidig, i same tidsperiode.

No står vi overfor ein liknande type tid, der behovet for investeringar i jordbruket er enormt, og der ikkje minst behovet for å ta jorda tilbake i bruk er enormt. I store delar av landet har det vore ei kolossal nedbygging av jord. Jorda står brakk, kulturlandskap gror igjen. Mitt fylke, Troms, er det fylket som i løpet av dei siste 50 åra har blitt råka hardest. Det er eit fylke med fantastisk beite, men det er bratt, ressursane er spreidde, og sesongen er kort og potent. Der har jordbrukspolitikken av vår tid svikta, og rundt 60 pst. av jorda har gått ut av bruk der sidan slutten av 1950-talet.

Historia om opptrappingsplanen strekk seg langt tilbake. Så føreslo SV i 2021, i samband med jordbruksoppgjeret, at det skulle vedtakast ein fireårig opptrappingsplan. Senterpartiet gjekk inn med ein tidfesta opptrappingsplan for å utjamne inntektsgapet, medan Arbeidarpartiet gjekk inn med ein opptrappingsplan utan å spesifisere det. Bak dette låg ønsket om ei opptrapping for å løfte bondens inntekt for å oppnå noko mykje større: å auke sjølvforsyninga i Noreg med utgangspunkt i norske arealressursar. Bak dette låg også ein diskusjon

om talgrunnlaget. Kor stor er eigentleg inntekta til bonden? Dermed fekk vi Grytten-utvalet.

Da står vi i ein situasjon der mitt inntrykk er at ein frå regjeringa si side ikkje føler seg i stand til å lage ein opptrappingsplan før ein har konkludert med omsyn til Grytten-utvalet. Eg vil åtvare mot ein sånn type strategi. Ein treng ikkje å avklare Grytten-utvalet før ein byrjar å trappe opp jordbruket for å auke sjølvforsyninga. Opptrappingsplanen skulle ha vore i mål i løpet av 2022. Vi ventar framleis på han, og eg er veldig spent på kva statsråden har å seie til det.

Rasmus Hansson (MDG) [14:51:15]: Norsk jordbruk trenger flere bønder, ikke større fjøs. For å få til det trengs det en jordbrukspolitikk som prioriterer små og mellomstore bruk, og som sikrer at vi klarer å holde jorda i drift i hele landet. Da er det en grunnleggende forutsetning for å nå de jordbrukspolitiske målene om økt selvforsyning og jordbruk over hele landet at bøndene får nok betalt til at de orker å gjøre jobben.

Som flere har vært inne på, slår altså jordbruksavtalen for 2022 fast at formålet med avtalen er «å regulere tiltak som er egnet til å fremme fastlagte mål for jordbruket». Blant de fastlagte målene for jordbruket finner vi bl.a. vedtak 35 i forbindelse med Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2022, som lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en forpliktende og tidfestet plan i løpet av 2022 for å tette inntektsgapet mellom bønder og andre grupper i samfunnet. Inntektsgapet skal tettes uavhengig av bruksstørrelse, produksjon og landsdel.»

Det la altså ikke regjeringen fram noen plan for i fjor, og nå sier landbruksministeren at det ikke kommer noen plan før sommeren heller. Representanter fra både Arbeiderpartiet og Senterpartiet har i denne debatten kommet med ymse forklaringer på hvorfor.

Alle skjønner at det er vanskelig når det er sterk uenighet om inntektsgrunnlaget mellom Bondelaget og staten og Norsk Bonde- og Småbrukarlag, hvor sistnevnte mener beregningsgrunnlaget er helt feil. De brøt jordbruksforhandlingene, mye fordi den såkalte inntektsveksten i jordbruksavtalen er basert på det Norsk Bonde- og Småbrukarlag kaller luftpenger. De anslår gapet mellom faktiske rentekostnader og de normaliserte rentekostnadene Budsjettneimnda legger til grunn, til å være 3,8 mrd. kr. Det etterlater i så fall bøndene med rundt 300 mill. kr i år, ikke 4,1 mrd. kr. Hvis det tallet er riktig, er det jo ikke nok til å tette noe inntektsgap.

Det overordnede signalet som ble besluttet allerede i fjor, var at planen skal komme. Da må jo planen i hvert fall være under arbeid, selv om man er uenige om beregningsgrunnlaget. Da er det bekymringsfullt at statsråden bagatelliserer dette når hun skriver til komiteen og

sier at jordbrukspolitikken ikke er avhengig av teknikaliteter i beregningsgrunnlaget – 3,8 mrd. kr er mer enn teknikaliteter. Derfor er Kristelig Folkepartis forslag enkelt: Gjennomfør vedtak 35. Det burde regjeringen kunne støtte og gjennomføre, ikke bortforklare. Miljøpartiet De Grønne støtter i hvert fall forslaget.

Presidenten [14:54:17]: Vi tar da en pause i debatten i sak nr. 15, og det ringes til votering.

Votering

Presidenten [15:01:57]: Stortinget er da klar til å gå til votering, og vi starter med å votere over de gjenstående sakene fra 16. mai, sakene nr. 7–9.

Votering i sak nr. 7, debattert 16. mai 2023

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Alfred Jens Bjørlo og Guri Melby om tiltak for å ta vare på mer natur i kommunene (Innst. 315 S (2022–2023), jf. Dokument 8:159 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt ni forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Une Bastholm på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 2–6, fra Une Bastholm på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 7, fra Une Bastholm på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 8 og 9, fra Ola Elvestuen på vegne av Venstre

Det voteres over forslagene nr. 8 og 9, fra Venstre.

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre en arealavgift for naturinngrep.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at man begrenser naturinngrep ved utbygging av nye veianlegg, og stille krav om erstatningsarealer ved tap av natur.»

Votering:

Forslagene fra Venstre ble med 94 mot 6 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.54)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 7, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en arealavgift for naturinngrep.»

Venstre har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 79 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.28)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 2–6, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere innføring av en statlig belønningsordning for kommuner som lykkes med arealnøytral utvikling.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for mer lokalt vern av naturområder ved å støtte etablering av markagrenser med forskrifter der kommuner går inn for dette.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede innføring av en statlig natur- og miljøklagenemnd for arealvedtak som griper inn i naturområder, etter modell av tilsvarende ordninger i Sverige og Danmark.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille krav om arealregnskap ved alle nye bygge- og infrastrukturprosjekter.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å forby all nedbygging av myr.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 81 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.46)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:159 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Alfred Jens Bjørlo og Guri Melby om tiltak for å ta vare på mer natur i kommunene – vedtas ikke.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom komiteens innstilling og forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa utrede og innføre Natursats etter modell av Klimasats for å gi kommuna-

ne eit nytt verktøy i arbeidet med å ta vare på naturen.»

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti ble innstillingen vedtatt med 80 mot 19 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.19)

Votering i sak nr. 8, debattert 16. mai 2023

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken og Birgit Oline Kjerstad om utslippskutt med biodrivstoff og Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Kristoffer Robin Haug og Lan Marie Nguyen Berg om økt produksjon og forbruk av biogass (Innst. 312 S (2022–2023), jf. Dokument 8:172 S (2022–2023) og Dokument 8:188 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt elleve forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Terje Halleland på vegne av Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 3 –5, fra Sofie Marhaug på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 6, fra Sofie Marhaug på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 7 og 8, fra Sofie Marhaug på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 9, fra Sofie Marhaug på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 10, fra Rasmus Hansson på vegne av Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 11, fra Ola Elvestuen på vegne av Venstre og Miljøpartiet De Grønne

Det voteres over forslag nr. 11, fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreføre Enova-støtten til innkjøp av lette elvarebiler, og sikre at vi når målet om at alle nye lette elvarebiler som selges er nullutslipp i 2025.»

Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 82 mot 18 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.24)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 10, fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreføre Enova-støtten til innkjøp av biogasslastebiler.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti ble med 68 mot 33 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.42)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 9, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2023 innføre en myndighetsstyrt registreringsordning for biodrivstoff som brukes ut over omsetningskravet.»

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 87 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.58)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 7 og 8, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utelukke biodrivstoff med høy avskogingsrisiko i løpet av 2023.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gi biogasskjøretøy fritak for bompenger.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 86 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.14)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 6, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2023 utrede en reduksjonsplikt i maritim sektor, hvor alle fornybare drivstoff vurderes.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti ble med 85 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.32)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 3–5, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2023 legge fram en plan for å øke produksjonen av avansert biodrivstoff i Norge.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innen forslag til statsbudsjett for 2024 komme tilbake til Stortinget med forslag til en opptrappingsplan for biodrivstoff i luftfarten, med mål om minst 15 pst. avansert biodrivstoff-innblanding innen 2030.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2023 legge til rette for en frivillig ordning for bruk av biodrivstoff i luftfarten ut over omsetningskravet. En slik ordning kan gjøre det mulig for selskaper og enkeltpersoner å kjøpe bærekraftig fornybart drivstoff (SAF) i luftfarten. Ordningen bør åpne for samarbeid mellom flyselskap, drivstoffprodusenter og næringslivet.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti ble med 81 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.50)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 2, fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gi Enova og/eller Bionova mandat og ressurser til å støtte oppskalering av biogassproduksjonen i Norge til 10 TWh innen 2035.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gi Bionova tilleggsmandat til å støtte en oppskalering av biogassproduksjonen med 1 TWh årlig fra 2024.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kris-

telig Folkeparti ble med 68 mot 32 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.08)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for økt produksjon av og etterspørsel etter biogass, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2024.

II

Stortinget ber regjeringen utrede om noen av de offentlige fergesambandene kan driftes på biogass.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 9, debattert 16. mai 2023

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Birgit Oline Kjerstad, Kari Elisabeth Kaski og Torgeir Knag Fylkesnes om offentlig eierskap til vindkraft (Innst. 313 S (2022–2023), jf. Dokument 8:171 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt frem fire forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 3, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 4, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med forslag om en ordning for å sikre offentlig eierskap til vindkraftverk når eksisterende konsesjoner utløper og eventuelt skal fornyes.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 87 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.54)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i konsesjonslovgivningen for vindkraft, slik at det blir de samme krav til offentlig eierskap for vindkraft som for vannkraft.»

Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 87 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.12)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1 og 2, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag som pålegger vindkraftkonsesjonærene en årlig avsetning som er tilstrekkelig stor til å dekke fremtidige kostnader knyttet til opprydding av vindkraftområdet når konsesjonen utløper.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen pålegge norske vindkraftselskap å oppgi detaljer om eierforhold som konsesjonsvilkår og i forbindelse med eier-/finansieringsskifte. Disse detaljene må inkludere reelle rettighetshavere (med terskel på 5 pst. eierandel), eierkjeden som knytter selskapet til reelle rettighetshavere, fullstendig konsernstruktur bakover i eierkjeden og detaljerte opplysninger om finansiering.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 85 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.28)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:171 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Birgit Oline Kjerstad, Kari Elisabeth Kaski og Torgeir Knag Fylkesnes om offentlig eierskap til vindkraft – vedtas ikke.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 87 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.58)

Presidenten: Stortinget går da videre til å votere over sakene fra mandag 22. mai.

V o t e r i n g i s a k n r. 1, debattert 22. mai 2023

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i vaktvirksomhetsloven (særregler for læringer i sikkerhetsfaget og for skoleelever med faget yrkesfaglig fordypning mv.) (Innst. 346 L (2022–2023), jf. Prop. 66 L (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

I o v

om endringer i vaktvirksomhetsloven (særregler for læringer i sikkerhetsfaget og for skoleelever med faget yrkesfaglig fordypning mv.)

I

I lov 5. januar 2001 nr. 1 om vaktvirksomhet gjøres følgende endringer:

§ 8 overskriften skal lyde:

Krav til ansatte mv.

§ 8 første ledd skal lyde:

Den som skal tilsettes i foretak som omfattes av loven, og som enten skal utføre vakttjeneste eller ha oppgaver direkte knyttet til vakttjeneste, må ha tilfredsstillende vandel. *Vandelskravet gjelder tilsvarende for læringer i sikkerhetsfaget og for skoleelever med faget yrkesfaglig fordypning som har praksis i foretak som omfattes av loven.* Det kan kreves uttømmende og utvidet politiattest. *Personer som nevnt i første punktum må være fylt 18 år. Læringer i sikkerhetsfaget kan likevel tilsettes i foretak som omfattes av loven og utføre vakttjeneste eller ha oppgaver direkte knyttet til vakttjeneste før de er fylt 18 år.*

§ 19 første ledd skal lyde:

Departementet skal gi forskrifter om *egenvakthold, krav til uttømmende og utvidet politiattest for personer som nevnt i § 3, den nærmere gjennomføringen av § 4 første ledd annet punktum (årlig kontroll), § 8 første ledd første og annet punktum (kravet om tilfredsstillende vandel og om politiattest), § 9 (krav til utdanning, herunder om dispensasjon fra utdanningskravet og om godkjenning av utenlandske utdanninger), § 10 (unifor-*

mering), § 11 (legitimasjon), § 13 (bruk av hund) og § 16 (opplysnings- og rapporteringsplikt).

II

Endringene trer i kraft straks.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 2, debattert 22. mai 2023

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug Vervik Bollestad, Dag-Inge Ulstein og Kjell Ingolf Ropstad om å heve strafferammen for menneskehandel (Innst. 350 S (2022–2023), jf. Dokument 8:161 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Tor André Johnsen satt frem et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å heve strafferammen i straffeloven §§ 257 og 258 om menneskehandel til henholdsvis inntil 10 års og inntil 15 års fengsel.»

Det voterer alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:161 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug Vervik Bollestad, Dag-Inge Ulstein og Kjell Ingolf Ropstad om å heve strafferammen for menneskehandel – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen vedtatt med 84 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.33)

Votering i sak nr. 3, debattert 22. mai 2023

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wettrhus Thorsvik, Guri Melby, Sofie Høgestøl og Ane Breivik om lovregulering av skjulte etterforskningsmetoder (Innst. 349 S (2022–2023), jf. Dokument 8:167 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Andreas Sjalg Unneland satt frem et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om lovregulering av i dag ikke lovregulerte skjulte etterforskningsmetoder.»

Det voterer alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:167 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wettrhus Thorsvik, Guri Melby, Sofie Høgestøl og Ane Breivik om lovregulering av skjulte etterforskningsmetoder – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre ble innstillingen vedtatt med 81 mot 19 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.46)

Votering i sak nr. 4, debattert 22. mai 2023

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Morten Stordalen, Frank Edvard Sve, Hans Andreas Limi og Marius Arion Nilsen om å delegere myndighet til å utføre ADR-kontroll av kjøretøy til godkjente verksteder (Innst. 345 S (2022–2023), jf. Dokument 8:174 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Tor André Johnsen satt frem et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen delegere myndighet til å gjennomføre ADR-kontroll av kjøretøy til godkjente verksteder.»

Det voterer alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:174 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Morten Stordalen, Frank Edvard Sve, Hans Andreas Limi og Marius Arion Nilsen om å delegere myndighet til å utføre ADR-kontroll av kjøretøy til godkjente verksteder – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen vedtatt med 87 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.37)

Votering i sak nr. 5, debattert 22. mai 2023

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Andreas Sjalg Unneland, Grete Wold og Freddy André Øvstegård om å utvikle og styrke meddommertjenesten (Innst. 344 S (2022–2023), jf. Dokument 8:178 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt frem fire forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Andreas Sjalg Unneland på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Venstre
- forslagene nr. 3 og 4, fra Andreas Sjalg Unneland på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslagene nr. 3 og 4, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i en utredning se på alternativer som plikt til å tjenestegjøre som meddommer, økt honorar for meddommere og løpende opptak til ordningen.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en opptrappingsplan for å øke honoraret for meddommere.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 85 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.16)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:178 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Andreas Sjalg Unneland, Grete Wold og Freddy André Øvstegård om å utvikle og styrke meddommertjenesten – vedtas ikke.

Presidenten: Det votes alternativt mellom komiteens innstilling og forslagene nr. 1 og 2, fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om endringer i dagens meddommerordning slik at meddommere i større grad gjenspeiler befolkningen.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide føringer for hvordan man skal sikre tilstrekkelig representasjon i valget av meddommere.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre ble innstillingen vedtatt med 82 mot 17 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.50)

Votering i sak nr. 6, debattert 22. mai 2023

Innstilling fra justiskomiteen om Årsrapport for 2022 fra Stortingets utvalg for rettsferdsvederlag (Innst. 352 S (2022–2023), jf. Dokument 14 (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 14 (2022–2023) – Årsrapport for 2022 fra Stortingets utvalg for rettsferdsvederlag – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Sak nr. 7 var interpellasjon.

Votering i sak nr. 8, debattert 22. mai 2023

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Utbygging og finansiering av Samferdselspakke

for Kristiansandsregionen fase 3 i Agder (Innst. 357 S (2022–2023), jf. Prop. 88 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Frank Edvard Sve satt frem et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Prop. 88 S (2022–2023) Utbygging og finansiering av Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 3 i Agder sendes tilbake til regjeringen.

Stortinget ber regjeringen raskt fremme forslag om offentlig finansiert utbygging av veiprosjektene omfattet av Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 3 i Agder. Det forutsettes bedre fremkommelighet og kortere reisetid for bilistene.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 86 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.43)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget slutter seg til delvis bompengefinansiering av Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 3 i Agder.

II

Stortinget samtykker i at bompengeselskapet Ferde AS får tillatelse til å ta opp lån og kreve inn bompenger til delvis bompengefinansiering av Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 3. Vilåårene går frem av Prop. 88 S (2022–2023).

III

Samferdselsdepartementet får fullmakt til å inngå avtale med bompengeselskapet Ferde AS om delfinansiering av Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 3. Avtalen gir bompengeselskapet rett til å kreve inn bompenger innenfor de vilåårene Prop. 88 S (2022–2023) fastsetter.

Presidenten: Fremskrittspartiet og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 77 mot 16 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.03)

Votering i sak nr. 9, debattert 22. mai 2023

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i utbyggingen og bompengeopplegget for E39 Kristiansand vest–Røyskåå i Agder fylke (Innst. 384 S (2022–2023), jf. Prop. 89 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Frank Edvard Sve satt frem et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Prop. 89 S (2022–2023) Endringer i utbyggingen og bompengeopplegget for E39 Kristiansand vest–Røyskåå i Agder fylke sendes tilbake til regjeringen.

Regjeringen bes raskt fremme nytt forslag til fullverdig utbygging av E39 i Agder med statlig finansiering.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 87 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.37)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget slutter seg til det reviderte bompengeopplegget for det delvis bompengefinansierte prosjektet E39 Kristiansand vest–Røyskåå.

II

Samferdselsdepartementet får fullmakt til å inngå avtale med bompengeselskapet Ferde AS om endret bompengeopplegg for prosjektet E39 Kristiansand vest–Røyskåå. Avtalen gir bompengeselskapet rett til å kreve inn bompenger innenfor de vilåårene Prop. 89 S (2022–2023) fastsetter.

Presidenten: Fremskrittspartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 81 mot 19 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.57)

Votering i sak nr. 10, debattert 22. mai 2023

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Naomi Ichihara Røkkum, Guri Melby, Alfred Jens Bjørlo, Abid Raja og Ane Breivik om å unnta studentboliger og la kommuner helt

eller delvis unnta klima- og miljøvennlige bygg fra eiendomsskatt (Innst. 316 S (2022–2023), jf. Dokument 8:164 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt frem to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Irene Heng Lauvsnes på vegne av Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 2, fra Sveinung Rotevatn på vegne av Venstre og Miljøpartiet De Grønne

Det votes over forslag nr. 2, fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere tilføyelse av et unntak for studentboliger i eieendomsskattelova § 5.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 90 mot 10 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.39)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:164 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Naomi Ichihara-Røkkum, Guri Melby, Alfred Jens Bjørlo, Abid Raja og Ane Breivik om å unnta studentboliger og la kommuner helt eller delvis unnta klima- og miljøvennlige bygg fra eiendomsskatt – vedtas ikke.

Presidenten: Det votes alternativt mellom komiteens innstilling og forslag nr. 1, fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede et unntak for klima- og miljøvennlige bygg i eieendomsskattelova § 7 eller § 12.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti ble innstillingen vedtatt med 63 mot 37 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.25)

Votering i sak nr. 11, debattert 22. mai 2023

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Erlend Wiborg, Bård Hoksrud, Himanshu Gulati, Terje

Halleland, Sivert Bjørnstad, Marius Arion Nilsen, Tor André Johnsen, Bengt Rune Strifeldt og Frank Edvard Sve om fjerning av eiendomsskatt (Innst. 343 L (2022–2023), jf. Dokument 8:187 L (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt frem tre forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Roy Steffensen på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 3, fra Kari Elisabeth Kaski på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt

Det votes over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme lovforslag om å fjerne grensen for maksimal eiendomsskatt.» Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 86 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.18.00)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:187 L (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Erlend Wiborg, Bård Hoksrud, Himanshu Gulati, Terje Halleland, Sivert Bjørnstad, Marius Arion Nilsen, Tor André Johnsen, Bengt Rune Strifeldt og Frank Edvard Sve om fjerning av eiendomsskatt – vedtas ikke.

Presidenten: Det votes alternativt mellom komiteens innstilling og forslagene nr. 1 og 2 fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med de nødvendige lovendringsforslag for at alle boliger og fritidsboliger blir unntatt fra eiendomsskatt fra 1. januar 2024.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan for avvikling av eiendomsskatten for næringseiendom, herunder kraftanlegg og nett.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene nr. 1 og 2 fra Fremskrittspartiet ble innstillingen vedtatt med 86 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.18.37)

Votering i sak nr. 12, debattert 22. mai 2023

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ane Breivik, Grunde Almeland og Ingvild Wettrhus Thorsvik om en mer bærekraftig handlingsregel (Innst. 317 S (2022–2023), jf. Dokument 8:138 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Sveinung Rotevatn satt frem et forslag på vegne av Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en justering av handlingsregelen.»

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:138 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ane Breivik, Grunde Almeland og Ingvild Wettrhus Thorsvik om en mer bærekraftig handlingsregel – vedtas ikke.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom komiteens innstilling og forslaget fra Venstre.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Venstre ble innstillingen vedtatt med 96 mot 4 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.19.22)

Presidenten: Vi går da over til å votere over sakene nr. 1–12 samt sak nr. 18 på dagens kart.

Votering i sakene nr. 1–5, debattert 23. mai 2023

Presidenten: Sakene nr. 1–5 er andre gangs behandling av lovsaker og gjelder lovvedtakene 57 til og med 61.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed godkjent ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Votering i sak nr. 6, debattert 23. mai 2023

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Mona Fagerås, Ingrid Fiskaa og Freddy André Øvstegård om ti grep for å rekruttere og beholde flere lærere og ansatte i skole og barnehage (Innst. 366 S (2022–2023), jf. Dokument 8:211 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt ti forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Himanshu Gulati på vegne av Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre
- forslagene nr. 2–5, fra Grete Wold på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre
- forslagene nr. 6–10, fra Grete Wold på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt

Det voteres over forslagene nr. 6–10, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre målrettede tiltak for å rekruttere flere gutter til lærerutdanningene, herunder særlig minoritetsspråklige gutter, eksempelvis pilotering av rollemodellordninger og hospiteringsordninger som lar gutter i skolen bli kjent med yrkene. Tiltakene må følges opp med forskning og evaluering.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvide ordningen med rekrutteringsstipend for å kvalifisere søkere til undervisningsstillinger og ordningen med utdanningsstipend for allerede ansatte, gjennom PPU, PPU-Y eller yrkesfaglærerutdanning, til også å gjelde for grunnskolelærerutdanning for 1.–7. trinn og grunnskolelærerutdanning for 5.–10. trinn.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere en ny ordning for at personer som dropper ut av de femårige grunnskolelærerutdanningene og lektorutdanningen, kan kvalifisere seg for ansettelse i skolen, når nåværende ordning går ut i 2025.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til et prosjekt for hele, faste stillinger i skoler og barnehager sammen med partene i arbeidslivet.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med partene i arbeidslivet legge til rette for ordninger med fast ansatte for å dekke vikarbehov i skole og barnehage, både med kvalifisert personell til pedagogstillinger og annet personell til andre stillinger, og komme tilbake til Stortinget med en plan for dette.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble vedtatt med 86 mot 14 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.20.40)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 2–5, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i dialog med arbeidslivets parter forskriftsfeste ordningen med veiledning for nyansatte lærere i barnehage og på alle trinn i grunnskole og videregående skole innen utgangen av våren 2024.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen lage en oppgavedelingsveileder for skolen, slik at man tydeliggjør de ulike yrkesgruppens ansvarsområder i skolen, i samarbeid med de relevante partene i skolen.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke kontaktlærerressursen for å gi lærere tid til kontaktlæreropp-gaven i tillegg til sine andre undervisningsoppgaver.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sammen med utdanningsinstitusjonene og lærerorganisasjonene utrede og komme tilbake med en plan for å øke opptaket til lærerutdanningene, inkludert å legge bedre til rette for å tilby lærerutdanning utenfor studiestedene for ansatte og søkere som vil kvalifisere seg.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre ble med 81 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.21.00)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette kunnskapsinnhenting som inkluderer:

- en utredning av årsaker til at lærerutdannede, med et særlig fokus på nyutdannede lærere, forlater læreryrket.

- en risikoanalyse av lærermangelen, som vurderer konsekvenser av den omfattende bruken av ansatte i undervisningsstilling uten lærerutdanning og bruken av ufaglærte i barnehagen.

- en utredning av lærernes fysiske og psykososiale arbeidsforhold og arbeidsbelastning i skoleverket.

Basert på resultatene av kunnskapsinnhenting bes regjeringen legge fram tiltak for å holde på lærerne i skoleverket, forbedre lærernes arbeidshverdag og styrke hele laget i skolen med relevant kompetanse.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre ble med 68 mot 32 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.21.20)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringen lage en strategi for økt rekruttering av lærere og komme tilbake til Stortinget på egnet måte om strategien. Strategien må sees i sammenheng med ordningene for veiledning av nyutdannede, etter- og videreutdanningstilbudet, nye karriereveier for lærere i skolen og den varslede profesjonsmeldingen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 7, debattert 23. mai 2023

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hege Bae Nyholt og Seher Aydar om frys av salg av barnehageeiendom (Innst. 367 S (2022–2023), jf. Dokument 8:204 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Grete Wold satt frem et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen raskt fryse alle transaksjoner som innebærer at eierskap til eiendom i barnehagesektoren endres, inntil den varslede helhetlige gjennomgangen av barnehageloven er vedtatt og trådt i kraft, og komme tilbake til Stortinget med forslag om nødvendig.»

Det votes alternativt mellom forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:204 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hege Bae Nyholt og Seher Aydar om frys av salg av barnehageeiendom – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom innstillingen og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble innstillingen vedtatt med 87 mot 12 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.22.30)

Votering i sak nr. 8, debattert 23. mai 2023

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i vegtrafikkloven (Tolletatens testing av om fører av motorvogn er ruspåvirket) (Innst. 375 L (2022–2023), jf. Prop. 59 L (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i vegtrafikkloven (Tolletatens testing av om fører av motorvogn er ruspåvirket)

I

I lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk gjøres følgende endringer:

§ 17 første ledd tredje punktum skal lyde:

Registreringspliktig kjøretøy som er avregistrert eller er uten lovlig kjennemerke, skal ikke være parkert utover 14 dager på offentlig veg eller privat veg skiltet med offentlig trafikkskilt.

§ 22 a paragrafoverskriften skal lyde:

§ 22 a *Politiets testing av ruspåvirkning*

Ny § 22 c skal lyde:

§ 22 c Tolletatens testing av ruspåvirkning

Tolletaten kan ta alkotest (foreløpig blåseprøve) og foreløpig test av om motorvognføreren er påvirket av annet berusende eller bedøvende middel når motorvognen er stanset i kontroll etter vareførselsloven § 8-1 første ledd, jf. § 8-2 bokstav b.

Dersom testresultatet gir grunn til å tro at føreren av motorvognen har overtrådt bestemmelsen i § 22, skal politiet straks varsles. Tolletaten kan holde føreren tilbake med makt dersom føreren forsøker å unndra seg testing eller inntil føreren er overlevert politiet. Maktbruken må være nødvendig og stå i forhold til situasjonens alvor, tjenestehandlingens formål og omstendighetene for øvrig.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget

Votering i sak nr. 9, debattert 23. mai 2023

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Bård Hoksrud, Erlend Wiborg og Himanshu Gulati om å videreføre Flytoget som selvstendig transportselskap (Innst. 380 S (2022–2023), jf. Dokument 8:175 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Trond Helleland på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre
- forslag nr. 2, fra Morten Stordalen på vegne av Fremskrittspartiet

Det voteres over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen tildele Flytoget en egen trafikkavtale som varer minimum til 2033, slik at det sikres en bedre kapasitetsutnyttelse til en lavere kostnad for staten.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 87 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.23.37)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:175 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Bård Hoksrud, Erlend Wiborg og Himanshu Gulati om å videreføre Flytoget som selvstendig transportselskap – vedtas ikke.

Presidenten: Det votes alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 1, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest avklare at Flytoget skal fortsette som selvstendig togselskap, og slik sikre at selskapet har mulighet til å være leverandør av togtjenester også etter at dagens konsesjonsperiode utløper.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom innstillingen og forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble innstillingen vedtatt med 59 mot 40 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.24.17)

Votering i sak nr. 10, debattert 23. mai 2023

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås og Lars Haltbrekken om å nedskalere miljøfiendtlige motorveier (Innst. 379 S (2022–2023), jf. Dokument 8:176 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt 24 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Frank Edvard Sve på vegne av Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 2, fra Frank Edvard Sve på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 3, fra Mona Fagerås på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Venstre
- forslagene nr. 4–24, fra Mona Fagerås på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en prøvestenging av Hammersborgtunnelen.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre ble med 80 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.25.01)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen avvikle den sænnorske standarden med utbygging av 2/3-feltsvei og legge til grunn utbygging av smal firefelts vei som ny standard.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 87 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.25.17)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse planene om Møreaksen og heller utbedre dagens vei.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 73 mot 27 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.25.36)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:176 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås og Lars Haltbrekken om å nedskalere miljøfiendtlige motorveier – vedtas ikke.

Presidenten: Det votes alternativt mellom innstillingen og forslagene nr. 4–24, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse planene om E39 Ådland–Svegatjørn (Hordfast).»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse planene om ny E18 på strekningen Ramstadsletta–Nesbru–Drengsrud.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedskalere planene om ny E6 Nedgård–Ulsberg–Berkåk–Vindåsliene til 2/3 felt og 90 km/t, kombinert med utbedring av dagens vei.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedskalere planene om ny E134 Saggrenda–Elgsjø til 2/3 felt for 90 km/t.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedskalere planene om ny E39 Mandal–Lyngdal øst til en trefeltsvei, kombinert med å bygge en lengre tunnel ved Skreheia, flere viltoverganger og justering av tunnelloosning og veitrasé på Vrå for å verne om naturverdier.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse planene om ny E39 Lyngdal vest–Ålgård og heller utbedre dagens vei med midtrekkverk og forbikjøringsfelt.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse planene om ny E39 Ålgård–Hove med 90 km/t og tunnel med to felt og bruk av eksisterende vei til lokaltrafikken, og sette i gang en planprosess for gjenåpning av Ålgårdbanen.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedskalere planene om ny E16 mellom Kløfta og Kongsvinger og heller utbedre dagens vei i kombinasjon med noen nybygde delstrekninger.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedskalere planene om ny rv. 4 Hunndalen (Gjøvik)–Mjøsbrua til fordel for utbedring og sikring av dagens vei, kombinert med for eksempel en tunnel forbi Dalsjordet og en tunnel gjennom Gjøvik.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedskalere planene om ny E18 Grimstad–Arendal og sikre økt gjenbruk av dagens trasé.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse planene om ny E18/E39 Ytre ringvei i Kristiansand.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse planene om utvidelsen av E39 Smiene–Harestad og heller sikre avbøtende tiltak langs dagens vei, som lang kulvert på Tasta.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedskalere planene om ny E16/E39 Fjøsanger–Arna–Vågsbotn–Klauvaneset til en tofeltsvei med fysisk midtdeler og fartsgrense på 80 km/t. Regjeringen bes sørge for at dagens vei mellom Nesttun og Arna oppgraderes og sikres, og at det bygges tunnel forbi Grimesvingene.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedskalere planene om ny E6 Korporalsbrua–Gyllan–Kvål og heller utbedre dagens vei, eventuelt med 2/3 felt og tunnel i ny trasé nord for Røskaft.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedskalere planene om ny E6 Åsen–Steinkjer og heller utbedre dagens vei.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedskalere planene for rv. 4 Oslo–Gjøvik og utbedre de gjenværende

strekningene som ikke er utbygd eller er under utbygging.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen kraftig nedskalere planene om ny rv. 25 mellom Hamar og Løten og heller utbedre dagens vei.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedskalere planene om ny E18 Tvedestrand–Bamble til 2/3-feltsvei.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at 2/3-feltsvei med midtrekkverk og fartsgrense 90 km/t blir standarden i veinormalene for veier med årstdøgntrafikk mellom 6 000 og 15 000, og at firefeltsvei kun brukes for veier med større trafikkmengde.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne åpningen i veinormalene for å bygge ny firefeltsvei ved årstdøgntrafikk under 15 000.»

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Statens vegvesen oppdaterer sin håndbok for konsekvensanalyser slik at den er i tråd med nullvekstmålet og godsoverføringsmålet, og slik at befolkningsvekst i byene ikke skal utløse kapasitetsøkende motorveiprosjekt.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Ved alternativ votering mellom innstillingen og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen vedtatt med 85 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.26.10)

Votering i sak nr. 11, debattert 23. mai 2023

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Westgaard-Halle, Alfred Jens Bjørlo, Helge Orten, Anna Molberg, Tage Pettersen og Grunde Almeland om å dempe prisveksten på mat og styrke konkurransen i verdikjeden for dagligvarer (Innst. 370 S (2022–2023), jf. Dokument 8:222 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt åtte forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Lene Westgaard-Halle på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 4–6, fra Lene Westgaard-Halle på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre
- forslag nr. 7, fra Lene Westgaard-Halle på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet

- forslag nr. 8, fra Lene Westgaard-Halle på vegne av Høyre og Venstre

Det votes over forslag nr. 8, fra Høyre og Venstre.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede målrettede justeringer av importvernet som kan gjøres på enkelte varer innen utløpet av 2024, innenfor de landbrukspolitiske målsettingene, med mål om å redusere prisen på enkelte varer.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre og Venstre ble med 74 mot 25 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.27.03)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 7, fra Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en stortingsmelding som gjennomgår tollvernet, og som bør utrede sammenhengene mellom tollvernet, landbruket og dagligvaresektoren – herunder utrede konsekvensene av reduksjon eller justering av tollvernet.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble med 66 mot 34 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.27.19)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 4–6, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå tolltariffen med sikte på økt fleksibilitet for tilberedte næringsmidler.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå innretningen og finansieringen av markedsreguleringsordningene, slik at de virker effektivt og bidrar til økt konkurranse.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en helhetlig utredning av prisutjevningsordningen for melk som kan bidra til å sikre langsiktig og forutsigbar konkurranse i meierisektoren, og komme tilbake til Stortinget med en proposisjon eller stortingsmelding om dette senest våren 2024.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble med 62 mot 38 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.28.54)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–3, fra Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Konkurransetilsynet har de nødvendige verktøy og håndhever konkurranseloven, slik at forbruker ikke blir skadelidende ved manglende konkurranse.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at markedsdata som viser utviklingen i markedsandeler på kjedenivå i dagligvarehandelen, publiseres jevnlig.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere tiltak som i større grad kan sikre åpenhet og transparens i hele verdikjeden for dagligvarer.»

Samtlige øvrige partier har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble enstemmig vedtatt.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:222 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Westgaard-Halle, Alfred Jens Bjørlo, Helge Orten, Anna Molberg, Tage Petersen og Grunde Almeland om å dempe prisveksten på mat og styrke konkurransen i verdikjeden for dagligvarer – vedtas ikke.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 54 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.29.49)

Votering i sak nr. 12, debattert 23. mai 2023

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i konkurranseloven (søksmålskompetanse for Konkurransetilsynet) (Innst. 377 L (2022–2023), jf. Prop. 63 L (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i konkurranseloven (søksmålskompetanse for Konkurransetilsynet)

I

I lov 5. mars 2004 nr. 12 om konkurranse mellom foretak og kontroll med foretakssammenslutninger gjøres følgende endringer:

§ 39 fjerde og nytt femte ledd skal lyde:

Søksmål om Konkurranselagenemndas vedtak skal rettes mot staten ved Konkurransetilsynet *eller mot det eller de foretakene som er part i saken for Konkurranselagenemnda, jf. femte ledd. Søksmål anlegges for Gulatings lagmannsrett.*

Staten ved Konkurransetilsynet kan bare reise søksmål om Konkurranselagenemndas vedtak i saker om håndheving av konkurranseloven §§ 10 og 11, § 12 tredje og femte ledd, forskrift gitt i medhold av § 14, og EØS-avtalen artikkel 53 og 54.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Departementet kan gi overgangsregler.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 78 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.30.19)

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble vedtatt med 82 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.30.38)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Sak nr. 18 [15:30:54]

Referat

1. (432) Innberetning fra valgkomiteen om endring i de faste komiteers sammensetning (Innberetning 3 (2022–2023))
Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (433) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Dagfinn Henrik Olsen og Gisle Meininger Saudland om et mer fleksibelt uføresystem (Dokument 8:240 S (2022–2023))
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.
3. (434) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Andreas Limi, Roy Steffensen, Silje Hjemdal og Helge André Njåstad om en bedre politikk for anskaffelse, bytte og eie av bolig (Dokument 8:239 S (2022–2023))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
4. (435) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Hans Andreas Limi, Silje Hjemdal, Himanshu Gulati, Marius Arion Nilsen, Dagfinn Henrik Olsen, Sylvi Listhaug og Christian Tybring-Gjedde om å nedsette en tverrpolitisk arbeidsgruppe med mål om å etablere en økonomisk opptrappingsplan for Forsvaret (Dokument 8:238 S (2022–2023))
Enst.: Sendes utenriks- og forsvarskomiteen.

Sak nr. 15 fortsatte [15:31:13]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug Vervik Bollestad, Dag-Inge Ulstein og Kjell Ingolf Ropstad om en opptrappingsplan for landbruket før sommeren (Innst. 371 S (2022–2023), jf. Dokument 8:185 S (2022–2023))

Presidenten [15:31:15]: Vi fortsetter debatten i sak nr. 15. Neste taler er statsråd Sandra Borch.

Statsråd Sandra Borch (Sp) [15:31:57]: Jeg vil først si at jeg er glad for forslagsstillernes og deler av komiteens engasjement for å styrke bøndernes inntektsmuligheter vesentlig. Det er viktig for rekrutteringen til næringen, forutsigbarheten til bøndene, investeringer, matsikkerheten og måloppnåelsen i jordbrukspolitikken over tid.

Samtidig vil jeg minne forslagsstillerne om at før årets jordbruksavtale hadde regjeringen økt budsjettstøtten til jordbruket med om lag det dobbelte av summen av endringer under åtte år med regjeringen Solberg. Med årets avtale vil budsjettstøtten ha økt med 54 pst. på to år. På to år har regjeringen lagt til rette for en nivåheving utover lønnsveksten – målt i kroner – på 100 000 kr per årsverk i jordbruket. Jeg vil si at regjering-

en har startet med å tette inntektsgapet, og det har vi gjort i en situasjon med en ekstraordinær kostnadsvekst i matproduksjonen. Det har aldri noen regjering gjort før, i alle fall har det ikke skjedd på 50 år.

Så er det sånn at inntekt for næringsdrivende ikke kan vedtas sånn som lønn kan avtales og vedtas. Bunnlinjen i 38 000 foretak avhenger bl.a. av hvilke tilpasninger som gjøres i endringer i rammebetingelser. Staten kan ikke forplikte seg til automatisk å kompensere for enhver krone bønder investerer og enhver time bønder rapporterer at de har brukt i jordbruket, uten å ta hensyn til markedssituasjonen, råvarepriser, kostnader, konkurransekraft mot import og handlingsrommet i statsbudsjettet. Inntektsmålet må også relateres til de andre målene i landbrukspolitikken.

Det er nødvendig å innarbeide avgrensninger og forutsetninger, som Stortingets inntektsmål for jordbruket alltid har hatt og må ha. Inntektsutvalget foreslo en operativ måte å innarbeide de nødvendige avgrensningene og forutsetningene på. De foreslo å bruke variasjon i oppnådd resultat mellom likeartede bruk til å anslå inntektsnivå, med god utnytting av inntektsmuligheter. Utvalgets forslag fikk betydelig kritikk i høringen.

Det er et krevende arbeid å komme fram til ansvarlige og realistiske løsninger som har tilstrekkelig tillit både i samfunnet, i næringen og hos myndighetene, og som kan stå seg over tid.

Regjeringen skal fortsette med opptrappingsplanen, og vi skal levere en opptrappingsplan, det er viktig for meg å si. Men det er ikke gjort i en kvikkfix. Vi er nødt til å legge til rette for at det arbeidet vi nå skal legge fram for Stortinget, også skal kunne stå seg over tid.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Dag-Inge Ulstein (KrF) [15:35:17]: Nå er det 2023, Grytten-rapporten har kommet, men regjeringen har ikke levert. Så spørsmålet er: Hva er det som har forandret seg siden regjeringen vedtok at opptrappingsplanen skulle komme i 2022? Har rett og slett Senterpartiets ambisjoner blitt mindre i møte med Arbeiderpartiet?

Statsråd Sandra Borch [15:35:44]: Regjeringens ambisjoner har ikke blitt mindre, og jeg mener at regjeringens ambisjoner vises også i resultat. På to år har vi tettet gapet mellom bønder og andre grupper med 100 000 kr per årsverk. Det første vi gjorde da vi kom i regjering, var å arve en regning fra Kristelig Folkeparti, tilleggsforhandlinger til jordbruket, som denne regjeringen kvitterte ut etter bare noen dager i regjering.

Så skal vi levere en plan, men vi er også nødt til å jobbe med avgrensninger og forutsetninger i den planen: Hvordan skal inntekter måles? Hva er gapet mellom

bønder og andre grupper? Hvis Kristelig Folkeparti har klare svar på det, må de gjerne komme med innspill til regjeringen. Vi er opptatt av både kaffekopper og å ha dialog med partier som ønsker at vi skal få på plass en opptrappingsplan, som ikke minst må kunne stå seg over tid.

Dag-Inge Ulstein (KrF) [15:36:42]: Først må jeg gi statsråden kred for et godt oppgjør i fjor, men det ble spist opp av utgiftene, det vet vi alle sammen. Med det tilbudet som statsråd Olaug Vervik Bollestad presenterte, økte faktisk bøndenes årsverksvederlag med 58 900 kr mer enn andre grupper i 2022. Inntektsgapet krymper. I år er det altså statsråd Borch som står her, og som har det politiske ansvaret for bøndenes inntektsutvikling. Det ser ikke så bra ut, for 12 700 kr i inntektsvekst er kalkylen budsjettmemnda faktisk viser til.

Representanten Klinge og andre representanter her har sagt at jobben skal gjøres skikkelig, og at det faktisk skal skje. Men nå har det altså gått snart to år, og Grytten-rapporten kom for et halvt år siden, så spørsmålet blir igjen: Hvor lang tid skal vi nå vente? Regjeringen kan ikke gjemme seg bak denne unnskyldningen lenger. Så det enkle spørsmålet mitt til statsråden er: Når kommer det?

Statsråd Sandra Borch [15:37:43]: Jeg er stolt av å være i en regjering som faktisk kompenserer for den manglende inntektsutviklingen vi så i fjor; dette kompenserer vi i årets avtale. Representanten Ulstein viser til at Kristelig Folkeparti fikk til 58 000 kr i inntektsløft. Denne regjeringen har lagt på bordet over 100 000 kr i inntektsløft, så man kan jo snakke om ambisjoner – når man velger å sammenligne med egen regjering. Det er ingen tvil om at de 54 prosentene som vi har økt budsjettet med på to år, er en kursendring i norsk landbrukspolitik.

Vi skal levere en opptrappingsplan, den ble noe forsinket fordi Grytten-utvalget også var forsinket. Og så er vi nødt til å gå gjennom alle høringsinnspillene vi har fått i tilknytning til Grytten-utvalget. Og vi må lande en løsning som står seg i Stortinget, som står seg i næringen, og som skal stå seg over tid. Det er viktig for forutsigbarheten til norske matprodusenter.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [15:38:56]: Eg har sagt det tidlegare, og eg gjentar det ein gong til, at ein opptrappingsplan ikkje er avhengig av at ein avklarar det talgrunnlaget som kom gjennom Grytten-utvalet. Så mitt spørsmål er relativt enkelt: Vi har eit stortingsvedtak om at det skulle kome ein opptrappingsplan i 2022. Det var eit resultat av forhandlingar som regjeringa hadde med SV. Vi brukte mykje tid på å diskutere det da. Det kom ikkje i 2022, men kjem det i 2023?

Statsråd Sandra Borch [15:39:35]: Jeg vil si at en opptrappingsplan ikke er nødvendig for å starte tettningen av gapet mellom bønder og andre grupper, og det mener jeg at vi har gjort. Vi er i gang med en kursendring. Det er også en del av den opptrappingsplanen som skal legges på bordet.

Det blir viktig nå å få en plan som skal kunne stå seg både i næringen, hos myndighetene, i samfunnet og i Stortinget, men jeg vil jo si at det aller viktigste verktøyet vi har for å tette gapet mellom bønder og andre grupper, er de årlige jordbruksforhandlingene, for det er der pengene skal settes av. Der mener jeg at vi har startet en kursendring som viser at regjeringen ønsker å prioritere norsk matproduksjon.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [15:40:25]: Spørsmålet gav egentlig ikkje ei anledning til å snakke om jordbruksoppgjøret. Spørsmålet handla eine og aleine om det kjem ein opptrappingsplan i 2023. Det skulle ha kome i 2022, kjem det i 2023? Det er egentleg eit ja/nei-spørsmål, så eg gir statsråden anledning ein gong til: Det kom ikkje i 2022, kjem det i 2023?

Statsråd Sandra Borch [15:40:55]: Jeg mener det blir et altfor enkelt spørsmål fra representanten. Det er klart at en opptrappingsplan henger sammen med de årlige jordbruksoppgjørene, for det er der pengene skal bevilges, det er der budsjettmidlene ligger, så jordbruksoppgjøret er det viktigste verktøyet vi har for å nå opptrappingsplanen. Regjeringen skal jobbe så raskt som mulig for å få på plass den opptrappingsplanen.

Og så må det ikke være et inntrykk i denne salen at den jobben ikke har startet. Vi har startet med å lage opptrappingsplanen, og så må vi gjøre de nødvendige avveiningene og avgrensningene og klarlegge de forutsetningene som skal ligge til grunn for opptrappingsplanen. Noen dato eller noe klokkeslett for når den kommer, kan jeg dessverre ikke gi representanten.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [15:41:42]: Nok ein gong: Det er ikkje jordbruksoppgjøret vi diskuterer no. Jordbruksoppgjøret er viktig, det er årlege rundar, det er ei eiga sak, og det kjem til å bli godt diskutert i løpet av den neste tida. Spørsmålet her gjeld det vedtaket Stortinget gjorde om at ein skulle kome med forslag til Stortinget om ein opptrappingsplan. Eg klarer ikkje å sjå at det er mogleg å misforstå det spørsmålet: Når det ikkje kom i 2022, kan statsråden love at det kjem i 2023? For viss det ikkje kjem i 2023, har vi ei utfordring som storting, så vi treng klare svar på det: eit ja eller nei på om det kjem i år.

Statsråd Sandra Borch [15:42:32]: Opptrappingsplanen legger også forutsetninger og grunnlaget for

budsjettnemndas jobb. Det er grunnlagsmaterialet som budsjettnemnda jobber med hvert år før et jordbruksoppgjør. Man var enig med jordbruket i år om at man la til grunn budsjettnemndas vurdering i år. Det var begge faglag enige om, bare for å ha sagt det. Så skal vi jobbe så fort vi kan for å få på plass en opptrappingsplan. Jeg kan ikke love representanten dato på det, men vi skal gjøre vårt aller beste for å få den på trappene så fort som mulig.

Presidenten [15:42:39]: Replikordskiftet er dermed omme.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 15.

Sak nr. 16 [15:43:18]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anna Molberg, Alfred Jens Bjørlo, Ingvild Wettrhus Thorsvik, Ingunn Foss, Lene Westgaard-Halle og Tor André Johnsen om strengere straff for alvorlig dyrekriminalitet (Innst. 369 S (2022–2023), jf. Dokument 8:219 S (2022–2023))

Presidenten [15:43:38]: Etter ønske fra komiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Jenny Klinge (Sp) [15:44:13] (ordfører for saka): Det er svært viktig å leggje til rette for god dyrevelferd med eigna førebyggjande tiltak og dessutan tilsyn og kontrollar. Forslagsstillarane frå Høgre, Framstegspartiet og Venstre legg i dette representantforslaget fram tre forslag. Det første går ut på å auke den øvre strafferamma for alvorleg dyrekriminalitet frå fire til seks år. Dei to siste handlar om Mattilsynet og om å leggje føringar på kva regjeringa skal påleggje Mattilsynet å gjere ved brot på dyrevelferdslova ved husdyrhald.

Heile komiteen står saman om å leggje vekt på verdien av god dyrevelferd. Dette er viktig først og fremst av omsyn til dyra sjølve, men det har sjølv sagt også betydning for å sikre ein trygg og stabil matproduksjon som folk framleis har høg tillit til. Eg reknar med at dei enkelte partia gjer greie for standpunkta sine i saka.

Vi i Senterpartiet, Arbeidarpartiet og SV dannar saman fleirtal i salen i dag mot forslaget om å auke den øvre strafferamma til seks år for alvorlege brot på dyrevelferdslova. Viss vi skal auke straffenivået, bør det etter mi meining vere grunn til å tru at dette kan ha av-

skrekkende effekt, og at det slik kan verke førebyggjande.

Økokrim slår fast i årsrapporten sin frå 8. mai 2023:

«Straffene for kriminalitet mot dyr har blitt vesentlig strengere de siste årene, men samtidig avdekkes det flere grove brudd på dyrevelferdsloven. Særlig gjelder dette vanskjøtsel av produksjonsdyr, mishandling av kjæledyr og marin forsøpling som medfører dyrevelferdsbrudd.»

Høgare straff er altså ikkje noka enkel og effektiv løysing på dette problemet. Sjølv om det er trist med ei utvikling der fleire saker blir oppdaga, kan vi også sjå positivt på det at det blir kasta lys på fleire saker. Viss slike brot på dyrevelferdslova uansett skjer og skjer i det skjulte, kan dei jo ikkje takast tak i. Det er bra at myndighetene gjer ein innsats for å avdekkje slik kriminalitet og få sakene fram i lyset.

Vi må passe på at vi fordømer handlingar som går ut over dyrevelferda, utan å skjere alle dyrehaldarar og alle i næringane over éin kam. Mattilsynet som viktig verkøy for god dyrevelferd må vere der for å gje råd og hjelpe, ikkje berre for å korrigere. Dei skal ta mange viktige avgjerder basert på kunnskap, erfaring og skjønn. Det blir noko prinsipielt merkeleg over at Stortinget skal instruere regjeringa til å instruere Mattilsynet om korleis dei skal bruke skjønnetsitt. Derfor stemmer vi i Senterpartiet og Arbeidarpartiet mot desse forslaga som handlar om vurderingane til Mattilsynet. Det handlar altså primært om kva som er rolla til Stortinget, ikkje om innhaldet i forslaga.

Anna Molberg (H) [15:47:14]: Jeg registrerer med noe tungt hjerte at Høyre, Fremskrittspartiet og Venstres forslag om å øke strafferammen for alvorlig dyrekriminalitet ikke får flertall i denne salen i dag. Det er litt ekstra tungt, for vi var ganske nære. Både Rødt og Miljøpartiet De Grønne skal ha ros for å støtte forslagene, men med dagens flertall i Stortinget var det SV som satt med de avgjørende stemmene. Dette er stemmer de har valgt å ikke bruke i denne saken.

Det er forståelig at noen partier inntar en prinsipiell holdning mot økte strafferammer. Det er helt å forvente i den rettspolitiske debatten. Kriminell atferd skal ikke bare korrigeres med straff alene, men samtidig er straff samfunnets reaksjon mot handlinger vi ikke ønsker. Alvorlig dyreplageri er noe de aller fleste av oss reagerer med vemmelse mot. Derfor er det viktig at vi fra tid til annen diskuterer hvordan vi ønsker at samfunnet skal respondere på dette, og får straffenivået til å være i overensstemmelse med den allmenne rettsoppfatning.

Når vi snakker om den allmenne rettsoppfatning: Flere av oss mottok 51 000 underskrifter forrige uke. Folk ba oss om å vedta forslagene vi behandler i dag. Re-

presentanten Klinge viste til Økokrim i sitt innlegg. Da er det bare å vise til at Økokrim selv har bedt oss politikere om å gjennomføre disse forslagene, fordi det vil gi politiet bedre og flere verktøy til å etterforske alvorlig dyrekriminalitet.

Både naturmangfoldloven og lakse- og innlandsfiskloven opererer med en høyere strafferamme enn dyrevelferdsloven i dag. Jeg ser ikke at det er noen hensyn som tilsier at strafferammene skal være forskjellige i disse lovene. Grov skade på ting kan altså straffes strengere enn grov skade på levende vesener. Det synes jeg gir uttrykk for at vi ikke anerkjenner dyrenes egenverdi.

Jeg sa at vi skal ha respekt for ulike prinsipielle syn på straffenivået. Men når SV i dette tilfellet stemmer imot, så bør de forklare hvorfor de stemte for å øke strafferammen i naturmangfoldloven fra tre år til fem år i 2019. SV sluttet seg til flertallet som uttrykte at det måtte reageres strengere mot miljøkriminalitet. Hvorfor gjelder ikke dette for alvorlig dyrekriminalitet? Det må være lov å stille spørsmål som dette akkurat i dag.

Det er heldigvis ikke så mørkt. Vi har klart å lande et flertall for ett av forslagene, som handler om å sikre at Mattilsynet i større grad anmelder alvorlige brudd på dyrevelferdsloven, og det er veldig positivt.

Jeg tar opp forslagene som Høyre er en del av.

Presidenten [15:50:20]: Representanten Anna Molberg har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Tor André Johnsen (FrP) [15:50:31]: I dag behandler vi en viktig sak – en viktig sak om å ta vare på og stå opp for dem som ikke har en egen stemme, for dem som ikke kan stå utenfor Stortinget og demonstrere, for dem som ikke kan slåss for sine rettigheter eller sin egen sak, og det er dyrene. Dyrevelferd er viktig, og Fremskrittspartiet ønsker et samfunn som står på offerets side, uavhengig av om offeret har fire poter eller to bein.

For Fremskrittspartiet handler kampen for volds-ofrene om hva slags samfunn vi ønsker oss. I Norge er strafferammen for både vold mot mennesker og vold mot dyr lav. Dyrepolitiet var en av Fremskrittspartiets satsingssaker da vi satt i regjering. Vi fikk dyrepoliti på plass, og aller første pågrepelse var av en mann som hadde både flådd, mishandlet og drept en katt. Som følge av dyrepolitiets arbeid ble det også avslørt at den gjerningsmannen hadde barneporno, og at han fantaserte om å drepe og voldta jenter helt ned i niårsalderen.

Forskningen er krystallklar på at personer som begår vold mot dyr, senere ofte også vil kunne begå vold mot mennesker. I USA har faktisk FBI oppgradert dyrekriminalitet til en kategori A-forbrytelse, nettopp fordi de har sett at så mange av dem som begår de groveste overgrepene, også begår dyremishandling.

Dessverre er straffene som gis for meget grov dyremishandling, for lave, med en strafferamme på maks tre år. Til sammenligning straffes grovt skadeverk på eiendom med opptil seks år, dvs. dobbelt så streng straff. Dersom gjenstander som skades, har en betydelig historisk verdi, en nasjonal verdi eller en religiøs verdi, kan strafferammen være helt opptil 15 år. Fremskrittspartiet mener dette er fullstendig ulogisk, og at samfunnet da tydeligvis verdsetter gjenstander og eiendom høyere enn levende dyr – dyr som både tenker, lever og har følelser.

Ved å øke strafferammen for grov dyremishandling håper vi både på å avskrekke potensiell mishandling og også å øke dyrenes rettslige beskyttelse. Vi vil sende et klart signal til samfunnet om at sadistisk tortur og gjen-tatte alvorlige brudd på dyrevelferden er totalt uakseptabelt. Det er også viktig for oss å skille mellom bevisst og ondskapsfull mishandling av kjæledyr og andre dyr og forsømmelse av husdyr. Bønder som i en periode kan få problemer med å opprettholde god dyrevelferd på grunn av sykdom eller andre ting, skal ikke straffes hardere enn i dag. Vårt mål er å treffe dem som med vilje og viten gang på gang skader dyr, og som i tillegg nyter det.

Dyrene har ingen egen stemme og er helt avhengig av oss mennesker. Både dyr og mennesker fortjener å tas på alvor.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [15:53:37]: Jeg vil starte med å skryte av forslagsstillerne, som setter fokus på en viktig problemstilling. Vold mot dyr skal ikke skje, og det er noe vi er nødt til å bekjempe. Derfor er det positivt at vi sikrer flertall i dag for at Mattilsynet i større grad anmelder alvorlige brudd på dyrevelferdsloven. Vi er opptatt av å øke risikoen for å bli tatt dersom man utsetter dyr for skade. Det var grunnen til at vi i vårt første budsjett sammen med regjeringen forhandlet inn økte midler til Mattilsynets arbeid med dyrevelferd.

Så peker forslagsstillerne på at straffenivået må økes. Utviklingen de siste årene er at politikere ofte tyr til straffeøkning for å vise at de er handlekraftige og tar et problem på alvor. Det har i lang tid vært en utvikling der man ser enkelte deler av straffesystemet isolert og ikke hvordan de utgjør en del av en helhet. Der har ikke SV eller andre partier vært konsekvente nok, og det har resultert i at straffenivået i Norge har økt med 52 pst. siden 2010 – betydelig høyere økning enn andre land i Norden.

Straff vil ikke få problemet med dyremishandling til å forsvinne. Det hadde vært den letteste sak i verden for politiske partier bare å snakke om strengere straffer, og vi vet at det ofte er populært også, men det går inn i en lang rekke av å kjøpe et narrativ om at dersom vi bare

øker straffenivået, viser vi handlekraft og at vi tar problemet på alvor. Så enkel er ikke verden. Jeg tror ikke at de som begår kriminalitet mot dyr, sitter over lovsamlingen og vurderer antall år straffenivået er på før de bestemmer seg for om de skal skade et dyr eller ikke. Her er det mye som ligger bak, og derfor må vi arbeide med å forhindre, forebygge, sørge for at det er stor risiko for å bli tatt, og rehabilitere de menneskene som soner for dette.

Det er viktig å prioritere disse sakene høyere. Derfor vil vi omprioritere internt i aktuelle institusjoner for oppfølging av dyrekriminalitet. Dyrepolitiet og Økokrim må styrkes, vi ønsker å styrke Mattilsynet ytterligere, og vi ønsker fokus på psykisk helsevern for bønder, når vi i nyere tid har sett at en del av sakene knytter seg til nettopp det. Vi ønsker å styrke regelverket og kontrollen av det. Økokrims ferske rapport fra 8. mai viser at vi nettopp ser at med den eksisterende strafferammen for dyr straffes det høyere, og sakene prioriteres høyere.

For å utvide verktøykassen er det fornuftig å støtte forslag nr. 3, som vil gi politiet flere verktøy til å bekjempe dyrekriminalitet, og jeg varsler støtte fra SV til dette forslaget. Jeg håper at både Høyre og Fremskrittspartiet også støtter det, sånn at de viser at dette ikke bare handler om å øke straffenivået, men også å sørge for at disse sakene blir oppklart, og at man har verktøyene for å jobbe med det. Vi skal alltid ta vare på dyr, men vi skal ikke delta i et straffekappløp. Vi må velge mellom det som er lett, og det som er rett, og det gjør SV i denne saken.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [15:56:51]: Dyr har egenverdi og skal behandles med respekt. Dyrevelferdskriminalitet kan medføre store lidelser for det enkelte dyr, enten det gjelder kjæledyr, dyr i matindustrien eller viltlevende dyr. Kriminalitet mot dyr skal tas på alvor, derfor er det viktig at kriminalitet mot dyr blir etterforsket og straffeforfulgt. Dyr er prisgitt menneskers ivaretagelse av dem, og dyremishandling er ofte vanskelig å oppdage. Jeg skal være den første til å være enig i at økt straff ikke er noen kvikkløst, men når vi foreslår dette i dag sammen med Høyre og Fremskrittspartiet, er det fordi det er flere gode grunner til det.

I dag ligger den øvre strafferammen for grov dyrevelferdskriminalitet på bare tre år. Dette er en strafferamme som ikke har blitt økt på over 20 år. I sitt innspill til arbeid med dyrevelferdsmelding viser Økokrim til at begrunnelsen for den øvre strafferammen på tre år var at straffenivået i daværende dyrevelferdslov allerede var høyere enn straffenivået i sammenlignbare lover. Siden da har miljølovgivningen på andre områder blitt skjerpet og de fleste miljølover har en betydelig strengere strafferamme enn dyrevelferdsloven. Det er ingen hensyn som tilsier at den øvre strafferammen etter dyrevelferd

ferdsloven skal være lavere enn i øvrig miljølovgivning. Det er altså en skjevhet i straffenivåene i lovgivningen på samme område. Dette har skjedd fordi en ikke har sett straffenivået samlet, og vi har en mulighet til å gjøre noe med det i dag.

Den lave strafferammen reduserer også handlingsrommet i straffeutmålingene da de strengeste straffene må forbeholdes de aller mest alvorlige sakene. En økning i strafferammen ville gi retten større muligheter til å tilpasse straffen til alvorlighetsgraden i sakene. Vi har sett flere eksempler på alvorlige saker hvor straffeutmålingen er lav. Et eksempel er en person som kastrette griser uten bedøvelse og ble dømt til 24 dagers betinget fengsel og 20 000 kr i bot. Et annet eksempel er en person som ble dømt til 75 dagers ubetinget fengsel for å ha utført seksuelle overgrep mot tre hunder ved minst 20 anledninger i en periode på syv år.

Den lave strafferammen hindrer oppklaring av saker ved at den begrenser hvilke metoder politiet kan bruke i etterforskningen, f.eks. innhenting av teledata. I dag henlegges mange saker grunnet ukjent gjerningsperson og manglende bevis. Dyr kan ikke selv fortelle hva de har opplevd, og det er derfor nødvendig å kunne benytte etterforskningsmetoder som kan oppklare hva som har skjedd. Jeg anbefaler derfor alle dem som ikke ønsker å støtte strengere straffer, å stemme for forslag nr. 3, hvor man i straffeprosesslovens § 216 b inntar brudd på dyrevelferdsloven slik at teledata kan benyttes i disse sakene.

Dyr kan ikke snakke. Dyr kan ikke stå opp for seg selv. De har dermed et særskilt behov for beskyttelse og et sterkt rettsvern.

Jeg tar opp forslaget Venstre er en del av.

Presidenten [15:59:50]: Representanten Ingvald Wettrhus Thorsvik har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Rasmus Hansson (MDG) [16:00:09]: Takk til forslagsstillerne. Jeg kommer ikke til å stå ofte på denne talerstolen og kreve strengere straffer for ting. Men det prinsipielle i denne saken er at dyrekriminalitet selvfølgelig må straffes likt, uavhengig av om det dyret bor i et fjøs eller i en skog. Slik er det altså ikke i dag. Kriminalitet overfor ville dyr har en strafferamme på seks år, og for tamme dyr er den på tre år. Det er ikke fornuftig. Det rimer ikke med folks rettsoppfatning at man risikerer halvparten så streng straff hvis man mishandler en hund som hvis man skyter stygt på en hare. Det er ikke graden av villskap eller tamhet som skal avgjøre et dyrs egenverdi og hvor mye lidelse det kan medføre. Strafferammene må bli like.

Jeg er glad for at flertallet i komiteen går inn for å be regjeringen sikre at Mattilsynet i større grad anmelder

alvorlige brudd på dyrevelferdsloven, og på den måten reduserer problemet. Jeg venter at det vedtaket følges opp med økte ressurser til Mattilsynet, slik som vi i Miljøpartiet De Grønne foreslår i vårt alternative statsbudsjett. Mattilsynet har lenge manglet ressurser til tilsyn, og det har vært store saker knyttet til det.

Så ønsker ikke Miljøpartiet De Grønne at alt som kan gå galt i et fjøs, skal være straffbart. En bonde eller en hundeeier skal selvfølgelig ikke straffes for ulykker og skader som skjer av utenforliggende eller uforskyldte årsaker. Men vi fremmer et eget forslag i dag der vi ber regjeringen utarbeide forslag til å gjøre uaktsomme lovbrudd i dyrevelferdsloven straffbare. Begrunnelsen er den samme som for de andre forslagene: Dyrekriminalitet må behandles likt enten dyrene er tamme eller ville. Uaktsomhet straffes både i viltloven og i naturmangfoldloven uten at det trenger å være klassifisert som grov uaktsomhet, og da bør uaktsomhet også være straffbart etter dyrevelferdsloven. Uaktsomhet er definert i straffeloven § 23 som en som «handler i strid med kravet til forsvarlig opptreden på et område, og som ut fra sine personlige forutsetninger kan bebreides», og det er ingen grunn til at uaktsomhet ikke skal gjelde i dyrevelferdsloven slik som den gjelder i andre lover. Jeg tar opp det forslaget.

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [16:02:50]: Da har representanten Rasmus Hansson tatt opp det forslaget han refererte til.

Per Vidar Kjølmoen (A) [16:03:07]: Hele Stortinget har sannsynligvis samme utgangspunkt i denne saken. Dyr har egenverdi, mishandling skal bekjempes, og hvis det allikevel skjer, skal det straffes.

Så må straffen også balanseres. Straff for ett lovbrudd må balanseres opp mot straffeutmålingen for andre lovbrudd og den generelle rettsfølelsen i et samfunn. Man må også gjøre en separat vurdering av om straff faktisk løser problemet. Eller sagt på en annen måte: Hvis det er psykisk uhelse som er en grunnleggende årsak til et lovbrudd, bidrar økt straff relativt lite, annet enn til at folk blir sittende lenger i fengsel.

Representanten Tor André Johnsen var innom situasjonen i USA. I amerikansk politikk har man fått en egen undersjanger som heter «tough on crime». Det er når den ene politikeren skal overgå den andre i å gå inn for økte straffenivåer, og til slutt får man et samfunn der store deler av befolkningen til enhver tid sitter i fengsel.

Det sies at det er en skjevhet i loven i dag, at dyrs egenverdi ikke tillegges nok vekt i straffeloven. Regjeringen har varslet at det kommer en egen stortingsmelding om dyrevelferd. Da får man mulighet til å vurdere det

spørsmålet grundig og helhetlig, og kanskje enda mer grundig og helhetlig enn forslagsstillerne legger opp til her. Da får vi kanskje en stortingsdebatt som i større grad handler om de vanskelige avveiningene som et straffenivå skal ha, og litt mindre om å være mest mulig «tough on crime».

Statsråd Sandra Borch [16:05:25]: Som Stortinget vet, har regjeringen besluttet at det skal utarbeides en stortingsmelding om dyrevelferd, og den skal legges fram i løpet av neste år. Jeg kan melde om at dette arbeidet er godt i gang. Det er gjennomført to innspillsrunder, og en tredje vil bli gjennomført nå i juni. Departementet har mottatt flere innspill om dyrevelferdskriminalitet, bl.a. er Mattilsynets virkemiddelbruk, samarbeid med politiet, strafferamme og straffenivå alle tema som er berørt, og som vil inngå i arbeidet med dyrevelferdsmeldingen. Så mange av de forslagene som fremmes her i dag, skal vurderes i forbindelse med behandlingen av dyrevelferdsmeldingen.

I Norge har vi heldigvis bred politisk enighet om at dyrevelferden skal holdes på et høyt nivå. Myndighetene skal stille strenge krav, og Mattilsynet har et ansvar for å føre tilsyn. Et godt fungerende mattilsyn med tilstrekkelige ressurser er en viktig del av et helhetlig system som skal bidra til god dyrevelferd.

I arbeidet med å bekjempe dyrevelferdskriminalitet må Mattilsynet og politiet samarbeide. I 2015 ble det inngått en avtale mellom politiet og Mattilsynet for å styrke samarbeidet mot dyrevelferdskriminalitet, og i mars 2022 ble det ferdigstilt retningslinjer for samarbeidet mellom nettopp politiet og Mattilsynet i dyrevelferdssaker. Det ble i den forbindelse også arrangert en stor samling med deltakere fra alle politidistrikter og Mattilsynets regioner for å gjennomgå de nye retningslinjene.

Økokrim melder også i sin rapport at straffene for kriminalitet mot dyr har blitt vesentlig strengere de siste årene. Det mener jeg reflekterer en villet utvikling fra myndighetenes side.

I noen dyrehold får dyrene for dårlig tilsyn og stell over lang tid, og Mattilsynet fatter gjentatte vedtak om vesentlige utbedringer uten at det fører til at dyrene får det varig bedre. Slike dyrehold kalles kronisk dårlige dyrehold. Dette har vært et prioritert område for Mattilsynet de senere år, og for å sikre systematisk oppfølging og formålstjenlig bruk av virkemidler har Mattilsynet revurdert sine interne prosedyrer for oppfølging av nettopp slike dyrehold. Målet er å oppnå varig bedring av dyreholdene eller få dem avviklet innenfor forsvarlig tid.

Det er et stort ansvar å ha dyr, og dyr skal ha det bra. Jeg vil understreke at det er dyreeiers ansvar å ha god dyrevelferd for sine dyr.

Avslutningsvis har jeg lyst til å trekke fram at det arbeidet som skjer når det gjelder psykisk helse og overvåkning av forholdene på gårdene gjennom dyrevelferdsprogrammene og KSL-systemet, også er svært viktige tiltak i dette arbeidet.

Presidenten [16:08:28]: Det blir replikkordskifte.

Ingvild Wettrhus Thorsvik (V) [16:08:44]: Jeg registrerer at statsråden nok en gang skyver den lenge etterlyste dyrevelferdsmeldingen foran seg, istedenfor å faktisk vurdere hvert enkelt forslag for seg. Det var jo grunnen til at Stortinget ba regjeringen om å framskynge meldingen i sin behandling av vårt forslag om dette i februar i fjor. Regjeringen har valgt å ignorere dette og utsette meldingen helt til slutten av perioden.

Er det sånn at regjeringen vil motsette seg alle forbedringer av dyrevelferd, på samtlige områder, inntil regjeringen har lagt fram Stortingets bestilling av en dyrevelferdsmelding?

Statsråd Sandra Borch [16:09:21]: I motsetning til representanten her er jeg i hvert fall del av en regjering som leverer en dyrevelferdsmelding. Det klarte ikke forrige regjering å gjøre. Og jeg er glad for at vi får det til. Det på høy tid at vi får en dyrevelferdsmelding – som skal stå seg over tid.

Så vil jeg også si at regjeringen ikke utsetter noen dyrevelferdsmelding, og det har vi aldri gjort. Vi har hele tiden hatt en plan om å levere den til neste år. Det gjør vi nettopp fordi dette er et stort arbeid som skal omhandle kjæledyr, produksjonsdyr og dyr innenfor akvakultur. Hvis det er slik at vi skal kunne levere en melding som står seg over tid, også med tiltak som får konsekvenser, er vi nødt til å gjøre dette arbeidet grundig – ikke bare gjøre det gjennom forslag som kommer opp i Stortinget. Jeg tror at hvis man får en helhetlig dyrevelferdsmelding, også til debatt i Stortinget, vil man kunne få en god politisk debatt – og ikke minst en melding som skal stå seg i mange år framover.

Ingvild Wettrhus Thorsvik (V) [16:10:26]: Jeg vil gjerne ha et konkret svar på dette spørsmålet: Kommer statsråden til å foreta konkrete vurderinger av dyrevelferdssaker, eller kommer hun framover til å fortsette å vise til dyrevelferdsmeldingen i alle saker som omhandler å bedre dyrevelferden?

Statsråd Sandra Borch [16:10:46]: De konkrete forslagene skal behandles i dyrevelferdsmeldingen, og det er jo nettopp det vi har innspillsrunder på – gode dialoger og innspillsmøter med en rekke aktører som også skal høres i dette arbeidet. Det har vært viktig for regjeringen å invitere til en slik bred dialog for å få innspill fra ulike relevante aktører, og målet vårt er jo å ha et regel-

verk – og en stortingsmelding – som bedrer dyrevelferden. Det må det ikke være noen tvil om. De endringene vil komme i dyrevelferdsmeldingen, som vil bli lagt fram om ikke veldig lang tid.

Rasmus Hansson (MDG) [16:11:37]: Vi stortingsrepresentanter er grundig beiset i den øvelsen som er at regjeringen sier at de venter til de skriver noe i en stortingsmelding, men vi må forvente at statsråden har meninger om ting som politiker, og ikke bare putter alle meninger inn i stortingsmeldinger i påvente av innspill fra forskjellige steder.

I dette tilfellet diskuterer vi altså rimeligheten i at det er mye større strafferisiko ved å mishandle et vilt dyr enn ved å mishandle et tamt dyr. Kan statsråden forklare meg hvorfor det skal være mye mer strafferisikabelt å mishandle et vilt dyr enn et tamt dyr?

Statsråd Sandra Borch [16:12:28]: Dette er nettopp et av de elementene som nå vurderes i den dyrevelferdsmeldingen. Jeg skjønner at representanten ønsker et ja/nei-svar fra meg, men som statsråd er jeg nødt til å også følge de faglige anbefalingene som kommer fra ulike hold, enten det er politiet, direktorat eller andre kompetansemiljøer. Det er jeg pliktig til å gjøre, også når vi skal fremme politikk for Stortinget.

Det vil sikkert bli en stor debatt i Stortinget rundt dyrevelferdsmeldingen. Det mener jeg er på høy tid, for det er altfor lenge siden vi har hatt det. Da vil en rekke tiltak som også foreslås i dette representantforslaget, bli løftet og vurdert i det regjeringen skal legge fram.

Rasmus Hansson (MDG) [16:13:16]: I likhet med alle de politikerne som har uttalt seg i denne debatten, må det vel, i tillegg til det statsråden nettopp har gjort rede for, være rimelig å vente at statsråden kan ha en personlig oppfatning om noe som folk flest synes er overraskende, nemlig at det er mindre straffbart å mishandle et tamt dyr enn et vilt dyr.

Er det slik å forstå at statsråden, som Senterparti-politiker og regjeringsmedlem, overhodet ikke har noen som helst oppfatning om det spørsmålet?

Statsråd Sandra Borch [16:13:51]: Denne statsråden har oppfatninger om veldig mange spørsmål, og de oppfatningene skal også belyses i den dyrevelferdsmeldingen. Jeg er veldig opptatt av å si at denne statsråden også er en del av en regjering som skal legge fram et arbeid for Stortinget som Stortinget skal komme med forslag til, som Stortinget skal vedta, og som regjeringen skal følge opp.

Presidenten [16:14:14]: Replikordskiftet er omme. De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Tor André Johnsen (FrP) [16:14:28]: Jeg tenkte jeg skulle begynne med å berolige landbruksministeren og komme med en liten presisering her: Vi er ikke bare opptatt av dyr med poter, vi er også opptatt av dyr med klover. Her skal alle dyr med, absolutt!

Det er hyggelig å få litt skryt fra SV. SV begynte innlegget sitt med å gi ros til forslagsstillerne. Det er hyggelig, det, men da er det ikke like hyggelig eller like logisk å se at SV ikke er med og støtter alle forslagene. Det er i hvert fall hyggelig at Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Venstre har fått med seg Rødt, Miljøpartiet De Grønne og SV på økt dyrevelferdsfokus, og at SV er med på å støtte det ene forslaget, hvor vi ber regjeringen om å sørge for at Mattilsynet i større grad anmelder alvorlige brudd på dyrevelferdsloven. Det er i hvert fall bra at det forslaget blir vedtatt.

SV er dessverre bare delvis med på økt dyrevelferdsfokus, siden SV svikter når det gjelder å gjøre det lettere å frata dyreeiere som gjentatte ganger har alvorlige brudd på dyrevelferdsloven, retten til å drive med husdyrhold. Der svikter SV, og de svikter dessverre også når det gjelder økt strafferamme. Disse tiltakene sammen ville vært viktige for å forebygge overgrep mot dyr. Derfor er det ekstra synd at SV feiger ut av frykt for å provosere Arbeiderpartiet og Senterpartiet nå som de går inn i forhandlinger om revidert.

Det er også veldig interessant at SV tydeligvis bare mener strengere straffer er viktig og riktig overfor mindre forseelser i trafikken for fiffen i Ferrari, som de uttalte her til media tidligere i vinter. Eller sagt på en annen måte: Rike menn med fine biler kan straffes strengere, og der virker tydeligvis strengere straffer, men det virker ikke på kyniske, brutale kriminelle eller sadister og torturister som mishandler og skader uskyldige dyr. Det er litt interessant å legge merke til. Vi forstår ikke logikken i at straff hjelper mot fiffen i Ferrari, mens straff tydeligvis ikke hjelper mot andre kyniske kriminelle. Der er det en fullstendig logisk brist fra SV, men det får kanskje SV forklare eller prøve å bortforklare selv.

Ellers er vi glad for at i hvert fall ett av tre forslag blir vedtatt, og så får vi se fram til dyrevelferdsmeldingen fra regjeringen og håpe at det der i hvert fall kan bli en likestilling av straff for skade på gjenstander og skade på dyr, sånn at vi ikke har den ulogiske forskjellsbehandlingen vi har i dag.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [16:17:10]: Jeg får vel oppklare litt for Fremskrittspartiet, som syns det er rart at SV mener vi burde ha progressiv bøtelegging av bilister. Det handler om at det grunnleggende prinsippet i straffesystemet vårt nettopp er at når det gjelder økonomiske sanksjoner, skal de ta utgangspunkt i en persons inntekt. Det er fordi en tusenlapp for alenemoren

er noe helt annet enn en tusenlapp for Røkke. Hovedregelen i vårt straffesystem er det samme som skjer når man blir tatt for promillekjøring, men vi har et unntak når det gjelder forenklede forelegg for trafikkbøter. Jeg håper det var oppklarende for Fremskrittspartiet.

Jeg skulle ønske at det var sånn at hvis man bare økte straffenivået, så ble man kvitt all kriminalitet i samfunnet, men dessverre er ikke verden så enkel. Da ville jo land som USA ikke hatt et kriminalitetsproblem. Snarere tvert imot ser vi at kriminaliteten er større der enn i et land som Norge, med små forskjeller og et mer humant straffenivå. Likevel har vi siden 2010 økt straffene ganske mye i Norge sammenlignet med resten av Norden.

Det har også fra Høyre blitt vist til at SV har stemt for straffeskjerpelser tidligere. Det er helt riktig, det var derfor jeg sa i vårt åpningsinnlegg at vi ikke har vært tilstrekkelig konsekvent på det, sammen med de andre partiene på Stortinget. Man har behandlet bestemmelsene i straffeloven stykkevis og delt og ikke sett sammenheng. Derfor er det positivt at ministeren og regjeringen skal jobbe med en dyrevelferdsmelding som nettopp skal se ting litt mer i sammenheng, heller enn at vi skal sitte her og overby hverandre på straffenivå.

Jeg syns det er litt spesielt. Mye av argumentasjonen fra Høyre og Fremskrittspartiet for at man ønsker å øke straffenivået, er å kunne gi flere verktøy til politiet, f.eks. til å kunne gå til mer inngripende etterforskningsskritt, som å overvåke telekommunikasjon. Hvis situasjonen da er at Fremskrittspartiet og Høyre ikke vil stemme for det, men bare symbolsk øke straffenivået, så syns jeg at mye av argumentasjonen er ganske hul. Da handler det tydeligvis ikke om at man skal oppklare flere av disse sakene, etterforske flere av dem. Nei, da handler det om billig symbolpolitikk om at straffenivået bare skal være høyest mulig.

Jeg vil mene at hvis man virkelig bryr seg om dyrene, er man opptatt av å øke risikoen for å bli tatt i disse sakene. Da håper jeg at Fremskrittspartiet og Høyre vil stemme for forslag nr. 3, ellers framstår veldig mye av den argumentasjonen som blir framført her fra Stortingets talerstol eller andre steder, som relativt hul.

Presidenten [16:19:55]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 16.

Sak nr. 17 [16:20:03]

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i jordskiftelova, domstolloven og skjønnsprosessloven mv. (jordskiftelagdommerens deltakelse i lagmannsretten mv.) (Innst. 361 L (2022–2023), jf. Prop. 87 L (2022–2023))

Else Marie Rødby (Sp) [16:20:42] (ordfører for saken): Det er en samlet komité som står bak denne innstillingen, og jeg vil takke komiteen for et godt og konstruktivt samarbeid i saken.

I proposisjonen foreslås flere endringer som i første rekke gjelder jordskiftelagdommernes deltakelse ved lagmannsrettens behandling av avgjørelser som er tatt henholdsvis i jordskifteretten og i tingretten. Den bygger på en rapport som Justis- og beredskapsdepartementet og Landbruks- og matdepartementet mottok fra Domstolsadministrasjonen i januar 2021, som pekte på at det er behov for endringer i regelverket. Dette ble begrunnet med at Høyesterett gjennom flere avgjørelser har begrenset muligheten til å sette rett med jordskiftelagdommer ved anke over sak fra tingrett og ved overskjønn. Det går fram av saken at dette fra flere hold har skapt uklarhet om hvilke saker jordskiftelagdommerne kan delta i. Det har også gitt seg utslag i at antallet saker hvor jordskiftelagdommere deltok, ble redusert med omtrent 30 pst. i perioden fra 2020 til 2022.

Forslagene har vært på høring, hvor bl.a. samtlige lagmannsretter, Høyesterett og flere jordskifteretter har uttalt seg. Under høringen har det kommet fram en bred enighet om behov for endringer av regelverket, særlig da med bakgrunn i den usikkerheten som er skapt i kjølvannet av Høyesteretts uttalelser.

Komiteen har sluttet seg til departementets vurderinger om at det er behov for å utvide muligheten til å sette rett med jordskiftelagdommer, slik at det blir mer i tråd med det som var tiltenkt ved innføringen av ny jordskiftelov i 2013.

Jeg vil knytte noen kommentarer til noe av det som har kommet fram i høringen. Selv om det har vært bred oppslutning om proposisjonens innhold blant høringsinstansene, har enkelte høringsinstanser vært kritiske til jordskiftelagdommernes juridiske kompetanse. Til dette er det å si at det er noe usikkert hvor den bekymringen kommer fra, da det ikke er noe konkret i saken som tyder på at det skulle være grunn til en sånn kritisk holdning. Det er greit i denne sammenheng å understreke at det rent faktisk er sånn at begge dommerbakgrunnene hviler på solid grunnkompetanse, og at utnevnelsesprosessene er de samme, uavhengig av dommerbakgrunn.

Jordskiftelagdommerne har spesiell og verdifull kompetanse knyttet til saker som omhandler fast eiendom, mens en juridisk dommer på den andre side kan ha en bredere, overordnet formell kompetanse knyttet til den materielle jussen. I komiteen er det derfor enighet om at de to dommerbakgrunnene er velegnet til å komplimentere hverandre i de aktuelle sakene, og at jordskiftedommernes deltakelse i disse sakene må anses som en styrke for saksbehandlingen.

Hvis en skal se litt på hvordan dette fungerer i praksis, har Agder lagmannsrett i sin høringsuttalelse holdt fram at deres erfaring etter å ha gjennomført saker med konstituerte jordskiftelagdommere fra alle de andre lagmannsrettene de siste årene er utelukkende positiv. Her blir jordskiftelagdommerne beskrevet som verdifulle ressurser og en viktig tilvekst til dommerkollegiet i lagmannsretten. Det er også enighet i komiteen om at det vurderes som en styrke for lagmannsretten at jordskiftedommerne kan delta i behandlingen av slike saker, og at de foreslåtte lovendringene vil styrke rettssikkerhe-

ten og også bidra til mer effektiv avvikling av saker for lagmannsretten.

Proposisjonen inneholder også forslag til endringer av rent teknisk art i form av rettelser i jordskifteloven, reindriftsloven, statsallmenningsloven, fjelloven og grensereinbeiteloven. Disse endringene er det fra komiteen ingen kommentarer til.

Presidenten [16:23:51]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 17.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 16.25.

